

თინათინ ძიძიგური

უფლის სწავლება

Qui vivit deus
nec deum du
mille pul

თინათინ ძიძიგური

უფლის სახუქარი

თბილისი
2009

თინათინ ძიძიგური

ინჟინერი, ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი; ექიმი. 13 სამეცნიერო ნაშრომისა და საავტორო მოწმობის მფლობელი.

დაიბადა 1945 წლის, 2 სექტემბერს, ბოდბის წმ. ნინოს სახელობის მონასტერში.

1963 წ. სკოლის დამთავრების შემდეგ ჩაირიცხა საქ. პოლიტექნიკურ ინსტიტუტში. მიიღო ინჟინრის კვალიფიკაცია. ასპირანტურის დამთავრების შემდეგ მიენიჭა ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორის წოდება.

13 წელი ეწეოდა პედაგოგიურ მოღვაწეობას თბილისის ივ. ჯავახიშვილის სახელობის სახელმწიფო უნივერსიტეტში.

1983 წელს, 37 წლის ასაკში ჩააბარა სამედიცინო ინსტიტუტში. მუშაობდა ექიმთა დახელოვნების ინსტიტუტში მეან-გინეკოლოგიის კათედრაზე.

ჰყავს ორი შვილი, შვიდი შვილიშვილი და ათობით შვილობილი.

Miss Mary Ann O'Connell, daughter of Mr. and Mrs. J. J. O'Connell, is shown here in her new sailor suit.

რედაქტორისგან

„უფლის საჩუქრის“ ავტორი, ქალბატონი თინათინ ძიძიგური, უაღრესად საინტერესო, მრავალმხრივი ნიჭის მქონე ადამიანია. ამ წიგნში თავმოყრილი ნაწარმოებებიც მისი შემოქმედებითი პოტენციალის გამოვლენის, თვითგამოხატვის ერთ-ერთი საშუალებაა. ქალბატონი თინათინი მუდამ მზად არის, სიახლის მისაღებად. მას სურს, უფრო ღრმად შეიმეცნოს სამყარო, რათა გააცნობიეროს ადამიანის როლი და ადგილი სამგანზომილებიან სივრცეში. რა გასაკვირია, თუ მსოფლმხედველობის ჩამოყალიბების პროცესში სურვილი გაუჩნდა კალმისთვის მოეკიდა ხელი და ქაღალდზე გადაეტანა განცდილი, ის, რაც საკუთარ თავთან მარტო დარჩენილმა გააცნობიერა ღვთისაგან ბოძებული შინაგანი ფსიქოლოგიზმის წყალობით. მას ეხერხება ადამიანთა სულების ჭვრეტა და მოვლენათა ორიგინალური შეფასება. თინათინ ძიძიგურის ნაწარმოებები ერთი ამოსუნთქვით იკითხება. ცხოვრების ფილოსოფიური ჭვრეტა მის ნააზრევს უაღრესად საინტერესოს ხდის. განსხვავებული ხედვა ორიგინალური აღქმა მკითხველს არაერთხელ გააოცებს. თავისი ჩანახატებითა და მოთხრობებით ქალბატონმა თინათინმა საკუთარი მიკროსამყარო შექმნა.

შეიძლება იყო არაჩვეულებრივი სპეციალისტი, მაგრამ არ იყო პიროვნება ან პირიქით. ამას ქალბატონ თინათინზე ვერ ვიტყვით, რადგანაც უაღრესად საინტერესო პიროვნებაა. ახალგაზრდული შემართება მას განუმეორებელ ხიბლს ანიჭებს. ამ ადამიანმა სრულყოფილების ძიებაში, სულის სიღრმეებიდან პატარ-პატარა მარგალიტები ამოიტანა, წიგნად აკინძა და ყველას გვაჩუქა. ცხოვრების მისეული აღქმა, ცინცხალი მიდგომა, ნებისმიერი რანგის მკითხველს დააინტერესებს.

„უფლის საჩუქარი“ თინათინ ძიძიგურის სულის სარკეა, რომელშიც თითოეული ჩვენგანი ავტორის ჭეშმარიტ სახეს დაინახავს.

სიყვარულითა და პატივისცემით

ნინო

გოძიაშვილი

ავტორისგან

ამ წუთის სოფელში, მთელი ცხოვრების მანძილზე, უფალი მრავალ დღეებს გვიგზავნის, ზოგი განსაცდელისაა და ზოგიც სიყვარულის, ზოგჯერ ორივე ერთად. ზოგჯერ გამოსაცდელი გვეგონია და ამ დროს იგი მისგან ბოძებული საჩუქარია – გადატანილი განსაცდელის საფასურად, რომ შეიგდნო ცხოვრების მშვენიერება და სიყვარული. ზოგჯერ ის ბევრი არ არის, მაგრამ მთელი ცხოვრების ტოლფასია. ზოგჯერ ნახევარი საუკუნის ცხოვრება არაფერია და ზოგჯერ რამდენიმე დღე მთელი ცხოვრებაა ან მთელი საუკუნე.

ჩემთვის კი, როგორც ბოდბის წმ. ნინოს სახელობის მონასტერში დაბადება, ასევე ჩემი შემოქმედებაც, უფლისგან ბოძებული საჩუქარია, რომელმაც დიდი ბედნიერება მომიტანა.

ჩემო საყვარელო მკითხველო! დე, ეს წიგნი თვითოეული თქვენგანისთვის, ყოფილიყოს უფლისგან საჩუქრად ბოძებული, მთელი ცხოვრების ტოლფასი დღეების გაელვება.

P.S. ძვიფასო მკითხველო! მეგობრების ძალისხმევით გამოცემული ეს მცირე ზომის წიგნი გამომაქვს თქვენს სამსჯავროზე, ნუ იქნებით ძალიან მკაცრი; მის ავტორს არ აქვს პრეტენზია, გაუტოლდეს პროფესიონალ მწერლებს. ეს მისი

მოკრძალებული შემოქმედებაა, რომელსაც
დღის შუქი, სითბო სწყურია და მხოლოდ
თქვენი სიყვარული ესაჭიროება.

ჩანახატები

... და მე მაინც ბედნიერი ვარ!

„ბერი?!“... ჰო, „ბერი“ ვარ, „ბერი“!

ოო...! ჩემო ნიდაბო, ჩემი მუზარადი ხარ, რამხელა სივრცეს შემოსაზღვრავ!? მშფოთვარეს, გამოუცნობელს, დიდი ტვირთი გაწევს. მერამდენედ უახლოვდები ამ ზღვის ნაპირს. შენი სულივით უკაცრიელს, მარტოობა მახრჩობს. სული კი ბობოქრობს მის წილს-გრძნობას მოითხოვს. მოდიხარ და ელი, ელი, რომ ოდესმე ამ აბობოქრებულ ტალღებს გამოჰყვება, მოგიახლოვდება მშფოთვარედ და ჩაგეკონება.

საოცრებაა... ბუნებაც კი შენს განწყობას შეეფარდება, საღამოს ბინდში, ღრუბლებში, მოწითალო დაისის მზე ეკონება ზღვის კიდეც, ერთხელ კიდეც უნდა თავისი სხივები კლანჭებად ჩაარჭოს და არ გაუშვას. აი, აი მიუახლოვდა, შეეხო, ოო... აი ასე. ჩემი სულიც განაზდა მასთან ერთად, თითქოს დავწყნარდი, მაგრამ გაქრა, დინებას გაჰყვა. კიდეც დაეშვა მზე, კიდეც გადაგორდა, მიიწევს, მიიწევს მისკენ, შეჩერდა, არ უნდა სამუდამოდ დაკარგოს; გაიტრუნა, რაღაცას ელოდება. მეც ველოდები. დავიღალე ამდენი სიარულით, დავიჩოქე, დავწეპი კიდეც, ხელით და სხეულით შევეხე ზღვის კენჭებს, ხელები გავიწოდე მიუწვდომელი ტალღებისაკენ, რომლის კალთებს მზის სხივები მოაქვს იმის იმედით, რომ თუნდაც ჩემი

თითების ბალიშები მაინც შეეხებიან. მერამდენედ ველოდები!? რა? ამაოებაა?!

— არ მინდა, არ მინდა ამის დაჯერება. ვიწვები და თვინიერად დაველოდები მის მოსვლას.

ღელავს, ღელავს როგორ ღელავს და მეც მეტად მალეღვებს. აი გამოემართა, გავიტრუნე, თითები დავჭიმე რაც შეიძლებოდა, მოვიდა, მომიახლოვდა, თითის წვერს შეეხო, აი ჩა-ვი-კა-რი და გაქრა, გაქრა, ღმერთო ჩემო, დავიტანჯე, სული შემიღონდა. რა ახლოს იყო ბედნიერება... არა, კიდევ, კიდევ უნდა ვცადო. ძალა მაქვს! რაკი გული სავსეა, გამთბარია, ენერგიამ მოიმატა, ჰოდა, კიდევ დაველოდები..

ოო... ისევ მოდის, მოემართება აფორიაქებული ჩემსკენ. აი, თითების წვერს შეეხო, მთლიანად თითებს, ხელის მტევნებს, მკლავებს, გულს! გულს მიუახლოვდა. აი ასე ჩავეკონე, სხეული გამითბო, ბურანში გავეხვიე. ცოტა დიდხანს მინდა გაგრძელებს ეს გრძობა, ამიტომ არ ვიძვრი.

რა არის? რა ხდება? უკუმიმართულება განიცადა, გულს მიუახლოვდა, ხელებისკენ აღარ ვუშვებ, ვებრძვი... თითებმაც კი ვერ დაიკავეს და გაქრა, ვერ მოასწრო, ვერ წაიღო, ვერ გავატანე ჩემი გულის ნაწილი.

გული საგულეს გადმოვიდა. თითქოს უერთდება მის კალთებს და ამაოდ. კიდევ ველოდები..

მოდის! მოდის! მოემართება. ასეთი სავსე, მშფოთვარე ზვირთებით, არასოდეს გამომართულა ჩემსკენ. გელოდები, მოუთმენლად გელოდები.

შემეხო, შემეხო... აი თითები, მტევნები, სხეული გადამიფარა, გამახვია მის ტალღებში, გაინაბა, მომისაღბუნა, შემატოკა და თან გამიყოლა.

გავყევი რჩეულად მის ტალღებს და მის ზვირთებში ჩავიმაღე. მზეც შემომხვდა ჰორიზონტზე და ჩვენი საბოლოო გზები შეერწყა...

მომავალი დაისისას მოვარდნილი ტალღა გულის ტკივილით შეხედავს ნაპირზე ჩემი სხეულის ნაჭდევს, მიესაღბუნება, და მის გაქრობას შეეცდება.

...და მე, მაინც ბედნიერი ვარ!..

1.05.84

თვალეზი

რა დიდრონი თვალეზი გაქვს. ჩავიხედე და დავიკარგე. უკიდევანო მინდორივითაა. სისხლის ძარღვები პატარა ნაკადულებივით მიედინებიან. მისი გარსი მზეზე ალაპლაპებულ, ქარისაგან მიწვენილ, აბიბინებულ ბალახსა ჰგავს. წარმოგიდგენია? აქა-იქ მინდვრის ყვავილები შეიმჩნევა, გაზაფხული დაწყებულია, ესე იგი სიცოცხლე დაწყებულია, მე კი არ შემიმჩნევია. თვალის ჰორიზონტზე ლანდი დავინახე.

—ჩემი?

—არ მინდა, რომ დავიჭერო.

—რატომ?

იმიტომ რომ თვალეზს რომ დახუჭავ ჰორიზონტი გაქრება. გაზაფხულის წვიმა დაიწყება, ჩამორეცხავს და თითქოს სიცოცხლე შეწყდება დროებით. მე კი არ მიყვარს, არ მინდა ვიფიქრო, რომ ერთი გაზაფხულის ყვავილი ვარ, რომელიც მასთან ერთად გავქრები.

—მე მუხა მინდა ვიყო! მუხა, გესმის??..

მუხა კი, შენს თვალეზში ვერ დავეტევი, ეტყოდა გრძნობ ამას და ამიტომ სულ მეკითხები — ყვავილი იქნები?!

ჩუმად გეტყვი — კი!! — თუ ძალიან შემეხვეწები.

1.05.84

პირველი პირველადი

ორი სიყვარულის შედეგად ჩავისახე. გადა-
ვინაცვლე, ჩემი წყლის სამყარო შემექმნა. რა
ტკბილი ყოფილა ეს შეგრძნება. შესანიშნავად
მესმის თევზების. ეს ჩემი პირველი გრძნობაა,
მას არაფერზე გავცვლი. მშვიდად ვარ ჩემს
სამყაროში, მაგრამ ვინ გაცლის ამ ბედნიერე-
ბას, რაკი შენით ვერ ხვდები, გაიძულებენ. მე
ვეწინააღმდეგები, არ მინდა ჩვეული მდგო-
მარეობის გამოცვლა. მიჭირს ახალ სამყაროში
გამოსვლა. გამომიყვანეს თუ გამოვედი, რა
მნიშვნელობა აქვს, მაინც ტირილით შევხვდი
ამ სამყაროს. შემდეგ გავიტრუნე, შიგადაშიგ
მაინც მაგონდება და ვტირი.

უჩვეულოა, ძუძუს მაწოვებენ. ვინ არის
არ ვიცი, მაგრამ რძის სუნით ვგრძნობ, ესეც
დიდებული გრძნობაა. ორმოცი დღის შემდეგ
კარგად ვხედავ ვინც არის, ჩემია, საკუთარია
— ესეც პირველია. ვუყვარვარ, მიყვარს, რომ
დავინახავ თვალები მიბრწყინდება, კიდევ
ცოტაც და...

დედა! — წარმოვთქვი. ესეც დიდებულია,
რომ სანუკვარ ადამიანს ეძახი, ესეც ხომ პირვე-
ლია?!

ვდგევარ, მეძახიან, ხელები საშველად
გამომიწოდებია, ისინი კი მიტყუებენ, ესეც
პირველი ნაბიჯი. სახე გაბადრული მაქვს, ჩემს

სიხარულს საზღვარი არ აქვს.

აი „ა“ „ი“ – ვიძახი და ბედნიერი ვარ. ესეც პირველი გრძნობაა, რამდენი პირველია.

სკოლა.

ის სულ თვალეში მიყურებს, – მეც.

სულ ვცდილობთ, რომ ერთმანეთს გავუგოთ, ერთმანეთს მხარში ამოვუდგეთ. მას მეგობარი ვუწოდებ. ესეც პირველი გრძნობაა. მეორემ არ გამიძარტლა, თითქმის ვიავადმყოფე, როცა მისი ღალატი გავიგე. ძნელი ყოფილა მეგობრის დაკარგვა. ესეც პირველი გულისტკივილია.

აი, ჩაიარა, ჰო, ის არის!..

თვალეები გამიბრწყინდა, გული ამიტოკდა, სითბომ და ჟრუანტელმა დამიარა ტანში, – სიყვარულია, – მობრძანდა პირველი გრძნობა, რომელმაც ამდენ პირველში პირველი ადგილი დაიკავა. რა ძნელია და რა ტკბილია, რა რთულია და რა გასაფრთხილებელია.

ქორწინება, –

ესეც პირველია, მენდელსონის მუსიკასთან ერთად იწყება და მთავრდება. რთულია, ძნელია, მაგრამ არ გვგონია, რომ გასაფრთხილებელია. ხომ კანონდებულია და მიგვაჩნია – იგი შეინახავს. ასეა თუ ისე, ესეც პირველია, ისიც პირველია, რომ ასე გვგონია.

შვილის მოლოდინი. შვილი – ესეც პირველია, თითქოს პირველი სიხარული და პირველი ბედნიერებაა. საფრთხე აღარ არის – ოჯახი სრუ-

ლყოფილია, მისი დანგრევა შეუძლებელია, „მთავარი ფორმა“, ფორმას კი მექანიკურად თუ არ დაარღვევ – შენარჩუნდება. ჩვენს ქართულ ოჯახებში კი ეს ხომ მთავარია.

სული?! – სული რა არის. სულიერი სამყარო რა მოსატანია, ის ერთხელ რომ შეივსო, საკმარისია, შენარჩუნებული უნდა იყოს. თუ ოჯახი ორმა უნდა შექმნას, აქ ერთიც კი საკმარისიაო. საოცარია, რატომ ჩნდება ეს პირველი გრძნობაც.

მეუღლე შვილით ერთობა, მე საქმით, დავავიწყდა, რომ ვარსებობთ ერთმანეთისათვის და რომ შევსება უნდა ყველა გრძნობას. ვბორავ, ვეძებ...

როგორი ბავშვივით გადიმება აქვს. როგორი თვალები და კბილები. პირველად შევამჩნიე, ესეც პირველი მოპარული სიყვარულია და იმდენად ტკბილია, რომ პირველზე ძლიერად მიგვაჩნია.

შვილი იზრდება, მისი ცხოვრების პირველი ნაბიჯები, მისი პირველი სიყვარული, მისი ქორწინება, პირველი შვილიშვილი – ეს ყველაფერი პირველია და ეს ბედნიერებაა.

გახედავ განვლილ გზას და ხვდები, რომ ცხოვრება დასასრულს უახლოვდება და წინ მაინც რაღაც, – პირველს ელოდები.

ძალიან ცუდად ვარ, – ესეც პირველად მოხდა. არ ვეპუებოდი, მაგრამ ჩავიმუხლე. ნელ-

ნელა ძალა მელევა. წნევა დავარდა და ძილად მივარდი, თვალები დავხუჭე და აქაც პირველ გრძნობას შევხვდი. სულ პირველი გრძნობიდან განსხვავებით, რაღაც ტირილის მაგივრად – სიხარულის გრძნობით, რაღაც პირველის მოლოდინში ვარ. თვალს ვახელ და არ მინდა უკან დაბრუნება, წინ ვიყურები, მწვანედ აბინებულ და გაკიაფებულ სამყაროს ვხედავ... როცა ეს პირველი გრძნობა მთავრდება, – მაშინ სიკვდილი იწყება..

და მორჩილებით ვიჩოქებ მის წინაშე იმედით – პირველისა...

ცხოვრებაში პირველი და ბოლო არ არსებობს, რაც იწყება ყველაფერი პირველია და დიდებულია. დაწყება, – ახლის საწინდარია და არავინ არ იცის, ღირს თუ არა მისი შეჩერება.

ამიტომ გაუმარჯოს ყოველივე პირველს!!!

1.05.84

306 პარ?!

ვინა ვარ? – გული! გული! ადამიანის სხეულის მეუფე. რაო? ტვინიო და ნერვებიო?

ჰა, ჰა, რას ბრძანებთ.

მართალია ნერვები ამბავს მომიტანენ ხოლმე, ტვინი ამუშავებს და მეუბნება ასე სჯობიაო, მაგრამ რა?! თუ ჩემს ძარღვებში არ მოხვდა, ჩემებურად არ გადავამუშავე, ისევ ტვინამდე და ნერვებამდე არ მივიტანე, აბა რა გამოვა. მე კი სადაც მივალ იქვე კვალს ვტოვებ, ჩემი საღებავი სისხლია, მოგეხსენება, როგორი ალისფერია, სადაც ვტოვებ, უკვალოდ ვერ ამოშლი.

სიყვარული დიდი ხელოვნებაა. ხელოვნება კარგი აქტიორის გარეშე წარმოუდგენელია. აქტიურობა კი ყველას არ ძალუძს. ჰოდა, ეს ძალა მე მომაქვს. ხომ წარმოგიდგენია რა ძნელია ჩემს ლაბირინთებში გავლა, რამდენი პარკუჭი, რამდენი სარქველი მაქვს, მთავარ სისხლძარღვებზე აღარ ვლაპარაკობ, ჰოდა ვინც გაუძლებს ამ ორომტრიალს, სწორედ ის გაივლის ტვინს და დარჩება ცხოვრების წითელ ხაზად.

ტვინმა ორი გრძნობა ჩამოაყალიბა, სიყვარული და სიძულვილი. მე სიყვარულის გამგებელი ვარ, სიძულვილი მისთვის დამითოვებია, რადგან სიძულვილს გონება სჭირდე-

ბა, სიყვარულს მხოლოდ გული. ჰო, და აქაც
პირველი ადგილი მიჭირავს. ასე არ არის
ნათქვამი? სიყვარული ბრმა არის, აბა გონება
ბრმა როგორ შეიძლება იყოს, მე კი თვალები
დამიხუჭია და ისე ვმოქმედებ. ჩემი აზრით, თუ
იცო, რატომ გიყვარს, ის აღარაა სიყვარული;
გონებამ კი ყოველთვის იცის, რატომ სძულს.
ტვინი ხან ასე მუშაობს, ხან ისე, მე კი მხოლოდ
ერთი მიმართულებით ვმუშაობ. თბილი სისხ-
ლი მიმაქვს ყველგან და ვცდილობ გავათბო
როცა გავცივდები, მაშინ სიკვდილიც მოვა –
ვერც ტვინი იმუშავებს ჩემს გარეშე, ესე იგი,
მაინც მე ვარ მეუფე! რადგან მე, სიცოცხლე,
სიყვარული და სიკვდილი ვარ!

1.05.84

ხელის გული

ხელის გული ვარ! ჰო, ხელის.

ვიღაცამ მითხრა, დიდი რამეცა ხარო!?

—ვარო?! და მერე...

გული, გული ხომ იცი? ჰო, და გამოყევი მარცხნივ და მარჯნივ მკლავებს, მერე მტევნებს, დახედე, ოდნავ მოღუნე და შეაერთე.

ხედავ?! ჰო, სწორია, გულის ფორმა აქვს. ეს გულის ორი ნაწილია. რომ გადმოაბრუნებ, ხელის გულებს დაინახავ. ალბათ, ამიტომაც ჰქვია ხელის გული. მარცხენა მე მეკუთვნის, მარჯვენა შემხვედრებს. თითო ხელზე ხუთი თითია.

—ხუთი რატომ? —

ცერიდან თუ დავიწყებთ — იგი მცირეა, მაგრამ მსხვილია და ძლიერია — იგი ჩემი სამშობლოა.

საჩვენებელი — ჩემი მშობლებია.

შუა — მეგობრები.

არათითი — ცოლი.

ნეკა კი — შვილებია.

ყველანი სხდასხვა სიმაღლისაა, მაგრამ ერთი ხელის გული აქვთ საძირკველი. საძირკველი, რომ ძლიერია მასზე აღმოცენებული ყველა სიმაღლე მყარია და მტკიცე, ამიტომ სიმაღლეს უკვე ჰკუთვნა აღარ აქვს.

მარცხენა და მარჯვენა სიმებითაა შეერთებული. კაცი, რომ ხელს ჩამომართმევს, ყველა

მისი გრძნობა თითებიდან მე გადმომეცემა, ჩემგან გულისკენ მიდის, გული ტვინს მიაწოდებს, ტვინი კი უკან დააბრუნებს, მე შევტოვდები, თუ ეს დიდხანს გრძელდება ესე იგი – მეგობარია.

თუ დენმა მიჩხვლიტა, ელდა ნაკრავივით გამოვეცლები...

მივდივარ ჩემს გზაზე, შევაერთებ ხოლმე ორ ხელს და გულად ვიქცევი. გული კი ჩვენი მამოძრავებელია, მე კი მისი, ორი ნაწილი ვარ.

2.05.84

მიწა

მიწა ვარ, მიწაა!...

მოდიან, – თამარი, გიორგი, ეკა, ნანა, დავითი...

მოდით, მოდით, ნუ გეშინიათ.

შავი ვარ? ბნელი?!

– არა, არა... მოდით.

ტევადი ვარ, ბუმბერაზი ვარ, გრილი ვარ, ჭრელი ვარ, მუდმივი ვარ, უცვლელი ვარ, ურყევი და მტკიცე. განახლებაც შემიძლია, ამაშია ჩემი მარადიულობა.

ტევადი ვარ, იმიტომ, რომ ყველას ვიტევ.

ბუმბერაზი ვარ შოთათ, აკაკით, ლადოთ, გალაკტიონით...

ჭრელი ვარ, – რომ ყველა რჯულისას ვიტევ

მუდმივი, უცვლელი ვარ ყველა სულიეროსათვის.

შავი რატომ ვარ? იმიტომ, რომ – სული რომ სხეულს სცილდება, კანი კვდება, სისხლი ჩერდება და როცა ხმება, – მუქდება. ამდენი ერთად რომ ერთდება, – ერთ მასად გადაიქცევა და ეს მე ვარ, – თქვენი სხეული. ნუთუ სხეული ასე საშიშია?!

გაჩერებული გული ცივია, ეს მრავალი შერწყმული სიცოცხე, ჩემი სიგრილის მიზეზია, სიგრილე კი ყველაფერს ინახავს. ჰო, და, მეც

გინახავთ, რომ შემდეგ ხელახლა გაგანახლოთ და სიცოცხლედ გაქციოთ.

როცა გაზაფხულდება, ჩემი ზედაპირი აბიზინებული ბალახით და მინდვრის ყვავილებით იფარება და ეს თქვენ ხართ, ჩემო თამარ, გიორგი, ეკა, ნანა... მძიმედ ამოჭრილი მუხის ნერგები კი – შოთა, აკაკი, ლადო, გალაკტიონია... ასე იწყება და გრძელდება სიცოცხლე, ამაშია ჩემი მარადიულობა.

კიდევ გეშინიათ? ნუ, ჩემო კარგებო...

დედა-მიწად ქცევა, მხოლოდ რჩეულთა ხვედრია, იგი აგალორძინებთ და მარადისობად გადაგაქცევთ.

მარადისობა კი მომავლის საწინდარია.

2.05.84

ბედისწერა?!

ბედისწერა ვარ, ბედის.

ვინა ვარ და გამგებელი ვარ, როგორც ამბობენ. ათი რომ უნდა დაიბადოს, – ერთს ვაჩენ, ხან სამზეც არ ვამბობ უარს. ათს რომ უყვარს, – ერთს გავაყოლებ. ქალი გათხოვდება, კაცი – ცოლს მოიყვანს და ერთმანეთს მაინც შევახვედრებ. ათი რომ ავადმყოფობს, – ერთს მოვარჩენ. ერთს უკვდავების წყალი არ უშველის და მეორეს ნაკადულის წყლით გადავარჩენ. ათი მოკვდება და ერთი დარჩება.

ო, ბედისწერავ, შენს ძალას გაუმარჯოსო. არავის უფიქრია, რომ ძალა კი არა მაცდური ვარ, მაცდური, – სხვისი ძლიერების გამზომი.

ცხოვრება ბრძოლაა, ბრძოლა არსებობისათვის. ბუნება გამგებელია და შერჩევას აწარმოებს. მე ამ შერჩევის მბრძანებელი და მონაწილე ვარ.

ბედისწერა კი არა, ძალა, ძალა იმარჯვებს, რომელიც ადამიანის ძლიერებას განაპირობებს, ამას კი ბუნებრივი შერჩევა ჰქვია.

3.05.84

ბალაკტიონი

ჰო, გალაკტიონი ვარ! – ნამდვილად.

ვდგევარ და შევყურებ ამ ქმნილებას, ჩემს ორეულს. ვდგევარ კვარცხლბეკზე მარტო, მხრები ოდნავ ამიჩეჩია, სამოსელი საგულდაგულოდ შემიკრავს, ყელი მომიღერებია, თვალები ჩემი სულივით გამინაბია, გამინაზებია... და ვუსმენ ქარის ზუილს. ვუყურებ და მჭერა, რომ „ქარი ქრის“, – მე დავწერე.

ვიღაცამ თქვა, როდენის ბალზაკივითა დგასო. საქმე დგომაში როდია, ყველა ხე ერთნაირად დგას, მაგრამ სხვადასხვის მთქმელია მისი ფოთლები.

განსაკუთრებით, ეს, საგულდაგულოდ შეკრული სამოსელი მხიბლავს, მაწყნარებს, ჩემს აბოზოქრებულ სულს ზღუდავს, გარეთ არ უშვებს და არც სხვას აძლევს სულში ხელის ჩაფათურების უფლებას.

„შენ ჯვარს იწერდი იმ ღამეს მერი“... რა არ შეთხზეს მის ირგვლივ და არავინ არ იცის, რომ იგი მხოლოდ ჯვრისწერის დროს ვნახე პარიზში. იმდენად შთამბეჭდავი იყო მისი სახე, რომ არ შემეძლო არ აღმეწერა.

ჩემის აზრით, მხატვარს, მოქანდაკეს, მწერალს, პოეტს გარჩევა არ უნდა, მისი ქმნილება, მისი სარკეა და ყველაზე კარგად მან იცის, რა იყო მის სულში, როცა მას ქმნიდა.

ვდგავარ და კმაყოფილების გრძნობით ვეს-
ალბუნები ჩემს ერს, მის შვილს, რომელმაც
ასე, — ბერძნულად წარმომადგინა.

3.05.84

ბასაუბრება დელასთან

—ბედნიერების ფრთები გამიშლია, ხელში რტო და მანდილი დამიკავებია და ზევიდან დაგყურებ.

—ჰო, შეგყურებ გაოცებული და ვფიქრობ, ასეთი კდემამოსილი როგორ ხარ, არც კი ჩაგიმუხლია, გული სევდითაა სავსე, მაგრამ თვალებში ბედნიერების ცისკარი კიაფობს.

—ძვირად ღირებულება ეს ცისკარი. გული ორადაა გაყოფილი, ჩემში ორი დედაა, ერთი — მეომრის და მეორე — გმირის. პირველი ტირის და ვერაფერს ხედავს, მეორე კი ამაყად დგას. გულში კი ცეცხლი უკიდია, ეს ცეცხლი ხელებში გამოუტარებია, ცეცხლის ალებივით წამოუზვირთია და გადმოგფარვიათ.

—რომ, მიგდიოდდი, კი მითხარ, — „სჯობს სიცოცხლესა ნაძრახსაო“, მაგრამ ასეთს თუ დაგინახავდი არ მეგონა. ოჰ, იქ, ბრძოლის ველზე, როგორ ვინატრე, შენი ხელები და შენი სიტყვები, — ნუ, ნუ კვნესი შვილო, მე აქა ვარ, აქ...

—ჰო... იმ დღეს ნუ გამახსენებ. ჩემი გული შეტოკდა, ტალღებს გადმოაბიჯა და მობოდა შენსკენ. გული ტირის, ჩემო პირმშო, ცეცხლმოდებული, დათუთქულია. ხელებში გამომიტარებია, ცეცხლის ალებად მიქცევია და სამშობლოს გამარჯვებად გადავქცეულვარ.

ხომ, ხედავ ჩემს წინ რამდენი კიბეა აღმართული. არც ისე იოლია მასზე ამოსვლა და ამიტომ მადლობას გწირავ შენ, იმ ძალისათვის, რომელმაც ამ გამარჯვების კვარცხლბეკზე ამაყად დგომა შემაძლებინა. მე ბედნიერი ვარ და ფრთებშესხმული, რადგან შენ უკვდავება გქვია სახელად.

4.05.84

ხე? ხე!

რა განმარტოებით დგას ეს ხე. გეგონება კეთროვანი იყოს ყველანი ისე შემოსცლიან ირგვლივ. ერთი შეხედვით, თითქოს არ უნდა, რომ შეაწუხონ. ზოგი თანატოლია, ზოგიც ახალგაზრდა, ზოგი მეგობარია და ზოგიც შორებელი, მაგრამ ის მაინც მარტო დგას ამ აფოთლილ და ახლად აყვავებულ ხეებში. შეჰყურებენ და შრიალებენ, გეგონება იცინიან.

რატომ დგას? – მოჭრან, – მომესმა.

ოჰ?! არა შვილო. აბა, შეხედე, როგორი ნაშრომი და ნაჯაფარია. რამდენი კორძები აქვს ამოსული უძილო ღამეებით. როცა ხე იზრდება და ასაკში შედის, ფესვები უფრო ღრმად და ღრმად მიიწევს მიწაში, კლანჭებად გადაიქცევიან. რაც მეტად ღრმა და სავსეა, მით ძნელია მისი მორყევა, რომელიც ზედაპირულია მას პატარა ქარიც კი მოჰგლეჯს. ხემ კი, რომ იცოდეს მას კიდევ კეთილად გამოიყენებენ დიდი შრომის მერე, თვინიერად, თვითონ მიწვება და ახალგაზრდებს გაატარებს. მოჭრილი, რომ დატოვონ, ვილაც ფეხს წამოკრავს და შეიძლება ძლიერ დაშავდეს. ფესვებით რომ ამოიღონ, იმხელა ბნელი ღრმული წარმოიშვება, რომ ყველას ჩაიყოლებს და ყველაფერი ახლიდან დაიწყება. ყოველივე ახალი, მართალია მო-

მავლის საწინდარია, მაგრამ ან რბილია და ან უხეში. უხეში შეიძლება უცებ გადატყდეს, რადგან მოქნილობა აკლია. რბილი ირწევა და დრო უნდა, მის გამყარებას. ჩემის აზრით კი, ისა სჯობია, რომ კეთილის მოლოდინში, ამ ძველმა ნელ-ნელა გადაინაცვლოს და მყარ საფუძველზე მყარი შენობა აღმოაცენოს. ეს კი მხოლოდ პატავისცემისა და თაყვანის ხარჯზე შეიძლება. სხვაგვარად ძნელია მოწინავეთა რიგებიდან გამოყოფა, დიდი პასუხისმგებლობიდან – უპასუხისმგებლოდ დარჩენა.

დგას მარტო, აქა-იქ ახლად ამოყრილი ფოთლები ამჩნევია დარდისაგან გამხმარ სხეულზე, კოპები შეუყრია, მრისხანედ იყურება და სიმწრის ღიმილით, თითქოს ირგვლივ მყოფთ ეუბნება: სამწუხაროა, მაგრამ თქვენ ეს, ჯერ კიდევ წინ გელოდებათ.

7.05.84

მე ხომ არ ვსტყუი?!

ადამიანი ვარ! რა მნიშვნელობა აქვს კაცი ვარ თუ ქალი, მთავარია, ადამიანი ვარ. ჩემს თვალში ჩხირს ვერ ვხედავ და სხვის თვალში ბეწვს ვამჩნევ. უცნაურია, მაგრამ, რატომღაც საკუთარ თავთან არასოდეს პრეტენზია არ მაქვს, სულ სხვის მიმართ ვარ პრეტენზიული. რაში გამოიხატება? იმაში რომ დედა ვარ თუ მამა, ასე მგონია მე ვარ მთავარი, მე ყველაფრის უფლება მაქვს მოვითხოვო ჩემი შვილებიდან. შვილი ვარ და, თუ თავიდან ღმერთად მაქციეს, წინ მთაც ველარ დამიდგება. ქმარი ვარ და, მიყვარდა თუ არ მიყვარდა მთავარია ვითხოვე. ეხლა ჩემია, საკუთარია და ამაზე მორჩა... ცოლი ვარ და უკანასკნელ წუთამდე ვიბრძვი, ვიბრძვი, სიბოოს და გრძნობას ვაფრქვევ. მოვალეობა მაქვს – ოჯახი უნდა შევინარჩუნო. მერე, ნათურასავით გადავიწვები და მკვეთრად მხოლოდ, მაშინ შემაძნევენ. მეგობარი ვარ და ერთგულებას სხვისგან მოვითხოვ. ვმუშაობ და სხვის პატიოსნებას ჩემსას ვუფარდებ. შედარების გრძნობა უმაღლეს მწვერვალზე მაქვს აყვანილი და კმაყოფილი ვარ. ადამიანი ვარ და მტკიცედ დავიარები, ცა ქუდად არ მიმაჩნია და დედამიწა ქალამნად.

საკვირველი ის არის, რომ საკუთარ შვილს ვუყურობ, რამეს შევამჩნევ და სულ მეზადება

კითხვა: ვის ჰგავს?! მინდა დავტუქსო და ვუთხრა, – შენ აქ სტყუი და არასოდეს არ ვფიქრობ იმაზე, ამის მიზეზი მე ვარ, რაღაც გამეპარა... დედა როცა ვარ ვფიქრობ, მე ყველაფერი გავაკეთე, რასაკვირველია უნდა ვუყვარდე, პატივიც მცეს, – მე ყველაფრის ღირსი ვარ და მე ყველაფრის უფლება მაქვს, შეურაცხყოფისაც კი. არასოდეს არ მიფიქრია, რომ ჩემი შრომის პროცესი, მისი სირთულე მას არ აღუქვამს ფიზიკურად და ამდენად ძნელია ამის გაგება. არასოდეს არ მიფიქრია, რომ ის არ არის მართო საკმარისი, რომ ცხოველური ინსტინქტით მიყვარს მე. არა, მთავარი ის არის, რომ მას ვუყვარვართ და ამას უნდა გაფრთხილება ვით სანთელს, რომელიც ქარიშხალში მოგვაქვს.

მამა ვარ და სულ ვფიქრობ. მე ვაჭმევ, ვასმევ, ვაცმევ და მე ვარ ოჯახის თავი. დამნაშავე შვილს ვუყურებ და ვფიქრობ, – როგორ გაბედა... გულის კუნჭულშიც კი არ ჩავიხედავ, – მე ხომ არ ვსტყუი?! უტიფრად ვუყურებ თვალებში, მთავარია დამეთანხმოს. აღარ მაინტერესებს ის რას ფიქრობს ჩემზე, გულში მწარედ წუხს მის დანაშაულზე, თუ მწარედ იცინის.

შვილი ვარ და თუ ჩარჩოებიდან გადმოვვდი, მერე უკალაპოტო მდინარესავით მივედინები, გადავუვლი ყველას და ყველაფერს, სადღაც მცირეოდენ კვალს დავტოვებ და ცოტა ქვე-

მოთ კი, მთლიანად წავიშლები. თავიდან არ ჩამინერგეს, ამიტომ დავრჩი მარტო, და ჩემი მეგზური, — მე.

ქმარი ვარ, ჩემი დამსახურება კარგად ვიცი. ასე მგონია, სიმკაცრე, ეჭვიანობა და მომთხოვნელობაა მთავარი. ზოგჯერ იმასაც ვფიქრობ, სულ იზოლირება გავუკეთო და ჩემია... არასოდეს არ ვფიქრობ, რომ პირიქით ყველას და ყველაფერს უნდა ხედავდეს, და არჩევანს მაინც ჩემზე აჩერებდეს, რადგან მე შევეცდები, ყოველთვის და ყველაფერში მათზე მაღლა ვიდგე.

ცოლი ვარ და ამდენ პრობლემებში ისე გავეხვიე, დავბრზდი აღდი და, როცა გამოვერკვიე, მაშინ გამახსენდა, რომ ქალი ვარ, დედა ვარ, რომ ქმარიც დამრჩა გვერდზე და შვილიც. კმაყოფილი ვარ, რომ ყველა მოვლილი და დაბურებული მყავს. დამავიწყდა, რომ სულიერად ვერ შევავსე ვერცერთი და დავკარგე პატივისცემა, ინტერესი ჩემს მიმართ და მაღალი კედელი აღვმართე.

მეგობარი ვარ და ერთგულებას მისგან მოვითხოვ. ის არ მიფიქრია ისე გავაკეთო, რომ მისი სარკე ვიყო. ისე მოვიქცე, რომ მას ღალატმა გულში არ გაუელვოს.

ვმუშაობ და არასოდეს არ ვფიქრობ, რომ ჩემი პატიოსნებით უნდა დავიწყო, სულ იმას ვფიქრობ, მე გზად შემიძლია ყველაფრის გა-

კეთება. მთავარია ის მახსოვს, მე ხომ ვცხოვრობ და ყველა პირობა უნდა მქონდეს შექმნილი. ჩემს დასახმარებლად რაღაცას მოიგონებენ ხოლმე, – მე დამავიწყდება და იმდენად ვეძებ სხვადასხვა გზებს, ჩემს საწინააღმდეგოს რომ გამოვჩხრიკავ, კიდევ სხვაზე ვრჩები უკმაყოფილო. არასოდეს არ ვფიქრობ, – მე ხომ არ ვსტყუი?!

ვსტყუი?! რატომ ვსტყუი?! მე ხომ ადამიანი ვარ, ადამიანი!!! ჰო და...

დედა ვარ, მამა, შვილი, ცოლი, ქმარი, მეგობარი, მოსამსახურე. რა მნიშვნელობა აქვს, მთავარია, ადამიანი ვარ და ვითხოვ თაყვანს, სიყვარულს, პატივისცემას და არასოდეს არ ვფიქრობ, რომ არ შეიძლება ყოველივე ეს მოთხოვნით და ბრძანებით მოვიდეს. ნათქვამია, – „ასჯერ გაგონილს, ერთხელ ნანახი სჯობია“.

კარგი იქნებოდა დაგვემახსოვრებინა, როცა ყველაფერი გვაქვს, – თაყვანი, სიყვარული, პატივისცემა, – უნდა გავუფრთხილდეთ და ისე მოვიქცეთ, როგორც ჩვენ გვინდა, რომ მოგვექცნენ. არ იქნებოდა ურიგო, როცა გული გვეტკინება, მეტად ჩვენში ჩავიხედოთ, მიზეზი მოვიძიოთ და თუნდაც წამით, თავს შევეკითხოთ, – მე, ხომ არ ვსტყუი?!

17.05.84

წუთისოფელი

დღე და ღამე მძივებივით ამიკრეფია, მოციმციმე ციცინათელად გადავქცეულვარ, ხან ავინთები და ხან ჩავქრები. ანთებული დღე ვარ და ჩამქრალი ღამე. დღე და ღამე საუკუნეებად გადამიბია და მაინც წუთისოფელი ვარ. ვისთვის ხანმოკლე ვარ და ვისთვის დღეგრძელი. წუთში ზოგი იბადება, ზოგი ბედნიერდება, ზოგი მხიარულობს, ზოგი იტანჯება და ზოგიც კვდება. ამიტომ მქვია წუთისოფელი. ისე, — წუთი კი არა, — წამი ვარ, წამი, დაბადებიდან — სიკვდილამდე. გავირბენ ხოლმე ამ ბეწვის ხიდს და ვისთვის წუთი ვარ და ვისთვის საუკუნეებად გადავიქცევი. საუკუნეები მრავალი წამისა და წუთების სიმრავლეა და ერთად წუთისოფელი მქვია. საოცარია და ზოგისთვის კვალის დასატოვებლად საუკუნის მეოთხედიც საკმარისია და ზოგს ერთი საუკუნეც არ ჰყოფნის. იმით არის კმაყოფილი, რომ დაიარება ამ დედამიწის ზურგზე, თავის გამძლეობის დემონსტრირებას ახდენს და საკმარისად მიაჩნია. მე კი ორივესთვის მაინც წუთისოფელი ვარ. საოცარი ის არის, რომ პირველის წუთისოფელი მარადისობად გადაიქცევა და მეორის წამად. პირველი ნაკვერჩხლად რჩება და მეორე ფერფლად. ფერფლს ნიავი გაფანტავს და პირველი დარჩება მუდმივ სინათლის და სითბოს წყაროდ, — ხან გაღვივ-

დება, აინთება და ხან დროებით ჩაქრება. ეს
კი მე ვარ, – წუთისოფელი, – კაცობრიობის
მარადოსობის სიმბოლო.

31.05.84

წერილი მებობარს

ჩემო თ. გიყურებ და მიკვირს, როგორ შეიძლება, მუდამ ცდილობდე შენი სულიერი სამყაროს ჩრდილში მოქცევას. მე არ ვიცი რამ გამოიწვია ეს, მაგრამ ერთში დარწმუნებული ვარ, რომ შენისთანა ადამიანს არ შეიძლება კმაყოფილებას ანიჭებდეს ეს მდგომარეობა. ტყუილად ცდილობ თავის მოტყუებას. ბედნიერი რითი ხარ? თითქოს გალაღებულ ცხოვრებას ეწევი, გამოხატავ აგზნებულ ლაპარაკში, სიცილში, მეგობრებთან ქეიფში. გინდა დამარწმუნო, რომ კმაყოფილი ხარ?.. – გამორიცხულია. შენ რეალისტი ხარ და მოჩვენებით კმაყოფილებას არ დაკმაყოფილდები. მაგრამ შენ არ გინდა, შენს მეს დაუბრუნდე და შეეკითხო. ეტყობა რაღაც ძალიან გაგიჭირდა, ცხოვრებაში წინააღმდეგობას შეხვდი, შეგეშინდა, ან უფრო სწორედ, დაგეზარა შეჭიდება და შენს თავში დაიკარგე. ნუთუ არ გინდა შენი მე ააღორძინო.

ერთხელ მითხარი: მე მინდა შენ ჩემი ისეთი მეგობარი იყო, რომელსაც ყველაფერს ვეტყვიო. მომეყურა? არა. მაგრამ ეტყობა, მერე ნდობა ვერ დავიმსახურე.

მეგობრების გარეშე არ შემოიძლიანო, – როგორღაც სთქვი. ყველას მეგობარს ნუ ეძახი. მეგობარი ერთი გყავს იმათ შორის, ვისაც მე

ვიცნობ. დანარჩენი ჯერ არ იცი მეგობრები არიან თუ არა. მეგობრები გაჭირვებაში და ბედნიერებაში შეიცნობიან. მაგრამ ერთი იცოდე, რომ თუ დაკვირვებული თვალთ შეხედავ არანაკლებად შეიცნობიან წინსვლის დროს. ეს მტკივნეულია, მაგრამ დასტურია იმისა, რომ მეგობრები ბევრი არ შეიძლება იყვნენ. დროსტარება მხარში ამოდგომა არ არის. ღვინო მარტოც რომ შესვა შემსუბუქებას მაშინაც იგრძნობ. მხარში ამოდგომა და გაგება ფხიზელი გონებით განისაზღვრება. მართალია, ქეიფის დროს გონება ითიშება, მაგრამ გულს, ხომ ვერ გათიშავ. მისი კედლები მძიმედ იკუმშება და ზიანდება. ბზარი თუ გაჩნდა, იგი მთელი არასოდეს არ იქნება, რადგან ნაწიბური რჩება მთელი სიცოცხლის მანძილზე.

ნუ გაიღიმებ, მე ვიცი რომ არაფერი ახალი არ მითქვამს, შენ ჩემზე უკეთ იცი ყველაფერი, მაგრამ არ მინდა რომ დაივიწყო.

კარგია ფიროსმანობა, გალაკტიონობა. რომანტიულობა მოსასმენად მათი განვლილი გზა. მაგრამ მორალური ძლიერება სხვაა. საკუთარი მე ფიზიკურად, რომ დიდხანს არსებობდეს, ეს ჩვენზეა დამოკიდებული, ეს არის ძნელი, თორემ სიკვდილს რა უნდა. მანდ პრობლემას ვერ ვხედავ.

კარგი დავიცავ, მერე რა შეიცვლებაო. რას გულისხმობდი არ ვიცი. ერთია მთავარი და

სამწუხარო, რომ ცხოვრებაში შენს როლს ვერ
გრძნობ. ეს ცუდია, მაგრამ არ ნიშნავს, რომ
არავისთვის არა ხარ მნიშვნელოვანი.

მწარედ ცდები. შვილებს გმირი მამა
უყვართ, – საყვარელ ადამიანს, – გმირი თაყ-
ვანისმცემელი.

ჰო და ეს მრავალმხრივი ნიჭი გამოიყენე და
გმირად იქეცი.

გმირი კი – ჩემს ღმერთად გადაიქცევი.

10.05.84

ოცნება

გათენდა ჯვრისწერის დღე. მზე ქალაქს ზენი-ტიდან დაჰყურებდა, თუმცა ღრუბლები შიგადაშიგ სევდიანად გადმოეფარებოდნენ, თითქოს მოულოდნელობისათვის მამზადებდნენ.

ვდგავართ... საყდრის კარები უხმოდ იღება და ჩვენ ფრთხილად შევდივართ. გზა გაგრძელდა და ძლივს მივუახლოვდით... და ორივემ დავიჩოქეთ. „კურთხეული იყავით“... თბილმა სისხლმა დამიარა ტანში. გული ამითრთოლდა, თვალები გამიბრწყინდა, მაგრამ ზემოთ ახედვა ვერ გავბედე, თითქოს რაღაცის შემეშინდა. როცა ჯვრისწერის ბეჭედი თითს შეეხო ჟრუანტელმა დამიარა ტანში. თბილი გრძნობა ჩაიდვარა გულში და ანგელოზმა ზემოდან ჩამომძახა! უკვე მისი ხარ... ბედნიერების თვალები ავაპყარი ჭერს, რომ მადლიერების თვალებით მაინც შევხებოდი მას, მაგრამ ვერავინ დავინახე, სიხარულს დავაბრალე. საბოლოოდ ერთმანეთს ვეამბორეთ და მოლოცვის მოლოდინში კარებს მივაშურეთ. გზა ისევ გრძელი და ყვავილებით მოფენილი იყო. როცა კარებს მივუახლოვდი, თაიგული, რომელიც ხელში მეჭირა, წინ მეკვლედ დავიყარე. ბედნიერებისაგან ვერ შევამჩნიე, რომ ერთის გარდა, ყველა სევდიანი თვალებით უკან იყურებოდა და მხოლოდ ერთი, ის ერთი წაგრძელებულიყო

და წინ მიიწევდა რაღაცის მოლოდინში. გან-
თავისუფლებული ხელები ბედნიერებისაგან
ზეცას მივაბყარი და როცა ბინდგადაფარე-
ბულმა მზემ, სევდიანად თვალებში ჩამხედა,
გამოვერკვიე... მივხვდი, რომ ეს მე ვიყავი –
მწარე ოცნება.

20.05.84

ვარდი

გარიჟრაჟდა. ვარდის კოკრები შეირხენ და ყელმოღერებულებმა თვალები ზეცას მიაპყრეს. ნამით დაცვარული ფოთლები მომარჯვებულად დამდგარიყვნენ და რაღაცის საშველად მომზადებულიყვნენ. კოკრის წვერი შეირხა, ნელ-ნელა გაშლა დაიწყო – სიცოცხლე დაიწყო – გულიდან. პირველი ფენა, მერე შემდეგი ფენა გადმოიშალა, მეორე, მესამე... ბოლო და გადაიფურჩქნა, კოკორი ვარდად იქცა. შეჩერდა, სურნელება მოაფრქვია, გაემზადა საცხოვრებლად და აი, უცებ ბოლო ერთი ფურცელი მონათჭდა, შემდეგ მეორე... ნელ-ნელა ცვენა დაიწყო და როცა პირველი ჩამოვარდა, გული დარჩა. გული, რომელიც ახალგაზრდულად გამოიყურება. კიდევ ერთი დღეც და დარდისაგან ჭკნება, რადგან თუმც სიცოცხლე შიგნიდან, მისგან იწყება და სიკვდილით მაინც ბოლო კვდება – ზეზეულად, ვერ პატიობს გარედან შემოჭრილ სიკვდილს. ფოთლებს ნამი ცრემლებად ჩამოღვენთიათ და მიწისკენ დაშვებულან იმედიანად, – ახალი სიცოცხლის მოლოდინში.

3.06.84

სიყვარული

ადამიანის დაბადებასთან ერთად, ყველა გრძნობა, თანდათან იღვიძებს, საბოლოოდ სიყვარული. საკვირველი ის არის, რომ ყველა ტანჯვით იწყება და ტანჯვით მთავრდება. სიყვარული ბოლოა, მაგრამ შთამბეჭდავი და ძლიერია. ვარდივით გაგშლის და ვარდივით დაგაჭკნობს. დამჭკნარს კი არაფერი არ უშველის. სიკვდილის აღორძინება არ არსებობს, რადგან აღორძინებული ის უკვე ახალი და პირველია. უმრავლესობას ჰგონია, რომ სიყვარულის შენახვა შეუძლებელია და ცდილობენ გულის ფურცლებში გადამალონ. ამაოდ. იგი ჰერბარიუმი და მოგონებად იქცევა. რატოა საკვირველი? განა საზრდოს გარეშე შეიძლება რამე ხარობდეს? ასეა სიყვარულიც, იგი ვარდია და მას ბუღბუღი ესაჭიროება.

3.06.84

...უნდა მოკვდეს დედა?!

ის წყეული დღე გათენდა და სამი ნორჩი სიცოცხლე წაიღო. გაოგნებული და გაუბედურებულიები მიდიოდით და არც კი გიფიქრიათ, რომ საკუთარ შვილებს შიში გააყოლებთ. წყალზე თევზებივით ამობრუნებულებმა ზეცას მიაბჟრეს თვალები და თქვენ გეძებდნენ ნუგეშისთვის. შვილები მიჩვეულია ამტანი მშობლების ცქერას და მათი გამძლეობის იმედი აქვთ. თქვენი სიცოცხლის დასრულებით, ისინი სამუდამოდ მოკვდებიან და წაიშლებიან დედამიწის ზურგზე. თქვენ კი უნდა უკვდავყოთ მათი სახელები. ისინი, მხოლოდ ფიზიკურად არ არიან და მათ გაცოცხლება უნდათ. უცნაურია, — ადამიანი სათნოა და ხალხი მკაცრი, — უყვარს დაბეჩავებული ადამიანების დანახვა. თქვენ კი ნუ დაიბნევით, იმ ვაჟკაცების დედებს არ შეგფერით ჭმუნვა, ვერცერთი ვერ აიტანს ამის დანახვას. მათ თავიანთი სიცოცხლე თქვენში დატოვეს, თქვენ უნდა ამრავლოთ?! როგორც გნებავთ, — გინდათ ახალი სიცოცხლის, ყვავილის სახით, გაჭირვებული, სხვისი შვილის სახით, — სულერთია, ოღონდ აცოცხლეთ ისინი. ნუგეში ის არის, რომ ისინი ვაჟკაცებად დაიღუპნენ და მიუხედავად მათი ასაკისა, თავიანთი სახელები დატოვეს. ნუ წაუშლით, — ამ სახელებს. აცოცხლეთ ისინი. ნუ დაივიწყებთ,

რამდენი ცხრა ძმის სიცოცხლე წაიღო ცხოვრებაში. სიცოცხლეა ძნელი, თუ არა სიკვდილს რა უნდა?!

...უნდა მოკვდეს დედა?! არა! არა! – გემუდარებათ და გოდებს მიწა. – უკვდავყვეთ მათი სახელები!!!

3.06.84

ტანძია

ტანძია, ტანძია აღორ-ძინ-და?!! – მიწა გუგუნებს..

აღორ-ძინ-და! აღორ-ძინ-და! – ექოს ეუბნებიან მთები.

ირგვლივ მთებით შემოფარგლულ ტაფობზე, საბას ნასახლარზე, საოჯახო სალოცავიდან, მარჯვნივ, იასამნის მესამე საუკუნოვან კედელთან, საბას აღორძინებული სახლი დგას, თუ საბას დაბადება მამალმა და თოფის გასროლამ აუწყა ქვეყანას, ამჯერად მთებმა და მიწამ ამცნეს მისი აღორძინება.

საოცარი სიჩუმე სუფევს ირგვლივ. ნაომარი მიწა მშვიდი თვალებით შესცქერის ზეცას, სიო ნაზად არხევს იასამნის მტევნებს. პურის თავთავები ესალბუნებიან ქართულ მიწას, ხეები მრიალებენ და კვნესის ხმით ეძახიან ქართველებს. ირგვლივ, ამ ტაფობზე, მთის ძირებში ჭგუფ-ჭგუფად ყაყაჩოებია, რომელიც აქ დაღუპული მამულიშვილების ამოხეთქილი სისხლის შადრევნებია. ამაყად ყელი მოუღერებიათ. აქა-იქ თითო-ოროლა შიგ პურის ყანაშიც ამოსულა და გამვლელ-გამოვლელებს ეუბნება: მტრად თუ მოსულხარ, ჩვენი ფერი შუქნიშნად გამოდგება.

ფრთხილად! ქართული პური ხარობს, უნდა იხაროს და იგი ქართველმა კაცმა უნდა თესოს

და მოიყვანოს.

იმედის თვალით გააშუქურებს ტანძია შარას, სადაც ქართველი ქალი ორი შვილით დგას და ყელმოღერებული მრავლად იმეორებს, – „კიდევაც დაიზრდებიან ალგეთს ლეკვები მგლისანიო“.

დგას სადარბაზო, სალოცავის გვერდზე სამარადისო ძეგლად, სადაც „სულხან-საბა ორბელის ძე სიბრძნით აღაშენა ორბების ზე“.

3.06.84

გველის პერანგი

ზაფხულის მცხუნვარე მზეს არემარე გაენათებია.

—მიწას ოხშივარი ასდიოდა.

ირგვლივ ბალახი თუ ყვავილი, ხე თუ ფოთოლი მოთენთილიყო.

მდინარე მდორედ მიედინებოდა. მისი ნაპირი ფერდობად გადაქცეულიყო.

სველი ტანით შეუმჩნევლად ამოვსრიალდი.

ქვაზე დანთხეულ ჩემს მახვილს ასალოკად მივუახლოვდი.

ყელმოღერებულმა მზის სხივით სხეული შევიმშრალე.

მოვიხედე, — მზის ნისლში ჰაეროვანი არსება დავინახე.

მოულოდნელად ჩვენს შორის უხილავი სიმი გაება.

ამ სიმს გავყევი.

მწვანედ აბიბინებულ კოინდარში, ახალ ამოსულ მინდვრის ყვავილივით უმანკოდ იდგა.

ფრთხილად მოიხედა.

არ გაქცეულა.

არც ჩემი სიძლიერის, არც სილამაზის არ შეშინებია.

უმანკოებას, სათნოებას, სიწმინდეს აფრქვევ-

და.

მისი იმედი ჰქონდა.

ვერ გავუძელ მის გულუბრყვილო ნდობას.

ვებრძოლე ჩემს სიბილწეს.

მოულოდნელად შემოჭრილმა სისუფთავემ
თავბრუ დამასხა.

რაკი მახვილი დამრჩა, პერანგი გავიხადე,
ნიღაბი ავიფარე.

ჩემი ყოფილი კეთილშობილება გავითამაშე,
შორიახლო ვუტრიალე.

ღმერთო ჩემო რა მიზიდულობა აღ-
მოაჩინდა.

საოცარი ლამაზიც კი მეჩვენა.

ირგვლივ ჩემი თაყვანისმცემლებიც დამა-
ვიწყდა.

— დილა მშვიდობისა!

— მშვიდობა მოგცეს ღმერთმა!

— აქ რას აკეთებ?

— ვეძებ.

— რას?

— სიკეთეს, სიყვარულს,

გულში ჩავიღიმე.

— აქ რატომ ეძებ?

— თქვეს ძლიერი მზის სხივის ქვეშ სიკეთე
იბადებაო.

— ქვაზე რატომ დგახარ?

— ბილიკს რომ გამოვუყევი, — დასადგომი

ადგილი ვერ ვიპოვე.

—ამხელა მინდორზე?

—რას ამბობ! მინდვრის ყვავილები, ბალახი რომ გაითელება, — მოკვდება.

—შენ რომ დაიღლები? ხომ არ იცი რამდენ-
ხანს მოგიწევს დგომა?

—არა უშავს. სჯობს ლოდინისგან მე მოვ-
კვდე.

გაჩუმდა.

განაგრძო დგომა.

მე მოსვენება დავკარგე.

ყოველნაირად ვცდილობდი მისი ყურადღება
მიმექცია.

ნიღაბი მოვიხსენი.

თხელ თეთრ პერანგში გავეხვიე.

მაქსიმალურად სითბო მოვიკრიბე.

შეუმჩნევლად მისი სხეულის გათბობას
შევუდექი.

საოცრება გახლდათ.

კარგა ხანს უგრძნობი მეგონა.

ვერაფრით ვერ გავადვიძე.

ყელს რომ მიუახლოვდი ოდნავ შეირბა.

ტუჩებს რომ დავეკონე, ვიგრძენი რომ უკვე
ჩემი იყო.

გაიღვიძა.

აფორიაქდა.

შეირბა მთელი სხეულით.

გაემზადა სიკეთესთან და სიყვარულთან
შესახვედრად.

მე, უჩუმრად იმავე გზით ჩემს ლამაზ პე-
რანგში დავბრუნდი. თავმომწონედ პოზა და-
ვიჭირე.

—ღმერთო ჩემო!

—რა მოხდა?

—არ ვიცი, მგონი სიკეთეს, სიყვარულს შევხ-
ვდი.

—მერე?

—გაქრა?! ნუთუ ასეთი ხანმოკლეა?

—დიახ! სამაგიეროდ, ხანმოკლე სიკეთეს, სი-
ყვარულს მოყოლილი ცდუნებაა ხანგრძლივი,
— ვთქვი და იმედიანად ცოტა გავიწიე.

—მოიცა! არ წახვიდე! იქნებ შენ მოგყვა, შენ
მოიტანე ის, რასაც ვეძებდი?

—კი, მე მოვიტანე.

—მაშ, სადღა მიდიხარ?

—დაველოდები მომავალ შეხვედრას.

—რატომ? მე რომ შემიყვარდი?

—მეც ძლიერ შემიყვარდი! მაგრამ მოვა-
ლეობა?!

—მაშ, რატომ შეეცადე ჩემში შემოჭრას.

—არ მეგონა ასეთ სისუფთავეს თუ შევხვდე-
ბოდი. ისე კი იცოდე, — ყველა ცდილობს ქალის
შეცდენას.

—კი, მაგრამ სიწმინდეში შეჭრა ხომ დიდი

ცოდვას?

— რასაკვირველია, მაგრამ ეს, ისე, იშვიათია, შენი შემხედვარე მეც ამ იშვიათობის მსხვერპლი შევიქენი.

— გემუდარები, — ნუ წახვალ.

— ხომ გაგაღვიძე, — განა უსიყვარულოდ უნდა მომკვდარიყავი? შენც ხომ ერთხელ მოდიხარ ამ ქვეყნად? ვუთხარი, — როგორ მინდოდა მოეთხოვა ჩემი დარჩენა. მას მინდოდა გადაედგა ნაბიჯი, ყოფილიყო პრეტენზიული, მაგრამ დადუმდა. თავისთვის საოცარი ჯალათი აღმოჩნდა. მე კი ანთებული სიყვარულის იმედი მქონდა. არ მეგონა თუ ამ დიდი სიყვარულის დაოკებას, ჩახშობას დაიწყებდა. იმედიანად გავემართე ჩემი მახვილის ასაღებად. აღებამდე ტანი ამაყად მოვიღერე, მისკენ გავიხედე, — ძლიერი მზის სხივების ქვეშ დარდისაგან გამშრალიყო. მისი სილამაზე, სათნოება, სისუფთავე, სიყვარული შეენარჩუნებინა. ამაყად მდგარი სიკეთის და სიყვარულის სიმბოლოდ ქცეულიყო.

დარდისაგან თავი ჩავქინდრე.

სიცოცხლე აღარ მინდოდა. ყურადღებით მივათვალიერე, — ჩემი იარაღიც გამქრალიყო.

სწრაფად გადაწყვეტილება მივიღე, — გავიხადე ჩემი ჭრელი, ლამაზი სამოსელი. ავიფარე ნიღაბი, შურდულივით გავწიე მისკენ. მინდოდა მიმესწრო მისი უკანასკნელ გულის

ფეთქებისთვის. მაგრამ ამაოდ...

სიკეთის და სიყვარულის ძეგლად ქცეულ
ქვის ქვეშ შეუმჩნევლად მოვირთხი სხეული
და დავლიე სული.

9.01.86

მდინარე

მ ოვედი,
დ არდიანი,
ი არებით
ნ ატანჯი,
ა ფორიაქებული,
რ ამოდენიმე
ე რთად, -

მდინარედ წოდებული.

მოვედი გამცნო ქვეყანას ცის და ბარის
ამბავი.

ცის ამბავი ჭერ საცერივით გამოვცარი.

მთამ შთანთქა, შეწუხდა... ვისარგებლეს სულ
გადმოვანთხიე, - გულმა შვება იგრძნო.

მთა გაიჟღინთა, - გული გაუსივდა, თითქოს
გაფუვდა. იარები გაუჩნდა. ბარი რომ არ შეეშინებია
ჟონვა დაიწყო.

იარებში გამოჟონილი მთის ნაკადულებად
ვიქეცი.

ჩამოვირბინე მწვერვალები, ფერდობები.

მთის ძირთან ახლოს წყაროდ ვიქეცი.
გავუჩინარდი... იქ რამდენიმე შევერთდით.
გავუყევი გზას.

მომალლო ადგილი დავიგულე.

ჩანჩქერად გადმოვენთხიე. მინდოდა ამ
ძლიერი ხმით ცის და მთის შემადრწუნებული
ამბავი მემცნო.

იქაურობა შეევანჯლრიე. მეგონა ამოსაძირკვი
ხე, ბალახი, ლოდი მოვიშორე. თურმე ნუ
იტყვი, – პირიქით, – ნაზი ბალახი მიწვა, ნორჩი
ხე გადაიზნიქა, ქვები გორვით ჩამომყვა.

ბარს მიუახლოვდი. გავსწორდი. გავიშალე.
მოვედი დარდიანი, იარებით ნატანჯი, აფორი-
აქებული, რამდენიმე ერთად ქცეული, მდი-
ნარედ წოდებული.

ფეხდაფეხ ახალ-ახალი ამბები მომყვა.

ციდან, მთებიდან, ბარში ვიმატე, გადმო-
ვედი კალაპოტიდან.

მიწაზე გავერთხი.

გავიპარე... მივდივარ, მივდივარ.

უკან დასაბრუნებელი გზა აღარ მაქვს.

აქედან ზღვად ვიქცევი. მერე ოკეანედ,
როცა კიდევ მოვიმატებ, – წარღვნად ვიქცევი.
გავაერთიანებ ცის და ბარის ამბავს. უკაცრიელ
ადგილს მივუახლოვდები.

გუგუნით ვეტყვი –

მ მოვედი,

დ არდიანი,

ი არებით,

ნ ატანჯი,

ა ფორიაქებული,

რ ამოდენიმე

ე რთად, –

ახალი სიცოცხლე.

28.01.86

სიკვდილი

ს იცოცხლე -	ს იკვდილით
ი ცვლება -	ი წყება
კ აცთათვის -	კ აცის
ვ აებით, -	ვ ედრებით
დ აუცდის, -	დ აუსრულებელ
ი მედად -	ი ქცევა, -
ლ ამაზ -	ლ ანდებად
ი ისფერ -	ი ებად,

იქნებ ივსება?

იქნებ იცვლება?

მომავლის იმედით...

„ლენინგრადი - თბილისი“

თვითმფრინავი

18.03.86

სანთელი

ბინდი? –

არა! მიყვარს ღამე, უკუნი ღამე.

განათებ.

ბინდს რად უნდა განათება. განათება, განათლება ღამეს სჭირდება.

მე ერთი ჯოხივით არსება ვარ. სიგრძეს, სიგანეს თუ მოვიმატებ თუ არა – ფორმას არ ვიცვლი.

სხეულისგან, სულისგან შევდგები.

როცა განთივარ სული მხოლოდ მაშინ ჩანს.

ნელ-ნელა ვიწვი.

ნელ-ნელა ვეთხოვები სხეულს. სხეული თანდათან უფორმო, მახინჯი ხდება. ე.ი. სხეულის სილამაზე სულს მოაქვს.

რამდენიმე წამი განთივარ.

ეს წამები მინდა ყველა თავის მესთან დარჩეს.

დაფიქრდეს.

დაბადების დღეს – ადამიანი გასულ წლებს იგონებს.

ჩემი ალი უკეთესი მომავლის იმედს უნერგავს.

საყდარში ძირითადად ყველა თავის შეცდომას ინანიებს.

ევდერება შეწყალებას.

სთხოვს ასრულებას, – მაშინ მე მოციქული ვარ ცასა და ბარს შორის.

რაც მძიმეა სინანული ან ძვირია თხოვნა, მით ნელა ვიწვი.

ნელა ვეყრები ჩემს სხეულს.

მერე საბოლოო წვეთივით მძიმედ დავედვენთები. ველოდები ადამიანის ხელს, – სულს, გულს ჩააქსოვს... ხორცს შევეისხამ, ფორმას მივიღებ, სულს ავანთებ, მუდმივ კელაპტრად ვიქცევი.

შორს, შორს, წყვდიადში ალი მოსჩანს, – ჩემი სულია. მისი ჩრდილის გაყოლებაზე განათებული სამყაროა, – მომავალი შენი, – მამაკაცო, დედაკაცო და ბალო.

09.03.86

„მე“

სად ვიწყები და სად ვმთავრდები არავინ იცის. ბოლომდე საიდუმლოს გახსნას არც ვაპირებ. ისე კი გზის მონაკვეთი, რომელსაც გავდივარ ასეთია, —

ჩავისახე, მაგრამ ჭერ კიდევ „მე“ არ ვარ. გული? გული მამოძრავებელია, ქმნის სიცოცხლეს. სუნთქვას იწვევს. სუნთქვის გარეშე სიცოცხლე არ არსებობს. სიცოცხლეში იბუდებს სული. ჩაბუდებული სული კი ვარ „მე“. რას ნიშნავს „მე“.

მ ოვედი

ე რთი

და

მ ივდივარ

ე რთი.

როგორ? როგორ და აი ასე, —

ჩავისახე. საკუთარ გარსში გული იწყებს ფეთქვას. ისახება ორგანო. იგი დედის სხეულთან მაკავშირებს. მოვყვები ბნელ მილს, — სისხლძარღვებს ეძახიან. სისხლს ჟანგბადი მოჰყვება, ჟანგბადი ჰაერს, ჰაერს სული. სული რომ ჩავსახლდები, მაშინ უკვე „მე“ ვარ.

მ ოვედი

ე რთი

როცა სხეულს შევიბჟრობ და დამოუკიდებლობისათვის გავემზადები, ვწყვეტ კავშირს

დედის სხეულთან.

მ ოვდივარ

ე რთი

შეიძლება „ჩემს წყლის სამყაროში“ რამოდენიმე ერთად ვემზადებოდეთ. მაგრამ...

მ ოვდივარ

ე რთი

ვიბადები, ვყვირი, რაკი სული საბოლოოდ ფილტვებში იზუდებს. მძიმეა მისი ტარება. როგორი სულიც ჩაისახება ისეთი ვარ „მე“. როცა ჩემს შესაძლებლობას ამოვწურავ, სიკვდილს მივადგები. სხეულთან გაყრისთვის შველას ვითხოვ. ხან დიდხანს ვეთხოვები სხეულს, ხან სწრაფად. გამოთხოვების შემდეგ გამოვყვები ბნელ მილს, ერთს ღრმად ამოვისუნთქავ და გამოვალ განათებულ სამყაროში.

მ ივდივარ

ე რთი

როგორც

მ ოვდივარ

ე რთი

თავისუფალ სივრცეში სამყაროს ვეჩურჩულები ექოთი

მო...ოვ...დი...ვარ

ერ...თი – „მე“!

14.05.86

Ты мой божий дар!

1963 წელს თბილისში ჩამოვედით მე, მამა და დედა. იგი საქართველოს უძველესი ქალაქია, უკვე 1500 წლისაა. მე, შვიდი წლის ნათელა პირველად ვარ ქალაქში, სადაც მამაჩემი დაიბადა. უბანი სადაც იგი ცხოვრობდა ქალაქის უძველესი უბანია. მას ვერა ეწოდება. ჯანაშიას ქუჩა შეუმჩნევლად აღმართიანია და იგი ბარნოვის ქუჩას პერპენდიკულარულად ემიჯნება. ქუჩის მარცხენა მხარეს, არ მისული ბარნოვის ქუჩასთან N26-ში ჩვენი საგვარეულო ეზო მდებარეობდა, რომელიც მამაჩემის ბაბუას ანუ ჩემს დიდ პაპას, გრიგოლ თევდორაშვილს შეუძენია თავის თორმეტი შვილისთვის, რომ ყველა ერთ ეზოში დაესახლებინა. ეზოს ჭიშკარი, ორ წითელ აგურის კედელს შორის იყო მოქცეული. დიდი ხის ჭიშკარს, პატარა შესასვლელი კარი ჰქონდა. ეზო ოთხკუთხედი ფორმის იყო. ყველა ბინა შუშაბანდით იყო წინიდან დაფარული. თორმეტი შვილიდან მხოლოდ ორი შვილი იყო ცოცხალი. ერთი ქალიშვილი, ანა და ვაჟიშვილი – შალვა, ანა ეზოში მარჯვნივ ერთ სართულიან აგურის სახლში ცხოვრობდა თავის მეუღლე პეტრე და შვილებთან ნელი და თინა ახალგაცებთან ერთად. სახლის ფანჯრები ქუჩის მხრიდან მთავარი ჭიშკრიდან ხელმარჯვნივ მდებარე-

ობდნენ. სახლში შუშაბანდიდან იყო შესასვლელი. სასადილო ოთახი შუშაბანდიდან ფანჯრითა და კარით იყო გამოყოფილი. ფანჯარა მუდმივად ღია იყო და მის დაბალ მაგრამ განიერ რაფაზე, მუდმივად ჩართული რადიო იდგა. დილა დაფიონით იწყებოდა, ღამის 12 საათზე კი საქართველოს ჰიმნით მთავრდებოდა. შუშაბანდის წინ წყლის ონკანი იყო ეზოს ყველა მობინადრისათვის. ონკანიდან მარცხნივ შუშაბანდების გაყოლებით ხის კიბეები ადიოდა მეორე სართულზე. კიბესთან მარცხნივ იყო ჩემი დიდი პაპის ბინა, სადაც იგი ჩემს ბებია თამართან ერთად ცხოვრობდა, რომელიც მისი ახალგაზრდობის მიუხედავად ძალიან ჭკვიან ქალად იყო ცნობილი. მასთან რჩევისათვის მიდიოდნენ როგორც უმცროსი. ისე უფროსი ასაკის ადამიანები. სამწუხაროდ იგი ძალიან ახალგაზრდა, ოცდათორმეტი წლის ასაკში გარდაცვლილა, როცა მამაჩემი ათი წლის ყოფილა. ვინაიდან ბებია ქმართან გაყრილი იყო, ქელების დროს მამა ბაბუას მოუპარავს და სოფელში, დედამისთან გაუგზავნია. სკოლა ფრიადზე დაუმთავრებია, ინსტიტუტში ჩარიცხულა, ფრონტზე გაპარულა... და დაახლოებით 1954 წელს ტაშკენტში ჩამოსულა, დედაჩემი ცოლად შეურთავს და ერთ წელიწადში გავჩნდი მე – ნათელა ოთარის ასული ძიძიგური. ჩემთვის და დედასთვის

მისი ცხოვრების მონაკვეთი, სკოლიდან – ტაშკენტამდე ცნობილი იყო იმ სახით როგორც გვიყვებოდა. მისი ბავშვობა იმდენად სევდას იწვევდა ჩვენში, რომ ვცდილობდით ჭრილობას არ შევხებოდით.

კიბეებს რომ აუყევით, შეგედით ჩვენს კუთვნილ ბინაში რომელიც ბებიის გარდაცვალების შემდეგ მის ძმას შალვას დაუკავებია. ყველა თბილად შეგვხდა. თბილისში რამდენიმე დღე დავყავით. მოვინახულეთ ნათესავები.

ბებიაჩემის ძმამ, შალვა თევდორაშვილმა, თევდორაშვილების გვარის წარმომავლობის ისტორია მომიყვა, რომ სოფ. წვერში რუსეთიდან ჩამოსული, ვინმე თეოდორე დასახლებულა და ქართველი ქალი შეურთავს. შვილები რუსიშვილებად ჩაუწერია, მაგრამ შემდეგ თაობას, რომელსაც დიდი პაპა მიეკუთვნებოდა, აზრი შეუცვლია და თეოდორეს საპატივცემულოდ თევდორაშვილებად დაწერილან. მე არ ვიცი რამდენად სწორია ეს ჩვენი საგვარეულოს „ლეგენდა“ მაგრამ შთამბეჭდავია მოსასმენად.

მე თვითონ კი დაბადებით ნახევრად ქართველი და ნახევრად სომეხი, ამჟამად სომეხი ვარ. დედაჩემი ტაშკენტში მაცხოვრებელი, რუსულენოვანი სომხური დიასპორის შთამომავალი იყო, რომლებმაც სარწმუნოებად

მართლმადიდებლობა მიიღეს.

თბილისიდან ორ კვირაში გავემგზავრეთ, მოხიბლული ქალაქით, ქართველებით, ნათესავობით. ჩემთვის როგორც დედისერთისთვის ეს ძალიან მნიშვნელოვანი იყო.

ტაშკენტში ჩვენი ცხოვრება ჩვეული რიტმით მიედინებოდა, მამა ხშირად მივლინებაში იყო, დედა კვლევით ინსტიტუტში სამეცნიერო შრომაზე მუშაობდა, სახლში ჩემი პატრონი, ჩემი გამზრდელი ბებია იყო, რომელსაც *бабуля* – ს ვეძახდით.

გავიდა ორი წელი. დედა ცუდად შეიქნა. უმძიმესი, განუკურნებელი დაავადება – კიბო აღმოაჩნდა. თითქმის ერთ წელიწადში დედა გარდაიცვალა და ათი წლის ასაკში მამაჩემის ბედი გავიზიარე. დედის გარდაცვალებიდან ორმოცი დღე არ იყო გასული, რომ სახლში ტელეფონის ზარი გაისმა, ქალის ხმამ შემეტყობინა, რომ „გაჩნდა ბიჭი, რომელიც შენი ძმაა...“ო. უცებ ყურმილი დავაგდე და იქვე სკამზე გაოგნებული დავეშვი. დედის სიკვდილის შემდეგ ეს ჩემთვის მეორე სტრესი იყო და თანაც მისი ტოლფასი. არ მინდოდა მამაჩემის დანახვა. მე არ ვიცოდა რა საუბარი იყო მამაჩემსა და ბებიას შორის. მაგრამ ცოტა ხანში მამაჩემი სახლიდან წავიდა და ისე გარდაიცვალა თვალი არ მომიკრავს და ჩემგან პატიებაც არ მიუღია. რამდენიმე წლის შემდეგ

იმ ქალმა განმეორებით დამირეკა და სურვილი გამოხატა რომ ჩემს ძმას შეეხედროდი. მე კატეგორიულად უარი განვაცხადე და დღემდე ჩემი აზრი არ შემიცვლია.

გავიდა წლები. ბებია და მე გადავედით ბინაში, რადგან სახლი, რომელშიც დედა გარდაიცვალა გაყიდა, რომ ჩემთვის სათანადო განათლება მოეცა.

სკოლა დავამთავრე. გვარი ძიძიგური შევიცვალე და დედაჩემის გვარზე გადავედი. სამედიცინო ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ სამუშაოდ იმ კვლევით ინსტიტუტში მიმიღეს სადაც დედაჩემი სამეცნიერო თემაზე მუშაობდა. ამჟამად უზბეკეთის ჯანმრთელობის სამინისტროს „ფარმინსპექციაში“ ვმუშაობ – წამყვან სპეციალისტად.

გავთხოვდი. შემეძინა ქალიშვილი, რომელსაც დედის საპატივცემულოდ სედა დავარქვი. სამწუხაროდ ქორწინება ხანმოკლე აღმოჩნდა. რამდენიმე წლის შემდეგ მეორედ გავთხოვდი, ეს ქორწინებაც უიღბლო შეიქნა და დავრჩი მარტო, ჩემს შვილთან ერთად. საშინლად მძიმე იყო ჩემთვის ეს პერიოდიც. დაღლილი ვიყავი ცხოვრებასთან ბრძოლით, თავის დაცვით. სკოლის დამთავრების შემდეგ მე ვიყავი ქალიც და კაციც. მოგეხსენებათ ასეთ სტრესულ სიტუაციაში ყველა და განსაკუთრებით ქალი ნუგეშს ეძებს და მე და ჩემი მეგობარი წავედით

მარჩიელთან თუ წინასწარმეტყველთან. არ ვიცი ამ ორიდან რომელი იყო, მაგრამ ერთი კი ვიცი რაც მითხრა ერთი წლის შემდეგ ამისრულდა – „შენს ცხოვრებაში გამოჩნდება ქალი, რომელიც რადიკალურად შეცვლის შენი და შენი შვილის ცხოვრებასო.“ მე სხვა საკითხით ვიყავი დაინტერესებული და რა თქმა უნდა ამ სიტყვებისთვის ყურადღება არც კი მიმიქცევია.

2001 წელს ტაშკენტში საქართველოს საელჩოში ჩემი კლასელი – მედიცინის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფესორი აკბარხოჯაევი მისულა ელჩთან, გივი აბდუშელიშვილთან, საქმეზე და საუბრის დროს უხსენებია, რომ მის კლასში ქართველი, ძიძიგური სწავლობდა. ბატონ გივის უთქვამს:

– მაგ პიროვნებას ვეძებ და თუ შეიძლება დამაკავშირო.

მასაც არ დაუყოვნებია, იქვე აკრიფა ნომერი და ჩემი ხმა რომ გაიგონა ელჩს გადასცა ყურმილი:

– ალო, გამარჯობათ! თქვენ რატომ არ დადიხართ სათვისტომოში? იცით რომ თქვენ გეძებთ ნათესავები?..

მე კი, განრისხებული ცხოვრებაზე, მამაჩემზე, რომელსაც არამცთუ არ ვახსენებდი, არამედ არც ვთვლიდი რომ ქართველი ვარ და უფრო მეტიც არავის მოძებნის სურვილი არ

მქონდა. ამიტომ მკვახედ ვუბასუხე: –მე ვერ დავიწყებ მთელ ყოფილ საბჭოთა კავშირში მამაჩემის ნათესავების ძებნას, როცა მისი სახელის გაგონებაც კი არ მინდა. მოკლედ ბევრი რომ არ გავაგრძელო არ შედგა ჩვენი საუბარი.

2003 წლის 21 სექტემბერს, ასე საღამოს ცხრა საათი იქნებოდა, როცა ჩემს სახლში ტელეფონის ზარი გაისმა. ხაზზე ჩვენი ახლობელი, თბილისელი სომეხი, პავლიკა აღმოჩნდა, რომელიც ელჩთან მძღოლად მუშაობდა.

– ნათელა! პავლიკა ვარ, თქვენი შორეული ნათესავი, გახსოვართ?

– რა თქმა უნდა პავლიკ, გისმენ.

– ნათელა ოდონდ ყურმილი არ დაკიდოთ და მომისმინეთ.

– თქვენ გახსოვთ, ორი წლის წინ ელჩთან საუბარი?

– როგორ არა, მე მოგვიანებით გადავურეკე ჩემს კლასელს და ვთხოვე, მოეცათ იმ ნათესავის ტელეფონის ნომერი, მაგრამ პასუხი ვერ მივიღე.

– ჰოდა, თქვენ გეძებთ არა უბრალოდ ნათესავი, არამედ თქვენი ღვიძლი და.

მე უცებ დავდუმიდი და სკამი მოვიძიე დასაჯდომად.

– როგორ? საიდან?

– იგი, დღეს ანუ 21 სექტემბრის დილის 4 საათზე ჩამოფრინდა თბილისიდან და დღეს დღის 4 საათზე მივედით თქვენი ყოფილი სახლის მისამართზე, რომელიც მას ჰქონდა. სადაც თურმე დიდი ხანია არ ცხოვრობთ, მაგრამ როცა მათ მითხრეს ვისგანაც შემეძლო თქვენი მოძებნა, მივხვდი რომ მე გიცნობდით და აი გირეკავთ. ის ორი კვირით არის ჩამოსული, ცხოვრობს ელჩის სახლში და თუ სურვილი გექნებათ ხვალ შეგახვედრებთ.

– რა თქმა უნდა! – მტკიცე და გაოგნებული ხმით გუპასუხე და დროზე შეუთანხმდი.

ყურმილი რომ დაგკიდე შვილს მივუბრუნდი – წარმოგიდგენია? და მყოლია, რომელიც გუშინ ღამე ჩამოსულა და ელჩის სახლშია.

– დედა! ხედავ, სულ გინდოდა რომ და გყოლოდა.

ჰოდა, ღმერთმა გამოგიგზავნაო – მითხრა სედამ.

მეორე დღეს 22 სექტემბერს შევხვდი პავლიკას. გზაში წერილი გადმომცა, რომელშიც ჩემი და მწერდა:

– ნათელა!

გწერს შენი და! (გვინდა ეს ჩვენ თუ არა, ეს რეალობაა). ჩვიდმეტი წლის ვიყავი როცა მამამ შენი სურათი გამომიგზავნა, სადაც შენ ექვსი წლის და რამდენიმე თვის ხარ. მე აღმოვაჩინე, რომ ჩვენ რაღაცით ვგავდით ერთმანეთს,

დგომის მანერითაც კი. მის მერე სულ მქონდა
შენს მიმართ სათუთი გრძნობა და ნახვის
ინტერესი. ოთხი წლის მერე გავიგე რომ დედა
გარდაგეცვალა. ალბათ არ დაიჯერებ, მაგრამ
გული მეტკინა, მეც ხომ დედისერთა ვიყავი.
შენ მამამ ათი წლის დაგტოვა, მე ოთხი თვის
მიმატოვა და გასაგები იყო შენი განცდები.
ჩემთვის სულ ვფიქრობდი ეხლა სკოლა,
ინსტიტუტი დაამთავრა, მაინტერესებდა
გათხოვდი თუ არა, გყავდა თუ არა შვილები.

შენ თუ გაღელვებს, ამდენი ხანი რატომ
არ მოგიძიე? ერთი პატარა მიზეზის გამო.
არასოდეს არ ვყოფილვარ და არც ნაცნობი
მყოლია ტაშკენტში. ორი წლის წინ როგორც
კი ჩემი მეზობელი ელჩად დანიშნეს ვთხოვე
მოეძებნე. მან შეასრულა თავისი პირობა,
მაგრამ სათუთად მიმალავდნენ რომ არ ისურვე
ჩემთან შეხვედრა, არ იცოდინა რა, რომ გეძებს
ვინმე ნათესავი კი არა, არამედ და.

ვინაიდან მე თერთმეტი წლით შენზე
უფროსი ვარ, მინდა კიდევ ერთხელ გადმოვდგა
ნაბიჯი.

უფალმა ცხოვრებაში მხოლოდ ერთხელ
მოგვცა შანსი შეხვედრის და თუ შენ გინდა ამ
შანსის დაკარგვა, ნება შენია.

როგორიც არ უნდა იყოს შენი
გადაწყვეტილება, დალოცვილი იყავი
უფლისგან შენს ოჯახთან ერთად.

პატივისცემით შენი ერთადერთი და - ტატა

ის იყო კითხვა დავამთავრე, რომ მანქანა სახლს მიუახლოვდა. კარი ელჩის მეუღლემ დინამ გამიღო, საოცრად თბილმა, გულლია ადამიანმა და სახლში შემეპატიჟა. პატარა ეზო გავიარე და სამი საფეხური ავედი. კარი ღია იყო. შევედი. დიდ ოთახში ახალგაზრდა საშუალო ტანის, მოკლედ თმა შეჭრილი ქალი დამხვდა. შევჩერდი მივიხედ-მოვიხედე, ორმოცდათვრამეტი წლის ქალს ვეძებდი. უკან ქალბატონი დინა ფეხდაფეხ მომყვა.

- აი, შენი და - ტატა - მითხრა თითქმის ჩურჩულით.

- სიცარიელისა და სიცივის შეგრძნება დამეუფლა. ამ დროს მე და ტატას შორის სიბნელის ვიწრო სიმი გაება. ორივე ამ სიმს გავყევით და ერთმანეთს უხმოდ ჩავეხუტეთ. იმდენად ძლიერი სტრესი იყო, რომ ცხოვრებისგან გამობრძმედილებს არც ერთს ცრემლი არ გადმოგვარდნია. ერთმანეთის გვერდით დავსხედით და საერთო თემებზე დავიწყეთ საუბარი, შემდეგ ერთმანეთს უმნიშვნელოდ გავეცანით. აღმოვაჩინეთ რომ ხასიათით ძალიან ვგავართ, ორივე ძლიერ თავშეკავებულები, არ გვიყვარს საკუთარი პრობლემების თავზე

მოხვევა და წუწუნი. მხოლოდ ერთი, ერთი სხვაობა იყო ჩვენში, მე – საოცარი აგრესიული და გაბრაზებული ვიყავი მამაჩემზე, არ ვჩერდებოდი ისე ვლაპარაკობდი მასზე საყვედურებს. იგი დინჯად ისე იცავდა მამას და მიყვებოდა როგორ დარჩა ისიც ათი წლის უდედოდ და ასე შემდეგ... გეგონებოდა მამის უყურადღებობით დაჩაგრული არ ყოფილიყო. მე კი, ამასობაში ისიც დამავიწყდა რომ იგი ჩემგან განსხვავებით ოთხი თვის დატოვა და ისე არ ვცხრებოდი გეგონებოდათ ჯერ ის კი არ დატოვა და მერე მე გამაჩინეს, არამედ პირიქით, თითქოს მის გამო დავრჩი მე უმამოდ.

ცოტა ხანში დინამ ქართულად რაღაც უთხრა ტატას. იგი ავიდა მეორე სართულზე და მალევე დაბრუნდა და საჩუქრად ძვირფასი ბეჭედი მომართვა, რომელიც თითზე ზუსტად მომერგო. მაღლობა გადავუხადე და წამოვედი.

მეორე დღეს ტელეფონზე მოვიკითხე და სახლში დავბატიყე დინასთან და დინას მეგობართან ერთად.

კიბეებზე რომ ამოდიოდა მე და ჩემი ქალიშვილი, სედა კიბის უჭრედზე ვიდექით. ამ დროს სედამ ჩამჩურჩულა – დედა, დედა ნახე, გეგონება ნახუა – ს ჰგავსო, რა თქმა უნდა ჩემს გამზრდელ ბებიას გულისხმობდა. მათ შორის ფიზიკური მსგავსება არ ყოფილა, მაგრამ ეტყობა მისი აურა მოჰყვა.

სუფრასთან საუბრის დროს დინა დროდადრო ჩაერთვებოდა ხოლმე: –ნათელა შენ არ იცი როგორი და იპოვნე, ყველას პატრონი, მას ჩვენთან „დედა ტერეზას“ ეძახიანო. – რა საოცარი დამთხვევაა, მეც ასევე მეძახიან აქ – სასწრაფოდ ვუბასუხე, რაკი არავინ მყავდა გამომსარჩლებელი გვერდზე. რამდენიმე თვის შემდეგ თბილისში ჩავედი და ჩემი თვალით ვნახე რაზეც იყო ლაპარაკი. უამრავი ხალხი მოდიოდა მასთან რჩევისა და დახმარებისთვის. ამის დამნახავმა ჩემი სიტყვები უკან წავიღე და ვუთხარი: ტატა, არა, არა, შენ „დედა ტერეზა“ კი არა შენ კორლეონე ხარ – თქო.

მეორედ, ჩემს მეგობრებთან შესახვედრად სახლში მარტო მივიწვიე და ღამე ჩემთან დავტოვე.

– ნათელა იცი? ჩვენ ჩვენზე უფროსი ძმა გვყავს საქართველოში.

– არ „ინერვიულო“ ტატა ჩვენ ჩემზე ათი წლით უმცროსი ძმა აქაც გვყავსო – ვუთხარი პასუხად. აღშფოთებას არ ვფარავდი მე...

– სიამოვნებით ვნახავდიო – მითხრა.

– არავითარ შემთხვევაში! მე არ მინდა! – ვუბასუხე კატეგორიულად რაზეც მშვიდად მიპასუხა:

– ნათელა! ჯერ კიდევ დედაჩემთან კანონიერ ქორწინებაში მყოფმა მამამ დედაშენი ითხოვა და გაჩნდი შენ. განა მე შემიძლია დედაშენზე

და შენზე გავბრაზდე? ის ბიჭიც რა უშაშია. ჩემთვის არ აქვს მნიშვნელი ის ვინ არის, პრეზიდენტი თუ მუშა. ჩემთვის მნიშვნელი აქვს რომ ის წესიერი ადამიანი იყოსო.

– არა! არა! და რომ შემეჩერებინა ვუთხარი, მე არ ვიცი სად ცხოვრობს და არც მინდა ვიცოდეთო.

– რაზეც გადიმებულმა ჩემს მეგობრებს მიუბრუნდა და უთხრა:

– წარმოგიდგენიათ, თვითონ ხომ არ უნდა ნახოს და მეც მიკრძალავს მის ნახვასო.

საღამომ ძალიან სასიამოვნოდ ჩაიარა. მარტო რომ დავრჩით მოვუყევი როგორი ბედნიერი და გახარებული ვიყავი მისი გამოჩენით, ისიც ვუთხარი სახლში დაბრუნების შემდეგ როგორ ვეცი ტელეფონს და ჩამოურეკე ჩემს მეგობრებს: ამერიკაში, საბერძნეთში, მოსკოვში, ტაშკენტში და ვამცნე ახალი ამბავი. მეორე დღეს სამსახურში საქართველოდან ჩამოსულ ბიჭებს მივმართე.

– ბიჭებო დაჯექით! რომ არ დაეცეთ. გუშინ თბილისიდან ჩამოსულმა დამ მიპოვნა.

– როგორ? შენ სომეხი არა ხარ? – გაოცებისგან თვალეები უშებლზე აუვიდათ.

– არა, მე ნათელა ძიძიგური ვარ... და გუამზე ჩემი ისტორია. როცა გაიგეს ჩემი სიძის სახელი და გვარი მითხრეს:

– შენ არ იცი ვინ და როგორი კაცი იყო

შენი სიძე – ნუგზარ ენდელაძე და როგორი დაფასებულია შენი დის ოჯახი საქართველოშიო.

მე სიამაყისგან მხრებში გავიშალე და დავუმატე რომ დასთან ერთად ორი დიშვილი და ხუთი შვილიშვილი შევიძინე. ამჟამად უკვე შვიდნი არიან.

ტატამ ყურადღებით მომისმინა და მითხრა: ეხლა გასაგებია, თორემ ამდენი დღეა თქვენი ემოციით ვერაფერს მივხვდიო...

ზაფხულში თბილისში მიმიწვია, სადაც ყველანი ერთად შევიკრიბეთ. ტატა, მე, სედა, ინგლისიდან ჩამოსული თეა, მისი მეუღლე – სეზ ჯონსტონი, ვახტანგი, ნინო ბავშვებით. პირველად ჩემს ცხოვრებაში ვიგრძენი, რომ მე და ჩემი შვილი მართო არ ვიყავით. ტატამ ჩვენს ძმას დაურეკა, იგი კარდეოლოგიურ საავადმყოფოში აღმოჩნდა და გასაცნობად იქ მივაკითხეთ. ძალიან თბილად შევხვდით ერთმანეთს. იგი ჟურნალის რედაქტორი და ნიჭიერი პოეტია. მასაც ძალიან კარგი ოჯახი აქვს. მურადი რუსთავში ცხოვრობს თავის ცოლ-შვილთან, მანანასთან, ირაკლისთან, მაგდასთან და შვილიშვილებთან ერთად.

თბილისიდან დაბრუნებულები მე და ჩემი შვილი უზომოდ ბედნიერები ვწერდით:

Дорогая Татачка!

Я благодарю Бога, что он дал возможность тебе найти меня. Для меня это огромное счастье. Спасибо тебе - ты мой божий дар.

Натела

Дорогая Татусия. Де-Тата

Просто хочу сказать:

„...и словно маленькое чудо,
возникла ты в моей судьбе”

Ты принесла свет и счастье в мою жизнь.
миквархар дзалиан, генацвале.

P.S. Ты потрясающая женщина, ты состоялась как личность, как мать, как жена, как друг, как наставник, как бабушка, ты прелесть, таких как ты больше нет. Тобой можно гордиться даже не будучи с тобой знакомой, а зная о тебе только по наслышке.

Я безумно счастлива что ты у нас есть. Твоих детей, моего брата и сестру я просто обожаю. А про тебя, я просто не могу найти подходящих слов, для того, чтобы описать

моё отношение к тебе. Слова - я тебя люблю, ничего по сравнению с тем что я испытываю внутри к тебе, таких слов наверное просто не придумали!!!

Ты как источник света для людей, ты открываешь для людей новые горизонты, ты действительно человек от Бога!!!!

Гкоцный много много раз!!!

менатреби!!!

шени Седа!!!

ტატამ გადაწყვიტა სედა, ინგლისში გაეგზავნა სასწავლებლად, მაგრამ საელჩომ ვიზა არ მისცა და ამიტომ გეგმა შეცვალა და სედას უთხრა: სასწრაფოდ მოსკოვში უნდა გადახვიდეო. სედამ გულუბრყვილოდ უბასუხა, რომ ეხლა მატერიალურად მძიმე მდგომარეობა გვაქვს და ამ ეტაპზე ვერ მოხერხდებაო. რაზეც ტატამ სთხოვა შეგვეტყობინებინა თანხის რაოდენობა. ეს ჩვენთვის ისეთი მოულოდნელობა იყო, რომ ცოტა მკვახე ტონით წერილი დავუწერე – მე სკოლის დამთავრების შემდეგ მივეჩვიე ჩემი თავის პატრონობას და რომ არასოდეს არავინ დამხმარებია და ჩემთვის მიუღებელია თქო. რაზეც პასუხმა არ დააყოვნა: – შენ მართლა არ ხარ ქართველი და წარმოდგენაც კი არ გაქვს რას ნიშნავს ქართული დაძმობა. როგორ მე რომ მიჭირდეს ე.ი. ლუკმას არ გამიყოფ და

დახმარების ხელს არ გამომიწვდი?.. და ბოლოს ხუმრობით, მაგრამ მკაცრი ტონით – Я старшая и приказываю расписать все подробно...”

... და მეც დავემორჩილე და რამდენიმე კვირაში სედა მოსკოვს გაემგზავრა. ერთ წელიწადში გათხოვდა და შვილიც შეეძინა, ტატას დახმარებით მაგისტრატურაც დაამთავრა და ცხოვრობს ბედნიერად.

ეხლაც მისგან მივფრინავ ტაშკენტში. თვალწინ მთელმა ჩემმა ცხოვრებამ გაიელვა და მადლიერების გრძნობით წერილს ვუწერ ჩემს დას.

Ты мой божий дар!!!

Вот уже шесть лет, как Бог мне подарил тебя и всю твою семью. Моя жизнь с твоим появлением переменилась. Спасибо тебе за всё; зато какая ты есть, добрая, мягкая, порой строгая и требовательная, это все так и должно быть, иначе ничего в жизни не получается. Не представляю чтобы я делала без тебя, начиная с отъезда Седы, свадьбы, института и многово, многово другово.

Я безмерно тебе благодарна за любовь, тепло и заботу - это не каждому дано и не устану повторять:

- Ты мой божий дар!!!

22.02.09

ასრულებული ღცნება

1975 წლის ცხელი აგვისტო იდგა. მზე ზენიტიდან დაჰყურებდა შავი ზღვის სანაპიროს. მზეზე სარკესავით ბრჭყვიალებდა სოჭის ნავსადგური და თითქოს პირველად ეგებებოდა მორიგ გემს – „შოთა რუსთაველს“. ღუზა ჩაუშვეს, ყველასთან ერთად ჩვენც ჩამოვედით.

–საით წავიდეთ?

–გასასვლელში ვიკითხავ.

–ხომ ვერ მეტყვით, სად იქნება ცნობათა ბიურო?

–აი, ჩვენს წინ, ნავსადგურიდან ხელმარცხნივ.

თეთრი, ერთსართულიანი, შავი ზღვის სანაპიროსათვის დამახასიათებელი შენობა. რაღაც მწუხარედ, უღიმღამოდ, კითხვის თვალებით შემომყურებდა. ჩემს სიხარულს კი საზღვარი არ ჰქონდა.

–გვარი? სახელი?

–მაგილნაია ვალია.

–მამის სახელი?

–არ ვიცი.

–დამელოდეთ!

ხუთი წუთი საათად გადაიქცა. ნერვიულობას საზღვარი არ ჰქონდა.

–მობრძანდით! სამწუხაროდ ასეთი გვარი სოჭში არ ცხოვრობს.

თვალეები ცრემლებს დაეფარა, ყურები და-

გუბდა და სადღაც შორიდან მოისმა ოთარის ხმა.

—ნუ დელავ თამარ, უკან დაბრუნებისას კიდევ შემოვივლით. ხომ გაგიგონია — „ვინც ეძიებდეს ის ჰპოვებდესო“.

გავიდა სამი დღე. მე კითხვის თვალებით შევცქერო ოთარს. კი მაგრამ, როგორ დამავიწყდა ბებია რომ სთქვა — სკოლის ქუჩაზე ცხოვრობსო.

—ჰოდა, ასევე მოვიძიოთ!

—უკაცრავად, სკოლის ქუჩას ვერ მიმასწავლით?

—აქ სამი სკოლის ქუჩაა, თქვენ რომელი გნებავთ?

—ჩვენ სამივე გვინდა — არ დააყოვნა ოთარმა.

უშედეგოდ გავიარეთ პირველი, მეორე და მესამე ქუჩაც. ბოლო მაცხოვრებელს დავემშვიდობეთ და როცა მანქანაში ვჯდებოდით დაგვიძახა:

—ერთი წუთით, მეზობელი ქალი ამბობს, ვგონებ, მსგავსი გვარის ქალი „ქალაქის შესახვევ-ა“-ში ცხოვრობსო.

გადავწყვიტეთ საბოლოოდ გვეცადა ბედი და სასწრაფოდ გავეშურეთ.

თეთრი, ცისფერ დარბებიანი უკრაინული სახლი, მწვანეში ჩაფლული, საგულდაგულოდ შემოღობილი და საკეტიტ ჩარაზული იყო.

— როგორ დავიძახო?

— რა თქმა უნდა „Ляля“ — როგორც ვეძახდი.

სახლის ზღრუბლთან პატარა ტანის ქალი გამოჩნდა, იგი ისევ გამოიყურებოდა როგორც 25 წლის წინათ.

— ვინ გნებავთ?

— Ляля.

— გურანდა ხარ?

— არა, თამრიკო ვარ.

— ღმერთო ჩემო! თამრიკო, ვასილი! — წარმოსთქვა და ჭიშკრის გასაღებად გამოემართა.

თავი ვერცერთმა ვერ შევიკავეთ და ცრემლიანი თვალებით ერთმანეთს ჩავეკარით.

— როგორ გამიხსენეთ? როგორ მიპოვეთ?

— ესენი საოცარი ხალხი იყო ჩემო ოთარ. როცა მამამ მიატოვა, 4 თვის იყო, წარმოგიდგენია?! საერთო დერეფანში კარებებს შორის ნაბიჯიც კი არ იყო და, მიუხედავად ამისა მე ვერ ვამჩნევდი, რომ კედლის მიღმა შიმშილი სუფევდა. ერთხელ კარი მოულოდნელად შევაღე და რას ვხედავ, ეს სიცოცხლით სავსე ბავშვი, უსულოდ აგდია ლოგინზე, სრული ამ სიტყვის მნიშვნელობით. დედამისი, ნორა, ფანჯარასთან დგას და სასოწარკვეთილი დაჰყურებს ბავშვს. სიმწრისგან გაოგნებულს ცრემლიც კი გაშრობოდა.

— რაშია საქმე ნორა?

—ავადაა.

—მერე ექიმთან რატომ არ მიგყავს?!

—ფული არა მაქვს. მიპასუხა მხოლოდ იმისათვის, რომ მისი უმოქმედობა აეხსნა — ამ არანორმალურად მოსიყვარულე დედას.

—ახლავე ჩააცვი, დავიძახე და სასწრაფოდ ჩაცმა დავიწყე.

—სისხლნაკლულობა — სთქვა ექიმმა და წამლები გამოწერა.

ჩემთვის კი ნათელი გახდა ავადმყოფობის მიზეზი — შიმშილი, კერპი დედა და ბებია.

—ჩემი თავისთვის ვერ მიპატიებია, ჩემი ასეთი სიბრმავე. სწორი ნათქვამია — „მაძღარს ყველა მაძღარი ეგონაო“.

მას შემდეგ, ყოველ დილით, სამსახურში წასვლის წინ ვიცოდი, რომ კედლის მიღმა სულიერი არსება მელოდებოდა და ჩემი პატარა ჯამით მისკენ მივემართებოდი.

—შენ გჯერა, რომ ამისგან რამე დადგება? — მკითხავდა ხოლმე მეუღლე.

—ნახე, როგორი გოგო დადგებათქო ვიტყოდი და მიხარია, რომ ნათქვამმა გამიმართლა. ერთი თხოვნა მექნება ოთარ!, მაღლობა გადასცე ბებიასა და დედას, რომ ბავშვს ჩემს მიმართ სიბოროტე ჩაუნერგეს, რამაც ჩემი თავი მოაძებნინა.

—ექიმი ხარ არა?!

—არა.

—როგორ, უღალატე ბავშვობის ოცნებას?

—რას იზამ. პოლიტექნიკურში რომ ჩავირიცხე, ხანდახან მეხუთე კურსელებთან ლექციებს ვესწრებოდი, სახლში კი დამოუკიდებლად ანატომიას ვსწავლობდი, სულ მეგონა შემთხვევითობას ექნებოდა ადგილი და ვინმე შემეკითხებოდა დასწრების მიზეზს, მაგრამ პირიქით მოხდა, ინფექციურიდან გამომაგდეს. ამით დამთავრდა ჩემი ოცნება. მერე გავთხოვდი, ორი შვილი... ინსტიტუტის დამთავრების შემდეგ დავწერე თხოვნა მინისტრის სახელზე, რომ თავისუფალ მსმენელად დავეშვი, მაგრამ უარის იმდენად შემეშინდა, რომ დღემდე შენახული მაქვს ის წერილი.

—Да... მრავალ მნიშვნელოვნად სთქვა Ляля-მ თქვენს მებრძოლ ბუნებას არ შეესაბამება ეს საქციელიო.

როდესაც დავემშვიდობეთ, დიდხანს ვფიქრობდი ამ სიტყვებზე, გამართლება იმაში ვპოვე, რომ ჩემი ეს სანუკვარი ოცნება მიზნად არ დამისახავს.

მალე ავად გავხდი და საკუთარ თავზე, როგორც სხვა ავადმყოფზე ისე ვფიქრობდი, მინდოდა მონაწილეობა მიმეღო დიაგნოზის დასმაში.

—ექიმი ხართ?

—არა!

—სტუდენტი?

-არა.

-საოცარია... ისმოდა პასუხი.

ათი წლის ავადმყოფობის მანძილზე რამოდენიმეჯერ მოვხვდი საავადმყოფოში და ეს ჩემთვის წამების დღეები იყო. ვერ ვგუობდი, ექიმი რომ არ ვიყავი. ყველაზე დიდხანს 1982 წლის გაზაფხულზე ვიწეე. მახსოვს საოცრად არ მინდოდა საავადმყოფოში დაწოლა, ბოლოს ხუთი დღით მაინც დამითანხმეს, რაც ორმოც დღედ იქცა.

მახსოვს საავადმყოფოში, რომ მივედი, დერეფანი ცარიელი იყო, თითქოს შევიპარე პალატაში, კარი მივხურე და დისერტაციის ქაღალდები გავშალე სამუშაოდ. რამოდენიმე დღის შემდეგ მინიმუმის კიდევ ერთი გამოცდა ჩავაბარე და ვთქვი, ჩემს ცხოვრებაში უკანასკნელი გამოცდა ჩავაბარეთქო. მაგრამ, ხომ გაგიგონიათ - „კაცი ბჭობდა და ღმერთი იცინოდაო“.

პირველივე მკურნალობას კრიზით ვუბასუხე, რომელიც ორმოცი დღიდან ოცდაათი დღე გაგრძელდა. განყოფილების ყოველი სამუშაო დღე ჩემი კრიზით იწყებოდა და როდესაც საშველად მოაშურებდნენ შეშინებული სახეებით, მე გავუდიმებდი ხოლმე, რამაც ეჭვიც კი გამოიწვია იმათ თვალში, ვინც უშუალოდ ჩემი ცუდად ყოფნის მოწმე არ იყო.

-დღესაც ცუდად ვარ, ექიმები ნელ-ნელა

მოგროვდნენ ჩემს პალატაში, ცდილობენ გამოიყვანონ მდგომარეობიდან.

—უშველეთ რამე! ჩუმად ჩურჩულებენ.

აბა თამრიკო, დათვალე, ეხლა ღრმად ჩაისუნთქე, არაუშავს, ეხლა მალე კარგად გახედები — ვანუგეშებდი საკუთარ თავს. ღებინება დამთავრდა, ეხლა შემცივნებაც და თრთოლვაც გაივლის. მორჩა, გაიარა... წამოვდექი. საოცარია, ამ სიმპტომების გავლის შემდეგ, მუდამ ვფიქრობდი, მართლა ცუდად ვიყავი თუ მეჩვენებოდა? — რა თქმა უნდა „მეჩვენებოდა“ და მეტი აღარ განმეორდება.

უკვე უკეთ ვარ და საოცრად მინდა ოპერაციაზე დასწრება, იქნებ სხვა დროს შემთხვევა არ მომეცეს. ვთხოვო თუ არა? ვორჭოფობ: რაც იქნება იქნება.

—შეიძლება ოპერაციას დამასწროთ? — შევეკითხე ექიმს.

მან უსიტყვოდ შემომხედა და გავიდა.

მას ფეხდაფეხ მოჰყვა ექთანი, შემომიტანა ხალათი და მითხრა: ნება დაგრთეს ოპერაციაზე დასწრების.

სასწრაფოდ გამოვეწყვე, ხალათი, ქუდი, ნიღბი. საოპერაციომდე გზა გრძელი მომეჩვენა. დერეფნებს დასასრული არ ჰქონდა თითქოს.

„საოპერაციო“ — წავიკითხე.

კარი შეღებული დამხვდა, მდუმარება სუფევდა. ღმერთო, როგორ ცივა. კაფელით

მოპირკეთებული კედლები საშინელ სიცივეს გამოსცემდა, ოთახი სამჯავროს გამოსატანად მზად იყო. საოცრად შემაჟრჟოლა, სიცივემ ამიტანა და ვიგრძენი, რომ ცუდად გახდომა არ ამცდებოდა.

—ნაზი, აქ წამლები გაქვთ?

—რა შენ ცუდად ხომ არა ხარ? ეხლავე წადი! მე ეხლა ხელების დაბანას რომ მოვრჩები, ხელის მოკიდების უფლება აღარ მექნება.

—ღმერთო! — გავიფიქრე, მეგონა დამამშვიდებდა და პირიქით... ნუთუ არ გრცხვენია, თავს ვერ უნდა მოერიო?! — ვკიცხავდი საკუთარ თავს. სანუკვარი ოცნება აგისრულდა და შენ... აბა, საოპერაციო მაგიდას შეხედე, აგერ სასუნთქი აპარატი, ეხლა ნელ-ნელა ოთახშიც სითბო დაისადგურებს, აი ასე. ეხლა კი ფანჯარასთან დადექი — ვუბრძანე ჩემს თავს. ოპერაცია რომ დაიწყება, სისხლი თუ შეგაშინებს — პირდაპირ კარია შეგიძლია გახვიდე.

ავადმყოფი შემოიყვანეს. ოპერაცია დაიწყო. ლანცეტი, აი სისხლიც. ფეხები თავისით გადაადგილდა და მაშინ გამოვერკვიე, როცა ექიმმა მითხრა — აი მანდ კარგია, შეგიძლია მაქედან ადევნოთ თვალიო.

—დედა!.. როგორი ყოფილა...

შემდეგ არაფერი არ მახსოვს, არავინ შემიმჩნევია ირგვლივ, მე ჩემი სამყარო მქონდა და ბედნიერი ვიყავი.

—რა ბედნიერი ვარ! გადავიტანე.

—ასე ძალიან გიყვართ ეს სპეციალობა?

—ძალიან, ყველაფერს დავთმობ, დამთავრებულ სამუშაოს, საავტოროს და თავიდან დავიწყებ, ოღონდ ექიმი ვიყო.

—საკვირველია! რად გინდათ ყველაფრის დატოვება, ინჟინერი ხართ, დისერტაცია დაიცავით და მერე მობრძანდით საავადმყოფოში, ლაბორატორიაში, ამასობაში შეისწავლით, მერე კვალიფიკაციას გაივლით და ასრულდება თქვენი ოცნება.

—არა, არა ეს შეუძლებელია. არ მინდა ავყვე ამ ოცნებას და მიზნად ვაქციო, რადგან უკან დაბრუნება ძალზე ძნელი იქნება. ჩემი ნაკვერჩხალი გულის კუნჭულში ნაცრით არის დაფარული და თუ გაღვივდა, ძნელი იქნება მისი ხელახლა ჩაქრობა.

—არა, მე მეგონა თქვენ მართლა გინდოდათ, თორემ მანდ შეუძლებელს ვერაფერს ვხედავ.

—თუმცა განუხორციელებლად მიმაჩნდა, მეუღლეს მაინც ვუთხარი და მისგანაც მხარდაჭერა რომ მივიღე, დავიწყე ფიქრი იმდენად, რომ თავი ექიმად წარმოვიდგინე. გავცოცხლდი, თვალეზგაბრწყინებული დავდიოდი. ცა ქუდად არ მიმაჩნდა და დედამიწა ქალამნად. მორალურად უკვე ვემზადებოდი სამსახურში წასასვლელად, თუმცა ჩემი ცუდად ყოფნა კვლავ გრძელდებოდა.

როცა ანალიზების პასუხი შეგვატყობინეს, ექიმის კაბინეტში ვიჯექი, ვუსმენდი მის საუბარს ტელეფონზე და პიროვნება, რომელიც კატეგორიულად მოითხოვდა, რომ წამალი მიმეღო, რათა სიმსივნე არ გამჩენოდა, ეხლა კი – დაჟინებით, თითქმის კივილით მოითხოვდა: არავითარ შემთხვევაში ჰორმონები არ მისცეთ, ვინაიდან ანალიზი რაღაც გადაგვარებაზე მიგვითითებსო.

– კი მაგრამ ყველა წამალი რომ მიმეღო, მაშინ რა მოხდებოდა-მეთქი? – ვიკითხე და სასწრაფოდ გავეცალე იქაურობას, რათა ჩემი სისუსტე იმ წუთში არავის შეემჩნია. შევედი პალატაში, საწოლზე პირქვე დავემხე, თავი ბალიშში ჩავრგე და ტირილი დავიწყე.

თხუთმეტი წუთის შემდეგ თავს მოვერიე, ცოტა დავმშვიდდი, მივედი ექიმთან და მე გადავწყვიტეთქო, ვუთხარი.

– კი მაგრამ, ექიმი მე ვარ და თქვენ რა გადაწყვიტეთ?! – მკითხა ოლიმპიური სიმშვიდით მკურნალმა ექიმმა, თუმცა თვითონ კარგახანია იგივე აზრი მომწიფებოდა.

– ოპერაცია! ვთქვი და დავასაბუთე, რომ ჩემი სიმშვიდისათვის ასე სჯობდა.

ვინაიდან არ მიყვარს როდესაც ვინმეს გეცოდები, მეუღლესთან შეთანხმებით გადავწყვიტე არავისთვის არ შემეტყობინებია ჩემი ოპერაციის დღე. რას ვიფიქრებდი შემთხ-

ვევა მეუღლესაც არ დაასწრებდა ამ ჩემთვის უმძიმეს დღეს და საბოლოოდ აბსოლუტურად მარტო აღმოვჩნდებოდი.

პრემედიკაციაზე უარი განვაცხადე და საოპერაციოში საკუთარი ფეხით შევედი.

საოპერაციო მაგიდაზე ჩემით დავწექი. როცა ანესტეზიოლოგმა დავიწყეთო სთქვა, გავსწორდი, თვალები დავხუჭე და თვლა დავიწყე.

—ერთი, ორი...

—შემეღვიძა, უფ, ეხლა რა დამაძინებს? იქნებ დამთავრდა ოპერაცია?—ხელი ძლივს ჭრილობისაკენ გავაცურე და როცა მორგვს შევეხე, მიხვდი, რომ ყველაფერი მოთავებული იყო. თვალი მძიმედ გავახილე, ბინდში თეთრი ქუდიანი სილუეტები დავინახე და ისევ ჩამთვლიმა.

—რატომ წევხარ?

—ოპერაცია გავიკეთე.

—იტყუილები.

—აი ჭრილობა.

—როდის?

—გუშინ.

—უცნაური ხარ, არაფერი გეტყობა ისე კარგად გამოიყურები.

—დღეს მესამე დღეა. რა იქნება რომ ავდგე? უნდა ავდგე! ძალიან ცხელა, ონკანთან უნდა მივიდე. წამოვდექი და როდესაც პალატის ექ-

იმმა წელს ზემოთ გახდილი ღრუბელით ხელში დამინახა, შემადრწუნებლად იკივლა.

– ნუ გეშინია, ფილტვების ანთება არ დამემართება.

მეოთხე დღე მშვენივრად დაიწყო. უსაზღვროდ ბედნიერი ვიყავი, მოუთმენლად ველოდი მეცხრე დღეს, რომ გავწერილიყავი და ჩემი მიზნის განხორციელებას შევდგომოდი.

სალამოს 5 საათი იქნებოდა, მკურნალი ექიმი რომ შემოვიდა პალატაში.

– რაშია საქმე? დღეს თვალს რატომ მარიდებთ? გეძნელებათ მითხრათ, რომ შეუძლებელია რაც დავგეგმეთ მისი განხორციელებათ?

გაკვირვებულმა კითხვის თვალებით შემომხედა.

– რას იზამთ, გამოსავალი არ არის, ყველა გზა დაკეტილია, თქვენ ვერ იქნებით ექიმი!!! სადისტური ტონით მიბასუხა.

– მე მაინც გავხდები ექიმი!! – დაუფიქრებლად გუბასუხე იმედის ნიშანწყლის გარეშე. თვალები ცრემლებს ვერ იტევდა, მათი შეჩერება ვერ მოვახერხე, ამიტომ ფანჯრისკენ ზეცას მივაპყრე თვალები, წამიერად გონება აბსოლუტურად გამოითიშა, გონს რომ მოვედი, რაღაც მითხრა და გავიდა.

როგორ ვერ ვიტან ადამიანს უმწეო მდგომარეობაში რომ შეასწრებენ.

–მივრბივარ... მივრბივარ... საყდრის კარებში შევვარდი და ღვთისმშობელთან მუხლებზე დავემხე, დავიჩოქე, ცრემლები უწყვეტად ღაბა-ღუბით მოდის.

–ღმერთო! გევედრები, მიშველე, მომეხმარე, ძალა მომეცი, რომ ჩემი ოცნება განვახორციელო, რათა ხალხს ვემსახურო.

–გოდებით მოვთქვამ...

არ ვიცი რამდენი წუთი გავიდა... როცა გონს მოვედი, ოთახი ცარიელი იყო, მე კი ლოგინზე ვიწექი. საოცრებაა, ასე, როგორ გამოვითიშე. სიცხე ხომ არა მაქვს ნეტავ? – არა.

საკვირველია.

მე კი „დაცემისაგან“ მუხლები ეხლაც მტკივა.

ნუ ღელავ, შვილო, შენი სული მე მივიყვანე საყდრამდე და უკან დავაბრუნე. კურთხეულ ხარ ჩემგან!!! – ჩამესმა უფლის ხმა.

კიდევ სამი დღე გავიდა..

გავხდი, საშინლად შევიცვალე.

დაიკარგა ჩემი სიხარული, ჩემი გაბრწყინებული თვალები ჩაქრა. თითქოს დამთავრდა სიცოცხლე.

მოუთმენლად ველი მეცხრე დღეს.

პრინციპულად გადავწყვიტე მოსკოვს გამგზავრება, რათა საკუთარი ყურით მინდოდა მომესმინა, რომ ჩემი ოცნების განხორციელების საშუალება ამოწურული იყო.

მეცხრე დღეს გამოვეწერე, ვინაიდან ფრენა არ იყო სასურველი ახალი ნაოპერაციებისთვის, მესამე დღისათვის მატარებლის ბილეთი ავიღე. ამ დროს ერთმა ნაცნობმა დამირეკა და მითხრა: ეს რა ჩაგიდენია, ოპერაცია ვის გააკეთებინე, მეორედ ასე არ მოგივიდესო. მერე უცებ გამოერკვია და მომიბოდიშა. მე კი ამ სიტყვებმა ძლიერ ჩამაფიქრა. მივხვდი, ჩემი ოცნების ასრულების გამო სხვის რეპუტაციას საფრთხეში ვაგდებდი. კიდევ ერთხელ მოვერიე ჩემს თავს და ბილეთი დავაბრუნე.

თვენახევარმა წამებაში გაიარა. პირველ სექტემბერს ბავშვები სკოლაში მივიყვანე და მოსკოვს გავფრინდი, მეორე დღეს უმაღლეს სასწავლებლების სამინისტროში მივედი.

ჩემს წინ საოცრად თეთრი, სიცოცხლის უნიშანწყალო შენობა იდგა. კარი შევალე და ნერვიულობისაგან სულ დავიბენი. ვინაიდან არცერთ კარზე არაფერი არ იყო მინიშნებული, გაუბედავად ერთ-ერთ კარზე დავაკაკუნე. იქ მიმითითეს ოთახზე და დიდი მობილიზების შემდეგ შევედი.

— მე მეორე სპეციალობის თაობაზე გაწუხებთ.

ქალმა მრავალმნიშვნელოვნად შემომხედა და წამოდგა.

— ვაიმე, გავიფიქრე. ასე მეგონა მან იცოდა, რომ საავტოროს მფლობელი ვიყავი, რომ დისერტა-

ცია თითქმის დამთავრებული მაქვს და მეხის გავარდნასავით ველოდი უკმეხ პასუხს – თქვენ ჭკუაზე როგორ ხართო. მაგრამ ყველაფერმა მოლოდინს გადააჭარბა, მან მშვიდად გამოიღო კარადიდან ინსტრუქცია და მომაწოდა. რაკი რაღაც საიმედო გამოჩნდა, ხელის კანკალით გამოვართვი და მოვემზადე რომ მეორე შეკითხვაზე მივიღებდი უარყოფით პასუხს. მაგრამ... –რაც შეეხება ასაკს, ვინაიდან გამოცდების პერიოდისთვის ოცდაჩვიდმეტი წლის იქნებით, ამიტომ ნებართვისათვის განცხადება უნდა დაწეროთ.

სიხარულისაგან აღარ ვიცოდი რა გამეკეთებინა. ფრთებშესხმული გამოვარდი და ისიც დამავიწყდა მეკითხა, როდის შეიძლებოდა განცხადების დაწერა. მეორე დღეს ეს შეცდომა გამოვასწორე, განცხადება დავწერე და სახლში დავბრუნდი. ჩემს მღელვარებას საზღვარი არ ჰქონდა, სულ ამაზე ვფიქრობდი და ვლაპარაკობდი.

– თამარ, რომ ვერ შეძლო... რამდენი წელი გავიდა, რამდენი რამ შეიცვალა – მეუბნებოდა ოთარი.

–რას ნიშნავს, ვერ შევძლებ, ინსტიტუტი დამიმთავრებია, რამდენი რამ შემიძენია...

–არა, განა იმიტომ, რომ შენი გონიერება მაეჭვებს, შენს ჯანმრთელობაზე ვფიქრობ... შეცვალა საუბრის მიმართულება ოთარმა.

—არა! შევძლებ, ჯიუტად ვიმეორებ. გულში
კი ვფიქრობ. არა თამარ, არ შეგიძლია, ძლივს
დგახარ ფეხზე, თითქმის ლაფავ სულს. გარეგ-
ნულად ასე ძალიან თუ არ გეტყობა, ეს ხომ არ
ნიშნავს, რომ შეგიძლია.

—როგორ არ შემიძლია, ნახავ თუ არ შევ-
ძლებ.

რამოდენიმე დღეში მოსკოვს გავემგზავრე,
სასწრაფოდ პედაგოგები მოვიძიე. პირველი
ფიზიკაზე მივედი. ვუამბე ყველაფერი და
ვუთხარი: პირველ რიგში ჩემი მიზანია სა-
კუთარ თავზე გამარჯვება, ეს მე მორალურად
მიჭირდება.

დაიწყო მეცადინეობა. გაკვეთილი დამთავრ-
და, სახლში ვბრუნდები. თავი მისკდება, როცა
დავწევი ვიგრძენი, ფეხის თითებიდან თმის
ძირებამდე ყველაფერი მიფეთქავს. მიჭირს,
ფიზიკურად მიჭირს.

ვერა ვერ შევძლებ, ჯანმრთელობა არ მიწ-
ყობს ხელს.

არა!! უნდა შეძლო!! უნდა შეძლო!!.. მეძახის
ჩემი ორეული. მაშინ რაღაც უნდა მოვიფიქრო,
გადავწყვიტე და შესრულებას შევუდექი.

ყოველ დილით ვარჯიში, შხაბი, რვა საათზე
საუზმე და მერე ღამის 12 საათამდე მაგიდასთან
მუშაობა. ცოტა ფორმაში მოვედი, იმდენად,
რომ მთელ სხეულში ფეთქვას აღარ ვგრძნობ,
მეცადინეობის საშუალებას მაძლევს, მაგრამ

კრიზები არ მეშვება.

ბავშვები უცვლელად გულშემატკივრობენ. დამპირდნენ: – დედა, ჩვენ ივნისში შენთან ერთად ვიქნებით, ხელს შეგიწყობთ, შენ კი იმეცადინეო.

– დედა, როგორ ხარ?

– არა მიშავს ვახტანგ, სულ ცოტაც და კარგად გავხვდები, ხომ იცი ღებინების მერე ყოველთვის ასეთი კანკალი ამიტყდება ხოლმე. ახლა წამლები, ცხელი წყალი ბოთლში ჩამისხით. ერთს ფეხებზე დავიდებ, მეორეს ხელებზე.

– აბა, იქნებ იმ ექთანს დაუძახოთ თუ სახლშია... ესეც ნემსი გავიკეთე..

– მორჩა, ეხლა ავდგები.

– ცოტა მოიცა, დედა! ჯერ კარგად გახდი.

– არა, არ არის დრო ნახევარ საათში გაკვეთილი იწყება.

მაისის ბოლოს ჰორმონალური ანალიზის პასუხი გამაგებინეს. გაირკვა, რომ ანალიზში ერთი მაჩვენებელი ოცჯერ იყო მომატებული, მეორე თორმეტჯერ. წიგნში ამოვიკითხე, რომ ამ დროს ურიგო არ იქნებოდა კომპიუტერული ტომოგრაფია, რათა ნათელი იყოს თურქული კენის და ჰიპოფიზის მდგომარეობა. ესეც ჩემს გეგმაში შევიტანე და ორ დღეში შევასრულე.

– როგორ არის საქმე?

– არა, თქვენ ჰიპოფიზი არა გაქვთ გადიდებული...

—აბა რაშია საქმე, შევეკითხე, რაკი ვიგრძენი რომ პასუხი არ იყო დასრულებული.

—თუ მოვედავებით, ცარიელ თურქულ კეზზე შეიძლება შეეჭვება. დაუმთავრებელი წინადადებები იქეთ მიდიოდა, რომ რაღაც საშინელება შეიძლებოდა ყოფილიყო.

—ჩემს ცხოვრებაში, მეორე ამოვარდნა მქონდა. თავს ვერ მოვერიე. ბავშვებთან ერთად ვიჭექი და ცხარე ცრემლებით ვტიროდი. ვტიროდი, რომ შვილები გასაზრდელები მრჩებოდა, ხოლო ოცნება განუხორციელებელი.

მაშინ გამოვერკვიე, როცა შვილებმა მითხრეს:

—დედა, იქნებ არ იყოს ის, რასაც ფიქრობენო... მათმა სასოწარკვეთილმა სახეებმა გამომაფხიზლა და გავიფიქრე — ეს როგორ მომივიდა, რომ მოვკვდე, ჩემს შვილებს დაბეჩავებული დედის სახე უნდა ჩარჩეთ გონებაშითქო. რამდენიმე წუთში მობილიზებული და ბედნიერი ვიყავი ჩემს შვილებში.

ივნისში მეცადინეობა დავამთავრე და გამოცდების წინ ერთი თვით ერთხელ კიდევ ჩამოვედი სახლში.

თხუთმეტ დღეში ისევ დაისვა ჯანმრთელობის საკითხი და ერთი დღით ინსტიტუტის დირექტორთან შესახვედრად გავემზავრეთ მე და ჩემი მეგობარი. როცა ჩავფრინდით გზად ენდოკრინოლოგთან შევლა გადავწყვიტეთ.

კარი თოჯინასავით მოხატულმა ქალმა გაგვიღო, ოთახში შეგვიპატიჟა და ცივი სახით გვითხრა: აქ რომ რაღაც არის, ორი აზრი არ არის, მაგრამ საჭიროა დიფერენცირება. ცარიელი თურქული კეხია, ადენომა თუ კისტა. ამისათვის კი აუცილებელია სტაციონარში დაწოლა, რადგან ხერხემალში ამიბაკის შეყვანა ამბულატორიულად არ შეიძლება.

მაშინ იმას ვფიქრობდი, როგორ მომივიდა, რომ წინასწარ არ ვიკითხე, ამხელა ადამიანი შევაწუხე და ეხლა უნდა უთხრა, რომ არ მცალია ერთი თვით დასაწოლად, რადგან თხუთმეტ დღეში გამოცდები მეწყებათქო.

სასტუმროში გვიან მივედი. ჩემს მეგობარში რაკი საკუთარ მეს ვხედავ, ამიტომ ჩემს ორ ორეულთან თავს უფლება მივეცი, ჩემი სისუსტე გამომემჟღავნებინა. 14-დან 15-ზე ღამე თენდებოდა. ჩემი მეგობრის დაბადების დღე დგებოდა. სასოწარკვეთილებაში მყოფი იმას ვფიქრობდი, თუ ხვალ დადებითი პასუხით გამომისტუმრეს 15 ივლისი ჩემი დაბადების დღეც იქნებათქო.

მეორე დილით შევხვდით ნეიროქირურგიის ინსტიტუტის დირექტორს საშუალო ტანის, გამხდარ, ასკეტური ტიპის საოცრად ძლიერ პიროვნებას. რომელმაც სურათს შეხედა და მძიმედ დასძინა: ჩემის აზრით ეს აპარატის ცდომილებაა და თუ არა, მაშინ იმდენად

მცირეა, რომ ჯერ ქირურგიულ ჩარევას არ მოითხოვსო. დაბრუნებისას ჩემს მკურნალ ექიმს ვთხოვე შეერჩია წამლები, რომლებიც გამოცდების ჩაბარების საშუალებას მომცემდა.

27 ივლისს უკრაინის დედაქალაქს გავემგზავრე. ჯერ კიდევ არ ვიცოდი, სად გადავწყვეტილი ჩაბარებას. კიევში გავიგე, რომ შედარებით ნაკლები კონკურსი ქ. ვინიცაშიაო და მაშინვე გავემგზავრე.

გამოცდები დაიწყო. პირველ ექვსეულში შევდივარ. პირველი-5, მეორე-3, მესამე-4, მეოთხე-5: 21,5 ქულა დავაგროვე და იმ დღესვე სახლში დავბრუნდი. ყველა მილოცავს. ჩემი გული კი სიხარულს ვერ გრძნობს. დადგა 27 აგვისტო, არაფერი არ ისმის. გავთავისუფლდი სამსახურიდან, ამოვეწერე თბილისიდან და გავემგზავრე. როცა ჩავედი ჩემს გაოცებას საზღვარი არ ჰქონდა, სიაში საკუთარი თავი ვერ აღმოვაჩინე, მივაშურე რექტორს.

ჩვენ სპეცსტაჟით ოც ქულიანებიც კი ჩავრიცხეთ, თქვენ კი არ გქონდათ, ამიტომ...

როგორ? ასაკი, ჩვიდმეტი წლის სტაჟი, საავტორო... – ნუთუ ამას არაფერს მნიშვნელობა არ ჰქონდა? – ვეკითხები გაკვირვებით.

ერთადერთი ვარიანტი გაქვთ, 10 სექტემბრამდე მოიცადოთ და ბედის გაღიმებას დაელოდოთ.

თოთხმეტი დღე საუკუნედ იქცა, ჯოჯოხეთი

იყო. ნელ-ნელა ძალას ვკარგავდი, ვგრძნობდი, რომ ვერ გაუძლებდი ამდენ განცდებს.

10 სექტემბრამდე სული ძლივს მივიტანე. დილით წამალი მივიღე, შევემზადე უარისათვის. კარი რომ შევადე, რექტორს არაფრისმთქმელი სახე ჰქონდა. ამიტომ ვერაფერი ვიგრძენი.

ჩვენ გადავწყვიტეთ... – დაიწყო მძიმედ რექტორმა. გული აფრთხილდა განაჩენის მოლოდინში.

– დაგიშვით ლექციებზე, ხალათი თუ გაქვთ შედით ეხლავე.

– არა, ხალათი არა მაქვს თან – ვთქვი ჩუმად და წამოვდექი. სიხარულის აღქმის უნარიც კი დაკარგული მქონდა. სახლში მივირბინე, ხალათი წამოვიღე და პირველ ლექციაზე შევედი.

ლექცია დამთავრდა, ბიბლიოთეკიდან შეკრული წიგნები წამოვიღე, სახლის კარი შევადე, წამლებითქო დავიძახე და ლოგინზე დავწექი. დაიწყო, ეს წყეული კრიზი დაიწყო, როგორ ცუდად ვარ. აკი, გული მიგრძნობდა, სულ გამბობდი – რა დღესაც პირველად თეთრ ხალათს ჩავიცმევ იმ დღეს მოვკვდებითქო. და აი ვკვდები კიდევ.

ვწევარ, ვყლაპავ მიმდევრობით წამლებს, ვცდილობ, როგორმე მე თვითონ გამოვიყვანო ჩემი თავი მდგომარეობიდან. ტელეფონის ზარი... თბილისი...

—რას გვეტყვი დედა?

—ჩამრიცხეს, მაგრამ ყველაფერს ვტოვებ და მოვდივარ.

—როგორ! მერე არ ინანო!!

—არა, არ შემიძლია-ძლივს ვლულულულებ.

24 საათში მეუღლე და ჩემი მეგობრები უკვე ჩემთან იყვნენ. ბარგი შეკრული მქონდა, მეორე დილითვე გადავწყვიტეთ წამოსვლა.

თვითმფრინავი თბილისის აეროპორტში დაჯდა. სახლში წამოვედით. მოვემზადე საავადმყოფოში დასაწოლად. შემოსვლისთანავე ბარგი დედას მივაწოდე და ვუთხარი:

ხალათი, რომელიც ერთხელ მეცვა, არ გარეცხოთ, ასევე იყოს პარკში და როცა მოგკდები, თუნდაც ღრმა მოხუცი, აუცილებლად ჩამატანეთ.

ერთ საათში საავადმყოფოში მივდივარ. თვა ჩამეხუტა და ტირის, გულში ვიფიქრე, ალბათ ჯავრობს რომ ისევ ცუდად გავხდი.

—რატომ სტირი შვილო, მალე ისევ კარგად გავხდები.

—გთხოვ დაბრუნდი სასწავლებლად!

იმ დღესვე ნერვოპათოლოგი მოიყვანეს.

—ერთი შეკითხვა მაქვს თქვენთან, მივმართე მორიდებით.

—ბრძანეთ!

—შემიძლია თუ არა წამლების ფონზე სწავლა?

—რა თქმა უნდა. ის კი არა, ჩემი სტუდენტიც იქნებით.

გამსინჯა, მომისმინა და გავიდა. გაიგო რა, რომ ვინიცაში ვსწავლობ და რაკი ვერავინ ამიკრძალავდა სასწავლებლად დაბრუნებას, გადაწყვიტა განაჩენი თვითონ ეთქვა ჩემთვის. —თქვენ წახვალთ ვინიცაში და გახდებით ინვალიდი!! — მითხრა კატეგორიულად. დანაჩენი აღარ გამიგონია. დასასრულს მაღლობა მოვუხადე და წავიდა.

განაჩენი გამოტანილი იყო, ცხოვრება დამთავრებულად მეჩვენებოდა. საოცრად განადგურებული ვიყავი. იმით, რომ რაღაც ვერ შევძელი და დავმარცხდი. ჩუმად საკუთარ მესვტიროდი. მერე გონებაში რაღაც განათება მოხდა, — კარგი, რომ მეუბნება — „თუ წახვალ ვინიცაში ინვალიდი იქნებითო“. კი მაგრამ, რომ დავრჩე, გამოჯამრთელების გარანტიას მაძლევს? — არა, — მაშასადამე უნდა წავიდე!!!

ბილეთი ავიღეთ და ორი დღე სახლში მოძლიერება დავაპირე. გათენდა წასვლის დღეც. ორი საათით ადრე, ძლივს ავლასლასდი ლოგინიდან. თავი ჩავქინდრე, ხელები დაუშვი, გეგონებოდა სულს ვლავავდი როგორც ჩიტი. დედა გაოგნებული შემომცქეროდა.

—მიდიხარ შვილო?

—არ ვიცი.

—რჩები?

—არ ვიცი. ძლივს ისმოდა ჩემი ხმა.

—დედა, თუ მიდიხარ, ჩაცმის დროა, დამაწია სიტყვა თეამ.

—არ შემიძლია, დააგეთ ლოგინი, უნდა დავწვე.

ხუთი წუთის შემდეგ ლოგინში ვიწექი, მორალურად განადგურებული და უკვე ღრმა ავადმყოფი. მეუღლე გაოგნებული მეუბნება:

—რაშია საქმე, ნუთუ ეს შენ ხარ თამარ, ვერც კი გცნობ! გემუდარები წადი.

—არ შემიძლია. ვთქვი მტკიცედ.

უეცრად რაღაც აზრმა გამიელვა და ვთხოვე ოთარს ექიმი მოეყვანა, მაინტერესებდა მე-კითხა, რამდენად შემეძლო ამ რისკზე წავსულიყავი, რომელიც ჩაფიქრებული მქონდა.

სალამოს მოვიდა ექიმიც, რომელიც მიცნობდა და იცოდა მთელი ჩემი ისტორია.

—რა მოხდა თამარ? არ გრცხვენია? შენგან არ მოველოდი. ცუდად, რომ იყავი ვინ გამოგიყვანა მდგომარეობიდან?

—მე.

—ჰო, და ამაზე საშიში არაფერი მოხდება. უნდა წახვიდე! მერე დედას მიუბრუნდა.

—ქალბატონო, ეს რომ ეხლა დარჩეს, სწორედ ეხლა გახდება ინვალიდი. წარმოგიდგენიათ, როგორი იქნება ამდენი წლის ოცნების დამსხვრევა?!..

ორ წუთში ფეხზე ვიდექი, სუფრა გავშალე,

თითქოს ფრთები შემესხა.

ერთ დღეში, გამგზავრების დროს, ისევ შიშმა შემიბყრო, გამუდმებით მესმის ყურებში – „თუ წახვალთ ინვალიდი გახდებით“ – ისევ ცუდად შევიქენი და ის იყო გადავწყვიტე დარჩენა, როცა ზარი გაისმა და ექიმი შემოვიდა. გამსინჯა და კიდევ ერთხელ დამაჯერებლად მითხრა:

ყველაფერი რიგზეა, უნდა წახვიდე! – ნათქვამი რჩევაზე უფრო ბრძანებას ჰგავდა.

გავფრინდი. როგორც ჩავედი იმავე დამეს ცუდად შევიქენი, იმდენად რომ სასწრაფო დახმარების ექიმმა გამომიყვანა მდგომარეობიდან. მეორე დღეს ვერ შევძელი ინსტიტუტში წასვლა და ექიმი გამოვიძახე.

– თქვენი მდგომარეობა რთულია და მოითხოვს თქვენს სტაციონარში მოთავსებას. მე სამ დღე-ღამეზე მეტი ცნობის მიცემის უფლება არ მაქვს, თქვენ კი მეტი გესაჭიროებათ.

ძლიერ დავღონდი, ჩემს ბედზე შაბათი და კვირა დაემთხვა და შევეცადე ცოტა მდგომარეობიდან გამოსვლა. ორშაბათს კეთილმსურველების მეშვეობით მოვხვდი სტაციონარში. დაინახეს რა ჩემი ასეთი შემართება, შევიდნენ მდგომარეობაში და თვალს ხუჭავდნენ, როდესაც ლექციებზე ვიპარებოდი.

ყოველი დილა ჩემი კრიზით იწყებოდა, გავიკეთებდი ნემსებს, ცოტა გამოვიდოდი

მდგომარეობიდან და გავრბოდი ლექციებზე. სულის სიმწრით ვცდილობდი სემესტრის დამთავრებას. სული კბილით მეჭირა მაგრამ ვიცოდი გამოსავალი არ იყო, რადაც არ უნდა დამჭდომოდა უნდა გამეტანა ლელო.

ერთი თვის შემდეგ გამოვეწერე საავადმყოფოდან, ჩათვლები ვადაზე ადრე დავამთავრე და იანვარში სესიაც დავხურე.

მორჩა! გავიმარჯვე! ე.ი. არის შანსი გამოჩანმრთელების. მაშასადამე ბრძოლაა საჭირო, ბრძოლა...

ამ სიმწრის, მაგრამ გამარჯვების სამას-სამოცდახუთმა დღემ კიდევ ერთხელ დამარწმუნა, რომ თუ სულით ძლიერი ხარ, და თან გდევს სურვილი, მონდომება და მისწრაფება, ყველა ოცნება ასრულდება.

16.04.84

თბილისში მწველი გაზაფხული იდგა.

უჩინარი მსახური

რამაზი სახლიდან გამოვიდა. მიმართულება სკოლისაკენ აიღო. ჩქარობდა, გამოსაშვები სადამოს ბოლო დეტალები რომ დაეზუსტებინა. ქუჩის კუთხეში მრგვალ ქონგურიანი სააფიშო ანონსი შეამჩნია, რომელიც თეატრის სეზონის დახურვას იუწყებოდა. ის იყო აფიშის წაკითხვას შეუდგა, რომ მეზობლის, ვაჟას ხმა შემოესმა.

—გამარჯობა, შენი რამაზ!

—გაგიმარჯოს!

—„ბედნიერება“-მ დაგაინტერესა? ბედნიერება ნილბის მიღმა..

—რატომ ასე ირონიულად?

—იმით, რომ „ბედნიერება“ კატეგორიული ნათქვამია. საინტერესოა რით განსაზღვრეს ბედნიერება, რომელიც სრულყოფილი არასოდეს არ არის.

თუ შენ გეგმებს გადადებ, შეგვიძლია აგერ ბაღში ჩამოვსხდეთ და ვისაუბროთ, ეს დიდი თემაა და ორი სიტყვით ვერ გადმოვცემ.

—დიდი სიამოვნებით, თუ კი შენ მოიცლი?

—აი, ასე. მოგკალათდით. ეხლა შეგვიძლია ვისაუბროთ, —

როგორც შეამჩნიე თეატრი არ მიყვარს, დუბლს ვერ ვიტან, მითუმეტეს თუ თავისი პირადი ხელწერა არ გააჩნიათ, საშინლად გამოიყურებიან, როცა ცდილობენ სხვებს დაემგვანონ.

—ვერაფერი ვერ გავიგე, რა ღუბლი, რა თეატრი?

—ცხოვრებას თუ დააკვირდები, იგი თეატრია. და ეს თეატრი გალაქტიკიდან იწყება, იქედან დედამიწა ჩანს მრგვალი, ლამაზი. ნარნარი ქალივით, — თითქოს მიცურავს ეს ციური სხეული, მიუხედავად იმისა, რომ ორგვარ ბრუნს ახორციელებს, — მზის გარშემო და თავის ღერძის გარშემო. უყურებ და ფიქრობ, —ასეთივე ნაზი, მშვიდი ცხოვრებაა მის ზედაპირზე. ახლოს რომ მიუახლოვდები, მაშინ ხვდები რა სიძლიერით ბობოქრობს, გმინავს მასზე სიცოცხლე. ხედავ, საიდან იწყება თეატრი? თუ კი მას საზამთროსავით, პოლუსების მიხედვით ჩამოგჭრით ისე, რომ ამფითეატრის ფორმა შეინარჩუნოს, გამოვა ოთხი ამფითეატრი. კიდევ ორი წილი რჩება, —იგი ფორმით ამფითეატრს არ მოგვაგონებს, მაგრამ ისიც თეატრია.

—ზეციურ სამყაროში? — რომელიც სამოთხედ და ჯოჯოხეთად არის დაყოფილი.

—აქაც თამაშობენ?

—რა თქმა უნდა.

—რატომ?

—ჯოჯოხეთში რომ არ მოხვდნენ...

—სიკვდილის წინ?

—სიკვდილის წინ?

—ჰო, — მაშინაც თამაშობენ, — ვუბასუხე დამაჯერებლად, ისე როგორ გგონია, რატომ

ტირიან?

— იმიტომ, რომ აქ დარჩენა უნდათ?

— არა, მათ გაქცევა უნდათ ამ თეატრალურ სამყაროდან.

— მაშ, რატომ ტირიან?

— განიცდიან, — ვაი თუ სამოთხეში ვერ მოხვდნენ და იქაც თამაშის მსხვერპლი გახდნენ, მაგრამ იქ სხვაა, უფალი ყველაფრის დამნაშავე და გამგებელია.

სულ შვიდი გამოვიდა, ეს შვიდივე მოძრავ სცენასავით ბრუნავს. ხან მზისკენ შებრუნდება, ხანაც მთვარისაკენ, ხან გაათბობს, ხან გააცივებს, რომ ზომიერება შენარჩუნდეს; ხან შეანჯღრევს მიწისძვრის სახით, ხან წარღვნას მოიყვანს, რომ ზოგიერთი უღირსი, სარეველა ბალახივით ამოიძირკვოს. მაგრამ არა და არა, ვერა და ვერა. უცნაურია, ზოგი ადამიანი აკუმულატორივით დაიტენება სითბოთი, ზოგს აისბერგივით ვერაფრით ვერ გააღღობ, ზოგი მინდვრის ბალახივით ამოიძირკვება და ზოგი ისეთ ფესვებს გაიდგამს, აბა თუ ბიჭი ხარ დაეჭიდე. მისი ფესვი ხანდახან დედამიწის ღერძს აღწევს და შენჯღრევისაგან შეიძლება მის მოძრაობას მიმართულებაც კი შეაცვლევინოს.

— კი მაგრამ კულისები? საგრიმიორო?

— კულისები სხვადასხვა ფორმით არის გამოხატული, სადაც ფარდა, — ეზოს ჭიშკრით, სადარბაზოს კარით არის წარმოდგენილი, საგ-

რიმიორო კი – ბინებია.

აი, ისინი კი, ნამდვილად იზოლირებული და კარგადაა ჩაკეტილი. ისე ჩვენთან უმეტესობა რკინის კარით არის ჩარაზული და დაღუპული. ხომ შეგიძინებია სეიფის გასაღებებით არის შემკობილი.

ადრე ყველა ერთად ცხოვრობდა, კულისებში გამოსასვლელი ერთი ჰქონდათ და ისეთი კონტაქტი იყო დამყარებული, რომ არ აძლევდა „გრიმის“ წასმის საშუალებას. ამდენად ყველა პიროვნება კარგად იყო გამოვლენილი. შესაბამისად დრამატული თეატრი კი ძლიერი მსახიობებით იყო დაკომპლექტებული, მათ შორის იშვიათად შეგხვდებოდა ორპირი...

– რატომ?

– იმიტომ რომ ერთი ნიღბით იფარგლებოდნენ. ეხლა? ეხლა კი გრიმს ყველა მშვიდად და ნელა ისმევს მისთვის იზოლირებულად გაკეტილ სახლში; თუ ვერ ასწრებს ყოველ შემთხვევაში სახელდახელო „ნიღბებიც“ აქვს შეძენილი... აიფარებს და გამოვა.

– თეატრში?

– თეატრში მოდის უკვე ერთი ნიღბით, რომელიც მუდმივად აქვს აფარებული, რომ მოხსნა და თავისი თავი დაანახო ვერ იცნობს ჰოდა ამას, რომ კიდევ სპექტაკლისთვის საჭირო ნიღაბი ემატება ყალბი ხდება. ეს ორი ნიღაბი ერთმანეთზე ისე სრიალებს მსახიობი ფოკუსში

მოუხვედრელ საგანს ჰგავს, რომელიც რამდენიმე გაორებას იძლევა.

ამ თეატრალურ სამყაროში ადამიანები დასცილდნენ ერთმანეთს. გაიკეტნენ... ერთმანეთის პრობლემები არ აწუხებთ. მარტოობასაც ვერ ეგუებიან; ამიტომ ცხოველებისკენ იბრუნეს პირი. ამჩნევ,?! როგორ მომრავლდნენ ცხოველები კორპუსებში? ეს იმიტომ, რომ ადამიანს თავისი არსებით მარტო ყოფნა არ ძალუძს. თვით არა ერთგულ ადამიანს, ერთგულება სწყურია, ამიტომ კავშირს ეძებს ძალღთან, კატასთან, ცხენთან, რომლებიც საოცრად ერთგულები არიან, უსიტყვოდ გრძნობენ მის ცუდად ყოფნას, უგუნებობას და სატკივარს უნელებს, განტვირთვას აძლევს. საერთოდ, საზოგადოებიდან მოწყვეტილი ადამიანები სულ სხვაგვარად გამოიყურებიან. წამოდი, წამომყევი და შენ თვითონ ნახავ.

ამ სიტყვებით მიგუაზღოვდით დადიანის ქუჩაზე საცხოვრებელ სახლს. პირველ სართულზე ფანჯრები ჩვეულებისამებრ ღია იყო.

... ეს გოგონა ბებიასთან ცხოვრობს, ხედავ როგორი ნაღვლიანია?

სწორედ იმიტომ მოგიყვანე აქ, რომ შენი თვალით გენახა თვით სუფთა არსება როგორია, როცა საზოგადოებიდან გამოეყოფა.

—საზოგადოებაში როგორია?

—როგორია და მხიარული. ეხლა კი, შენ

თვითონ ნახავ დანარჩენს.

ის ყოველ საღამოს, ძილის წინ, უხმობს დედის სულს. გესმის? ერთსართულიანი კერძო სახლის ფანჯრები იმდენად მისაწვდომი იყო ყურთასმენისთვის. რომ გარკვევით ისმოდა გოგონას ჩურჩული, – დედა! დედაა!..

– ცრემლიანი დიდრონი თვალები, სევდიანად შეჭყურებდა, მომღიმარ დედის სურათს, –

როგორ მენატრები, როგორ მაკლიხარ. გულის კუნჭულში მემამყები, ხმამაღლა კი ვერ მითქვამს მეშინია აუგი არ მითხრან. ამიტომ სულ გცდილობ ამაყად და მხიარულმა ვიარო, რომ ვერავინ ვერაფერი შემომბედოს.

სულ კი მეუბნები, – ძლიერ პიროვნებებს ვერაფერს უბედავენო, მაგრამ მაინც ვშიშობ, ცოდვა გამხელილი ჯობია და ვერ გპატიობ, რომ დაგვტოვე.

შენი ხმა კი სულ მესმის, – რას იზამ ბავშვი ხარ. ცხოვრება არ იცი რა რთულია. ფრთხილად უნდა იყო. დაიმახსოვრე: – ადამიანი სათნოა და ხალხი მკაცრი, უყვარს დაბეჩავებული ადამიანის დანახვა. მიჭირავს ეს შენი რვეული და ამდენი ხანია ვერ გამიბედავს წაკითხვა. ეხლა კი აუცილებლად წავიკითხავ.

– ამიხსენი რა ხდება.

– ახლავე გიამბობ ყველაფერს. ყველაფერს რაც ამ გოგონას დედას, მეგის შეეხება.

1923 წლის ივნისის ბოლო იდგა ქუთაისში;

როგორც ყველა სკოლაში, გიმნაზიაშიც გამოსაშვები საღამო იწყებოდა. საუბედუროდ მეც გახლდით იქ. გიმნაზიელები მოუთმენლად ელოდნენ თავისი თანაკლასელის, მეგის გამოჩენას და გაუჩერებლად იმეორებდნენ: – როგორც ყოველთვის ორიგინალურად მოგვევლინება ალბათ-ო.

– ის ეხლა ალბათ თავის ამპლუაშია, საკუთარ კარადასთან დგას და ეძებს რითი მორთოს თავის მეგობრები. ხომ იცი როგორი კეთილი და ემოციურია.

– ხომ არ დააგვიანებს ნეტა?

– ზოგიც პასუხობდა, – არ არსებობს იგი ძალზე პუნქტუალურია და სიტყვის პატრონი.

– აგერ ისიც – მომესმა, რა საოცრებაა

– აბა, აბა დამანახე, – ერთმანეთს ასწრებდნენ თანაკლასელები.

მართლა საოცრება იყო, ვერცხლისფრად ბზინვარე კაბაში სრულიად ანათებდა, – ღვთაება იყო.

– რა ღვთაებაა, ვინ არის? – შემეკითხა ჩემი მეგობარი ვახტანგი, რომელიც თან მახლდა.

– ოო... ეს მეგი ჭიჭინაძეა გიმნაზიისა და ამ მასკარადის დედოფალი. ჩვენი პედაგოგის ქალიშვილი.

– ხომ არ გამოვცნაურებოდით?! – შემეკითხა ვახტანგი.

– ეს არ არის ძნელი, რაკი კარგად ვიცნობ.

იცო დედაჩემის მეგობრის – ანა დემეტრაძის ქალიშვილი გახლავს; მაგრამ შენ ვის გულისთვისაც ჩამოხვედი იმას მოუარე. ვთქვი და შევბრუნდი.

– ანა დემეტრაძის? ოთარაანთ ქვრივს რომ ვეძახდით?

– ხომ გახსოვს? ულამაზესი ქალია. განათლებული, ჭკვიანი, იუმორით სავსე, – მაგრამ კერპი, სიტყვაზე გადასვლა არ უყვარს თუ თვალში არ მოუვიდა ვინმე, მტრისას... ეს სიკვდილამდია.

– შვილი კი ღვთაება ჰყავს... არ ოკდებოდა ვახტანგი.

– ნუ იტყვი. გარეგნობის გარდა, საოცრად განათლებულია, უკრავს, მღერის, კერავს, არაფრისაგან საინტერესო რაღაცას შექმნის. ძალიან უყვარს მარტოობა.

ამ საუბარში ვიყავით, როცა მეგი მეგობრებს მიუახლოვდა. – ხომ არ დამაგვიანდა? – იკითხა მოკრძალებით.

– მეგი! რა ლამაზი ხარ! როგორ ბზინავს, – არ ცხრებოდნენ მეგობრები, და გაოცებული შეჰყურებდნენ მის კაბას და ხელის შეხებას ლამობდნენ.

– ფრთხილად ხელი არ იტკინოთ. გუშინ მთელი ღამე არ მიძინია, ვკერავდი.

– ღმერთო ჩემო, ქინძისთავებით შეუყვარია! აკი, გამბობდი ჩვეულ ორიგინალობას

გამოიჩენსთქო. არ ცხრებოდნენ ბავშვები.

გამოცხადდა „თეთრი ცეკვა“.

—მეგი! ვის ამოირჩევ — ერთხმად შეეკითხნენ მეგობრები.

—მოითმინეთ და ცოტა გამეცალეთ. თუ არ მომეჩვენა, შემოსვლისას სამხედრო პირი შევამჩნიე. ამბობენ სამხედროები კარგად ცეკვავდნენ. მინდა ჩემი პირველი „თეთრი ცეკვა“ მას უძღვნა.

...ის იყო გავიფიქრე, ხომ არ მომეყურათქო, როცა ვახტანგთან პირისპირ მდგარი მეგი დავინახე, გაოცებისგან თვალები გამიფართოვდა.

—უკაცრავად, სურვილი მაქვს არჩევანი თქვენზე შევაჩერო.

ვახტანგს გაოგებისა და ბედნიერებისაგან ფეხები შეებორკა. ყურს არ უჭერებდა, რომ მისი სურვული ღმერთმა ისმინა და ასე მალე აუსრულა. ორივე საოცრად მსუბუქად და პროფესიონალურად ცეკვავდნენ.

—მე თქვენს შესახებ ყველაფერი ჩავაზუსტე. დედათქვენს ბავშვობიდან კარგად ვცნობ.

—თქვენ სტუმრად ხართ ქუთაისში?

—მე?, — დაიბნა ვახტანგი, — დიახ, სტუმრად ვარ ჩემს მეგობართან, — დაუფიქრებლად იცრუა.

—ვაჟასთან?

—დიახ.

—ჩვენ მეგობრების შვილები ვართ, — დაა-

ფიქსირა მეგიმ.

—გმადლობთ დიდი სიამოვნებისთვის რომელიც მომანიჭეთ, — ამ სიტყვებით მიაცილა მეგი მეგობრებთან ვახტანგმა.

—თქვენც მადლობთ.

—როგორი აზრის ხარ? — შევეკითხე ვახტანგს.

—ძალიან მომწონს!! იმდენად, რომ შეიძლება შემეყვარდეს კიდევ.

—ფრთხილად!... მრავალმნიშვნელოვნად გავაფრთხილე.

—მე კი გთხოვ, დამეხმარო, შენ თვითონ იცი რასაც გეუბნები.

ეს ვახტანგისგან თხოვნაზე მეტი იყო. მუდარას უფრო ჰგავდა.

მეორე დღეს დილით მეგი დავინახე ქუჩაში მიმავალი და შევძახე: მეგი! მეგი!

—ვაჟა? როგორი კარგი მეგობარი გყოლია.

—მოგეწონა?

—ძალიან.

—შენ წარმოიდგინე, მეც იმიტომ დაგიძახე რომ მეთქვა, — მასაც ძალიან მოეწონე, იქნებ, საქმე გავგეჩიარხა, ჰა?

—პირველი სიტყვა მისია, მერე ვნახოთ.

—თუ ნებას მომცემ წარმოგიდგენ, — რას იტყვი?

—ნება მომიცია! — ეშმაკურად გაიღიმა და გაიქცა.

—სალამოს სად იქნები? — ძლივს მივაწიე სიტყვა.

—თეატრში... სთქვა და თითქოს მიფრინავდა ისე გარბოდა.

მე კი, სასწრაფოდ ვახტანგისკენ გავეშურე...

თეატრის ბილეთები ავიღე.

სახლში მივედი, წამოვწექი და სალამოს მოლოდინში სასიამოვნო ოცნებების მორევში გადავეშვი

ამ დროს ჩემი ოთახის ფანჯრიდან, ჭიშკართან მოსაუბრე დედაჩემი და მეგის დედა დავინახე. ფანჯარასთან ავითუზე და გადავწყვიტე მათი დიალოგისთვის მომესმინა.

—ანა, ჩვენსკენ მომავალ იმ ყმაწვილს კარგად დააკვირდი!

—ვინ არის?

—ვახტანგ ჯანელიძე.

—რომელი ვახტანგ ჯანელიძე, ფილიპოვას ქალს რომ ჰყვარობს?

—სწორედ ის არის, მგონი, შენი მეგის ხელი უნდა რომ გთხოვოს.

—მეორედ არც გაიმეორო! ჩვენს მეგობრობას გაფიცებ, — უთხრა ანამ დედაჩემს კატეგორიულად. მომივიდა ხმები, მის მერე რაღაც შიშმა ამიტანა. მეც გამიკვირდა, რომ მომიახლოვდა დენმა დამიარა ტანში, ხომ იცო ჩემი წინათ-გრძნობის ამბავი, რაღაც ცუდის მომასწავე-

ბელი არ იყოს მისი გამოჩენა.

—მეგის რომ შეუყვარდეს?

—მხოლოდ ჩემი სიკვდილის შემდეგ, გაუას გადაეცი ამ ამბავს სასწრაფოდ ბოლო მოუღოს, — თქვა და სასწრაფოდ წავიდა.

მიუხედავად იმისა, რომ მისი ტონისგან ტანში ჟრუანტელმა დამიარა, სალამოს ისინი მაინც წარვუდგინე ერთმანეთს.

ვახტანგის წასვლიდან ერთი თვის შემდეგ მეგი სახლთან დახვდა ვახტანგის ძმას.

—გამარჯობათ! მე მეგი ვარ ვახტანგის მეუღლე, — მოხერხებულად იცრუა, — მე ის ძალიან მიყვარს, და ძალიან გთხოვთ წამიყვანოთ მასთან თბილისში.

—გამარჯობა მეგი, მე შენზე ბევრი მსმენია, თუ კი მეუღლე იყავი, ეს როგორ მოუვიდა ვახტანგს, როგორ დაჰყვა დედაშენის ნებას. შენ არ იჯავრო! დღეს სალამოს 8 საათზე სადგურთან გელოდები. მე ვიღებ ჩემს თავზე ყველაფერს.

დილით, როცა თბილისში ჩავიდნენ, სახლში მხოლოდ დედა დახვდათ.

—დედა გაიცანი, ვახტანგის მეუღლე — მეგი.

—მოდი, დედა შევილო! აწი რა მომკლავს რაკი ამ დღეს მოვესწარი. ვახტანგი დილაადრიან სამსახურში წავიდა, მაგრამ არა უშავს; მანამდე თავს შეგაქცევინებ.

საღამოს შინ დაბრუნებულ ვახტანგს დედა მიეგება, ნახე, ვინ არის ჩვენთან.

—ვინ?! — მეგი! — გაოგნდა, — საიდან გაჩნდი? თქვენებმა იციან? დაბნეულმა მიაყარა შეკითხვები.

—მე, შენი ცოლი ვარ და რაკი არ მომაკითხე გადავწყვიტე მე თვითონ მოვსულიყავი... და დიდრონი თვალები მიანათა.

—არა დედა. მეგი ჯერ არ არის ჩემი მეუღლე. მას ეხლა ოჯახი ეძებს ალბათ.

—ვაიმეეეე!.. მოიცა!.. შენ გიყვარს, გინდა ცოლად?..

—დიახ, დედა!

ბედნიერების გააზრება ვერ მოასწრეს, რომ კარებზე კაკუნის ხმა მოესმათ. კარი გააღეს და კარის ზღრუბლზე გაშმაგებული ანა იდგა.. მისალმების გარეშე მკაცრი, ბრძანების ტონით მიმართა მეგის.

—მე გთხოვ!! ეხლავე წამოხვიდე სახლში!!

—არ წამოვალ! ჭიუტად უბასუხა მეგიმ.

—არ წამოხვალ?! მაშინ, კარგად დაიმახსოვრე! ეს სახლი უბედურების მომტანი იქნება შენთვის.

—რატომ ასე მწარედ?!

—რატომ? იმიტომ რომ გული ტირის.

—ანა, შემობრძანდით, მივყვეთ მათ ნებას და ხელი შევუწყოთ. ერთ კვირაში ვახტანგი ჩინის ასამაღლებლად წავა პეტერბურგში. რომ

დაბრუნდება ქორწილი გადავუხადოთ, მერე შვილიშვილები გავზარდოთ.

—მწარედ ცდებიან! არ არის სწორი, მათი გადაწყვეტილება თქვა და წავიდა.

—დამშვიდით შვილებო! ორთავეს გიყვართ ერთმანეთი. მაშ რაზეა ლაპარაკი? ჩემი ქალიშვილი იქნები, სანამ სული პირში მიდგას შენზე მლოცველი ვიქნები. ამასობაში დედაც გაპატიებთ და შეგირიგდებით.

გავიდა რამდენიმე დღე.

ვახტანგი პეტერბურგს გაემგზავრა.

დილით კაკუნი გაისმა კართან უცნობი იდგა, რომელმაც მეგის წერილი გადასცა.

—დედა ყოფილა ცუდად, უკანასკნელ დღეებში ჩემი ნახვა უნდა, — უთქვამს გაფითრებულ მეგის, — დედა, თუ არ გეწყინებათ წავალ დედაჩემთან და როგორც გამოკეთდება მაშინვე ჩამოვალ.

—რა თქმა უნდა შვილო, მითუმეტეს ვახტანგიც არ არის, ძალიან გამიჭირდება უშენოდ, იცოდნენ მოუთმენლად გელოდები.

—მეც ძალიან გამიჭირდება უთქვენოდ, — სთქვა და სასწრაფოდ მზადებას შეუდგა. მომზადებულა და გაჰყოლია წერილის მომტანს.

ქუთაისში, როცა სახლის ჭიშკარს მოუახლოვდა ახლობლებს შორის მე და დედაჩემიც იქ ვიყავით.

რა ამბავია? ხომ მშვიდობაა, — იკითხა

შეშინებულმა მეგობარმა და თავის დას ჩაეკრო.

— მოხვედი? რაც შენგან დაბრუნდა დღითი-
დღე გაურესდა მდგომარეობა. ვერაფრით
ვერ შეეგუა შენს ბედს. ეხლა სძინავს. სულ-
მოუთქმელად გელოდება.

— ვერაფრით ვერ გამიგია, რატომ ვერ შეეგუა
ჩემს ბედნიერებას?

— შენც რა მოიკალი თავი?

— მიყვარს და მასაც ვუყვარვარ.

— შენ რომ გიყვარს გასაგებია, მაგრამ მას
რამდენი სიყვარული შეიძლება ჰქონდეს?

— რატომ, რატომ ამბობ ასე? რამდენჯერ
წაგვიკითხავს, რომ ერთ პიროვნებას სიცოცხ-
ლის მანძილზე რამდენიმე სიყვარული აქვს,
რატომ ხდება, როგორ გგონია?

— არ ვიცი! არასოდეს არ დავფიქრებულვარ
შეუძლია თუ არა ერთ ადამიანს რამოდენიმე
სიყვარულის განცდა და რატომ?!

— მე კი, დავფიქრებულვარ, იმიტომ რომ
თვითეულში რამდენიმე ადამიანი ცხოვრობს,
რომელთაგანაც თვითეულს რაღაც აკლია
ცხოვრებაში, რომელიც სხვადასხვა ადამიანებ-
შია და ამიტომ, ილტვის მათკენ.

— მაშინ ისმის კითხვა — არის თუ არა სი-
ყვარული ერთი.

— რასაკვირველია ერთია. თითოეული სი-
ყვარული ერთია და განუმეორებელი.

— აკი, ამბობენ ნამდვილი სიყვარული ერ-

თიან? აბა მითხარი რას გულისხმობ ნამდვილ სიყვარულში?

—აქ, ნამდვილი კი არა, დაუვიწყარი უფრო მისადაგებული იქნებოდა. რაკი დაუვიწყარი ერთია, განუმეორებელი კი — მრავალი.

—ესე იგი შენ ფიქრობ, რომ სიყვარული მრავალნაირი არსებობს?

—სიყვარული მრავალნაირი არსებობს, ხორციელი, სულიერი. ზოგჯერ ორივე ერთად, როდესაც ორივე ერთად არის, ალბათ სწორედ ის არის დაუვიწყარი, ანუ როგორც ხალხი ეძახის, — ნამდვილი სიყვარული.

მამაკაცებს ხორციელი სიყვარული უფრო ზშირი აქვთ, ამიტომ მათი არევა შეუძლებელია.

—მე კი მაინც მგონია, რომ სიყვარული ერთია, — არ ცხრებოდა მეგის და.

—რას ნიშნავს სიყვარული ერთიანო. რატომ ფიქრობ ასე? სიყვარული ფართო მცნებაა, მასში შედის დედ-მამის, და-ძმის, სამშობლოს, მეგობრების და პიროვნების სიყვარული, რომელიც არცერთ ზემო ჩამოთვლილში არ შედის. ყველა ეს, სიყვარულია და განსხვავებული ერთმანეთისაგან. თუ ერთდროულად ადამიანს შეუძლია ჩაიტეოს ამდენი სიყვარული, რატომ არ შეიძლება, რომ პიროვნებების მიმართაც იყოს რამდენიმე წარსული გრძნობა, რომელიც მის შემეცნებაშია დიფერენცირე-

ბული. მაგალითად, ზომ არ შეიძლებოდა, რომ ვახტანგს ქვეცნობიერად სცოდნოდა, რომ მე გამოვჩნდებოდი მის ცხოვრებაში და წინასწარ უარი ეთქვა ფილიპოვას ქალთან ურთიერთობაზე, რომელთანაც ხორციელი სიყვარული აკავშირებდა.

— ჰოო.. რა ვიცი, ლოგიკურად სწორი ხარ, მაგრამ ეს ისეთი ფილოსოფიაა, რომ მე და შენ ვერ გადავჭრით.

— და რაკი ვერ გადავჭრით, ამიტომ ყველაზე იოლია გაჩუმდეთ და სხვები გაგკილოთ?

— კარგი, მოდი ნუ ვიკამათებთ, ერთს გთხოვ მხოლოდ, — ირაკლი ახვლედიანს ცუდად ნუ შეხვდები. ზომ იცი, როგორი განათლებული, კეთილი და ბუნებით რბილი კაცია. უყვარხარ, და გულის ნუ ატყენ.

— რა დროს მაგაზე ლაპარაკია!

— რატომ არ არის დრო, შვილი არ გყავს, მხოლოდ ერთი კვირის გათხოვილი ხარ, ოღონდ შენ გაყევი და ყველაფერზე თანახმაა.

— გაჩუმდი! გემუდარები გაჩუმდი!

— დღე და ღამე ჩვენთანაა. ნახე, როგორი ერთგულია ჩვენი ოჯახის.

— რაში გამოიხატება?

— ლხინში მხარში გვედგა და ამ გაჭირვებისას გადაყვა დედაჩვენს. დღეს თუ სული უდგას, მხოლოდ მისი წყალობით. ნუთუ ეს ცოტას მთქმელია?

—ჭირში და ლხინში მხარში დგომა ჩვენი ადამ-წესის მაჩვენებელია და არა ერთგულების.

—უზომოდ უყვარხარ, თანაც ბავშვობიდან.

—არ შემიძლია! არ შემიძლია!

—ნუთუ დედის ხატრითაც არ შეგიძლია, ნუთუ ვახტანგი უფრო გიყვარს?

—მაგას როგორ მეუბნები, რას ნიშნავს უფრო გიყვარს, დედა, საყვარელი ადამიანი და შვილი. ადამიანის გრძნობის სამი პიკია, რომლებიც ერთმანეთის მაგივრობას ვერ გაწევენ. მხოლოდ გაჭირვების დროს შეიძლება მსხვერპლზე წასვლა, რაც პრიორიტეტზე არ მიუთითებს.

—ჰო და მერე, მერე!.. ნუთუ არ შეგიძლია ეს პრიორიტეტი მომაცვდავ დედას მიაწიო და უკანასკნელი თხოვნა შე უსრულო?!

—რატომ მამწყვდევ ჩიხში? ნუთუ არ გეცოდები?

—რატომ?! — გაკვირვებით შეეკითხა. წამოდი, დახედე შენს საყვარელ დედას.

მეგი გაჰყვა და როდესაც საწოლში სიცოცხლის ნიშანწყალს მოკლებული დედა დაინახა, შიშით ხატის წინ დაიჩოქა და თვალცრემლიანმა მუდარით წარმოსთქვა:

—ღმერთო შენ უშველე. ღმერთო გადაარჩინე, ღმერთო მაბატიე ყველაფერზე თანახმა ვარ, ოღონდ გადაარჩინე.

დამ მომენტით ისარგებლა და უთხრა, – დაიფიცე! ხატის წინაშე დაიფიცე, რომ აღასრულებ დედის თხოვნას მის სიკვდილამდე.

– ვფიცავ! რომ მსხვერპლად შევწირავ ჩემს თავს, ჩემს სიყვარულს, ჩემს სიცოცხლეს – ოო... ღმერთოო!.. გადაარჩინე, გემუდარები.

დამ მომენტით ისარგებლა და მეგის თხოვნით მიმართა, – რაკი დედის მდგომარეობა მძიმეა და დრო არ ითმენს ირაკლის შენთან მოლაპარაკება სურს. ოთახის კარი გააღო და თვითონ გავიდა.

ირაკლი მორიდებით შემოვიდა. კარებთან ერთმანეთს გვერდი ავუარეთ და მეც გავედი, კარი კი შეღებული დავტოვე.

– დაბრძანდით, იძულებითა და მორიდებით მიმართა მეგიმ.

– მეგი! მე თქვენ უზომოდ მიყვარხართ!

– დიალოგების დრო არ არის. დედის მდგომარეობა არ ითმენს. მხოლოდ ერთი შეკითხვა მაქვს.

მიპასუხეთ! თითქმის ბრძანების ტონით უთხრა მეგიმ – მე ერთგულად შევასრულებ მეუღლის მოვალეობას, მაგრამ იცოდეთ, – მრისხანება სჭვივოდა მის ტონში, – სულიერად მე თქვენი არასოდეს არ ვიქნები. და კიდევ ერთი, ამ სახლიდან არ წავალთ, სანამ დედა კარგად არ გახდება. ამ პირობით თანახმა ხართ?

– ყველა პირობაზე თანახმა ვარ! – მტკიცედ,

მაგრამ მორიდებით უბასუხა ირაკლიმ.

მიდიოდა დღეები. მეგი ძილში ტიროდა თურმე.

ბავშვივით კრუსუნებდით – დრო და დრო ეტყოდა ხოლმე მეუღლე.

ვაჟიც შეეძინათ. ოჯახი მყუდრო ჰქონდათ და ეს ანუგეშებდა ირაკლის.

მეგი კი, ღმერთს ევედრებოდა, – ღმერთო მიშველე. ღმერთო ძალა მომეცი, გაუძლო ამ ყველაფერსო.

ერთხელ შემთხვევით ქუჩაში შემხვდა. შეწუხებული სახით მოდიოდა.

– რამ შეგაწუხათქო? – გკითხე.

– ცოდვებმაო, – მიბასუხა და მრავალმნიშვნელოვნად შემომხედა.

– რა ხდება?

– ძალიან მიჭირს ცხოვრება... ვერ ვიტან სიყალბეს, სიცრუეს.

– რას ცრუობ? შენ ხომ არ ღალატობ?

– მას ისევ ძლიერ ვუყვარვარ. მე კი – არა, რომ არ შემეყვარებოდა, თავიდანვე იცოდა. არ მიყვარს, მასთან ურთიერთობა წამებაა. შემდეგ ჩუმად ვტირი, დღეს მითხრა – თურმე სიზმარშიც ვტიროდი. ვერ ვიტან რომ სიმშვიდეს ვთამაშობ. ეს სიმშვიდე სიყალბეა, სიცრუეა, მაშინ როცა ყვირილი მინდა, ყვირილი.

მეზიზღება, მეზიზღება ისიც და ჩემი თავიც, ერთადერთი შვილია ჩემი ცხოვრების ნათელი

წერტილიო, – თქვა და ტირილი აუვარდა.

– დამშვიდდი. ეს შენი მძიმე ჭვარია, რომელიც შენ აირჩიე. შენ ხომ მსხვერპლად შეეწირე შენს დედას, ჰოდა, ყოველ დილა-სალამოს ღმერთს შესთხოვე ძალა მოგცეს. მე კი აქ ვილოცებ შენთვის.

როცა გაგიჭირდეს ყოველთვის შეგიძლია მომმართო.

ერთ მშვენიერ დღეს მეგი ბავშვს ასეირნებდა თბილისის ქუჩებში. ის იყო ბავშვს, რაღაც შეუსწორა, რომ მოპირდაპირე მხრიდან მისკენ მომავალ ფაეტონში ვახტანგი დაინახა.

– ღმერთო ჩემო! თქვა და იქვე უგონოდ დაეცა.

ვახტანგი ეტლიდან ჩამოხტა. შემოსეული ხალხი გაწი-გამოწია, ბავშვი და მეგი ეტლში ჩასვა და სახლში მიიყვანა.

სახლში მისულმა დედას შველა სთხოვა და პირველი, ბავშვი მიაწოდა.

– ვისია ეს ბავშვი?

– ეხლავე აგისხნი ყველაფერსო, – თქვა და გულწასული მეგი შეიყვანა.

– მეგი? შვილო, მეგი, რა მოუვიდა!

– აგერ, ახლოს, შემთხვევით შემხვდნენ, რომ დამინახა გრძნობა დაკარგა...

– ეხლავე. ეხლავე ყველაფერს გავაკეთებ; ღმერთო ჩემო, რა ცოდვა იდო დედამისმა. ბუტ-ბუტებდა და თან ვახტანგს ეხმარებოდა.

– დედაა? აქ საიდან გავჩნდი, – იკითხა გაკვირვებულმა მეგიმ.

– კარგად რომ გახდები ყველაფერს გიამბობ. გახტანგი ეხლავე მოვა, – აი ისიც.

– მადლობა ღმერთს. როგორ შემაშინე, ჩემო სიყვარულო, როგორ ხარ?

– არა მიშავს, შენ, შენ როგორ ხარ? როდის ჩამოხვედი?

– გუშინ ჩამოვედი, მთელი დღეა ქუჩაში დავძრწივარ, თითქოს გული მიგრძნობდა, რომ შეგხვდებოდი.

– ბავშვი სად არის?

– დედაჩემთან.

– რომელი საათია? დამაგვიანდა. უნდა წავიდე, – გაიძახოდა შეშინებული მეგი.

– ვერსადაც ვერ წახვალ! – ბრძანების ტონით გამოცრა გახტანგმა.

– რას ამბობ გახტანგ?

– რა, აღარ გიყვარვარ?!

– როგორ არ მიყვარხარ!

– მაშ, რაშია საქმე?!

– მე ხომ დედა ვარ..

– მერე შვილიც აგერ არის..

– ხალხი გაგვკილავს! – არ ცხრებოდა მეგი

– ხალხმა მაშინ რატომ ის არ გაკილა, როცა ცოლი „ქურდულად“ წამართვა?

– რას იზამ, ბედი ჩვენს საწინააღმდეგოდ მოქმედებს.

— არავითარ შემთხვევაში. ბედის წარმართვე-
ლი ძალა ჩვენ თვითონ ვართ!

— გამიშვი ვახტანგ, ჩემი გაჭირვება მეყოფა.

— არსადაც არ გაგიშვებ. ეს ხომ არის შენი
სიტყვები თუ იქნებ, სხვამ დაწერა. ან იქნებ
უკვე ასე აღარ ფიქრობ?!

— ვახტანგმა ამოიღო უჯრიდან სასოებით
შენახული წერილი.

— გემუდარები არ წაიკითხო!

— კარგი, ვახტანგ, ნუ აწამებ! — გამოექომაგა
დედა.

— არა! წავიკითხავ! მომისმინე, კარგად მო-
მისმინე.

— „პატიებას გთხოვთ ჩემი საქციელისთვის.
მე ჩემი თავი სამსხვერპლოზე მოვუტანე დე-
დას, ჩემს დედას. იცოდეთ! ჩემი უმწიკვლო
სიყვარული, სული, სიწმინდე, ბედნიერება
მანდ დავტოვე, ნუ დამწყევლით. მე ისედაც
დაწყევლილი და დასჯილი ვყოფილვარ. დაჩო-
ქილი ვითხოვ პატიებას, გეამბორებით კაბის
კალთაზე და გადაეცით ვახტანგს, რომ მე
მეუღლე ერთი მყავდა და მყავს, ჩვენ სულით
ერთნი ვართ, ამიტომაც მასთან დარჩა ჩემი
გული და ჩემი დაუფიწყარი სიყვარული“.

— აი, მე ამდენხანს, მხოლოდ ამით ვსულდგ-
მულობდი.

— ღმერთო რა დავაშავე? ღმერთო გად-
მომხედე!..

— და ყოველივე ამის შემდეგ უარი ვთქვა

ჩემს სიყვარულზე, რომ ხალხმა არაფერი თქვას?

ეს არ მოხდება! მე უკვე შევატყობინე და თუ მოვა, სათანადო პასუხსაც გავცემ.

– შეატყობინე? ვის? – გაოგნებული და შეშინებული გაიძახოდა მეგი, – შვილი? შვილს რა ვუყო? თუ არ დამითმო? კანონი და საზოგადოება ჩემს წანააღმდეგ იქნება.

– შვილის საქმეს მოვამზადებ! ხომ ხედავ, შენს ოთახში არაფერი შემიცვლია, შენ გელოდება ყველაფერი.

ტელეფონის ზარი გაისმა.

– მეგი, შვილო შენ გთხოვენ – უთხრა ვახტანგის დედამ.

მეგიმ ყურმილი აიღო, –

მეგი, ნუ დამიწყებ ნურაფრის ახსნას. კარგად მესმის ჩემი შეცდომა, რომელიც დავუშვი; უნდა მცოდნოდა, რომ მსხვერპლად მოტანილი ბედი არ გაამართლებდა. მე ვიცი, როგორი სუფთა და კეთილშობილი ხარ. უზომოდ მიყვარხარ. გთხოვ რამდენიმე დღეს, კიდევ აწონო და თუ ჩემს საწინააღმდეგოდ გადაწონი, გული ნუ დაგწყდება, რომ თენგიზს წავიყვან, ნუ გამამტყუნებ, რადგან შენი სხეულის ნაწილი მაინც იქნება ჩემთან, რომელსაც მოსაბრუნებელ და შენი ნახვის საშუალებად ვიტოვებ ეგოისტურად.

–ოჰ ღმერთო. თქვა და სკამზე დაეშვა.

—ვინ იყო? — გაშმაგდა ვახტანგი.

—ირაკლი.

—რაო? მოვდივარო?

—არა, რამდენიმე დღე მომცა..

—მადლობა ღმერთს, მგონი მიხვდა — თქვა და შვეებით ამოისუნთქა ვახტანგმა, — ჰოდა აი შენი ოთახი, აი ბავშვი და ვიდრე შენ თვითონ არ მიხმოვ მე, არ შეგაწუხებ, — თქვა და გავიდა ოთახიდან.

—ნუ დარდობ შვილო, ვახტანგს ყოველთვის არც გავაგებინებ, მე ისე შეგიწყობ ხელს და ბავშვს ყოველდღე ნახავ. როცა შვილი შეგეძინებათ დარწმუნდება რომ ყველაფერი დამთავრებულია და ირაკლიც დათმობს თენგიზს.

—თქვენც ასევე ფიქრობთ? უღრმესი მადლობა ერთგულებისათვის.

ვახტანგის დედა მოეხვია და დამშვიდება დაუწყო, — ნუ გეშინია, შვილო, ყველაფერი კარგად იქნება.

—ბევრი ვიფიქრე. ჩემი წასვლა გამორიცხულია. ისევ და ისევ შვილის გამო. მიბრუნებული მე ვერ შევძლებ ძველი სიმყუდროვის შენარჩუნებას და ბავშვი დაძაბულობაში იქნება. სასამართლოს წესით ვერ მოვიგებ. იქნებ ისევ მისმა კეთილშობილებამ მიშველოს და დათანხმდეს ბავშვის დაბრუნებას.

—შენ ისეთი სულგრძელი ხარ, ღმერთი

იქნება შენი მფარველი.

—ღმერთო, ღმერთო შენ მიშველე, — ჩურჩულებდა მეგი.

—როგორ დაიხოცეთ, ნერვიულობით შენ აქეთ, ვახტანგი იქეთ. აბა შენ იცი ჩემო გოგო, ჩვეულად ძალა მოიკრიბე. ააწყვეთ ურთიერთობა შენ და ვახტანგმა. ნუ ჩააქრობთ ამ დიდ სიყვარულს განცდებით, თორემ მერე ყველაფერი კარგად იქნება და სიყვარული კი ჩაფერფლილი შეგარჩებათ.

—სწორი ხარ დედა. ეხლავე გავალ ვახტანგთან.

ოთახში მიმავალმა თავისთვის ჩაილაპარაკა, — მწარე ყოფილა შვილი.

* * *

მალე ქალიშვილი შეეძინათ, თენგიზი კი მამასთან იზრდებოდა; ამასობაში კიდევ ერთი წელიც გავიდა და როცა გურანდა წლის უნდა გამხდარიყო, ვახტანგის დედასთან მოლაპარაკებით მეგიმ სთხოვა ვახტანგს ქუთაისში წასვლა დედასთან. მათდა გასაკვირად ვახტანგი დათანხმდა. ვახტანგის დედა ხშირად უმეორებდა მეგის: — იმაზე კი არ ნერვიულობს რომ ირაკლის ხვდები. არა თენგიზზეც და თავის საკუთარ შვილზეც ერთნაირად ეჭვიანობს,

რომ შენს სიყვარულს უყოფენ. ასეა, კაცმა
თუ ბავშვივით გულუბრყვილოდ და უაზროდ
შეგიყვარა, ვერ იტანს დროებით ყურადღების
მოდუნებასაც კი.

ორი დღის შემდეგ ქუჩაში მომავალს ვახ-
ტანგი შემხვდა. მივესალმე და სად იყავითქო
გკითხე.

მეგი გავაცილე ქუთაისშიო.

— როგორ ეს წუთია ფაეტონში ბავშვით
დავინახეთქო ვთქვი და ენაზე ვიკბინე, მაგრამ
გვიანი იყო.

ვახტანგი მოსწყდა ადგილიდან და გაიქცა,
მეც არ დავაყოვნე და უკან გავეკიდე. სადარ-
ბაზოში აირბინა და კარებზე ისეთი ბრახუნი
ატეხა, შუშაბანდის ფანჯრებმა ზანზარი და-
იწყო. კარი მეგიმ გააღო. ირაკლი კედელთან
იყო მიყუდებული. ბავშვები თვალეზახვეული
დარბოდნენ მაგიდის ირგვლივ. ვახტანგი შე-
ვიდა; სილა გააწნა ირაკლის ისეთი ძალით, რომ
სისხლი შადრევანივით შეესხა კედელს.

— აღარ გეყოფა?! — თქვა, ხელი დაავლო
გურანდას და გავიდა.

— ვახტანგ, მოაძახა მეგიმ.

ვახტანგი შეჩერდა მოიხედა და კბილებში
გამოსცრა: — სახლში გელოდები.

სახლში სამარისებული სიჩუმე სუფევდა.
ვახტანგის დედამ ბავშვი დასაძინებლად გა-
იყვანა. ვახტანგი შევიდა ოთახში. მეც შევყევი

და გარინდული ვუსმენდი მის ხშირ სუნთქვას. უეცრად მომიბრუნდა და მითხრა:

—რა გქნა, რა წყალში ჩავგარდე, როგორ გამოუვალ მდგომარეობაში ვარ. ერთი თვეა ვებრძვი ჩემს თავს, ჩემს საქციელს არა ვაჟკაცობაში მითვლიან. ვერ ვიტან ცინიკურ სახეებს, შეიძლება ზოგჯერ მეღანდება კიდევ. რა უბედურია ეს ცხოვრება. სრულყოფილი ბედნიერების საშუალებას არ გაძლევს, არა უნდა გაგაჯახიროს, დაგძაბოს, გაგაბოროტოს.

საზოგადოების აზრი?! არა არ მაინტერესებს საზოგადოების აზრი მე. ვიცი ვინც მიყვარს, და რას წარმოადგენს იგი. მე ის უზომოდ მიყვარს. არ შემიძლია მის გარეშე, მას კი ჩემს გარეშე.

—არა! არა! ვინ გაძლევს მოსვენების საშუალებას. ავი სულები დაძრწიან, დათარეშობენ. მაინცდამაინც მათებრ უნდა იცხოვრო. გკილავენ, როგორ შეიძლება რომ გესმოდეს ცხოვრებაში ყველაფერი. როგორ შეიძლება გესმოდეს, რომ ის ადამიანია და თავისი შვილი უყვარს. არა! უნდა დაახრჩო, ჩაქოლო, ჩაკლა მასში და შენშიც სიყვარული.

რატომ? გეკითხებით რატომ? გეკითხებით თქვენ, ხალხნო? — საზოგადოებად წოდებულნო.

თითოეულ ადამიანისთვის ცალ-ცალკე რომ მომეყოლა ჩემი გაჭირვება, უსათუოდ გამიგებდნენ, მხარში ამომიდგებოდნენ, გამო-

სავალის ძებნას დაიწყებდნენ. ყველას ერთად კი რატომღაც არ შეუძლიათ.

რატომ, ადამიანებო? რატომ? ყველა ერთად ხომ მეტი ძალა ვართ? ხომ ვამბობთ ძალა ერთობაშიაო?!

არა, გვიჭირს, გვიჭირს ყველას ერთად სიკეთის კეთება. ბოროტებაში კი ყველა ერთად ძლიერები ვართ. აი! აქ არის სწორედ ძალა ერთობაშია.

რას ერჩით ამ სათნო, ერთგულ და კეთილშობილ ქალს, მის სიყვარულს? მაინცდამაინც უნდა იხილოთ ფეხმორთ-ხმული, ძაძვებში, მტირალი? – მაშინ თქვენ ძლიერები ზემოდან უპირატესობით გადმოიხედავთ. პრიორიტეტი გინდათ, პრიორიტეტი? საიდან გაქვთ ეს პრიორიტეტი, საიდან? იქედან, რომ მაღავთ თქვენს სისუსტეებს დღეს?!

სახე, სად არის სახეები? თქვენი ნამდვილი სახეები? ჰმ... ნიღბებს, ნიღბებს დაუფარავთ.

ვინც მეგობარი არ იყო, – გასაგებია, მაგრამ ვინც მეგობრები მეგონა? – ზოგი აშკარად ხატავს, ზოგი მალულად ამჟღავნებს, აგერ შენ, შენც კი უნებლიედ გაჰყიდე. გაჰყიდე ეს საცოდავი. რა ჩემი ერთგულებით? კი მაგრამ მერე რომ ვიტანჯები. სად არის ეს ჩემი მეგობარი, ერთგული მეგობარი. რატომ ვარ მარტო?

უცნაურია, თუ ქალი ლამაზია გარყვნილება უნდა დააბრალონ, კაცს ცუდი სენი: კი მაგრამ

ხომ შეიძლება ყველანი კარგი იყვნენ მაგრამ, ორს სხვაგვარად უყვარდეთ ერთმანეთი?

ეგოიზმი. რა საშინელებაა ეს ეგოიზმი, ვისიც არ უნდა იყოს იგი. განსაკუთრებით საზოგადოების ეგოიზმია საშინელი და დაუძლეველი. ჩვენ, ქართველებს ხომ გამოხატული გვაქვს დედის, ქმრის, ცოლის და შვილების ეგოიზმი. სწორედ ეს ეგოიზმი გვლუბავს ხოლმე. ნუთუ არ შეიძლება თავი დავაღწიოთ ამ ეგოიზმს?! არა! არ შეიძლება ეტყობა.

მომშორდი! მომშორდი! – გაშმაგებული ყვიროდა და ყურთან ხელს იქნევდა. თითქოს რაღაცას იგერიებდა – შენ რაღას დამდეგ, რა, შენც ჩემი მეგობარი ხარ? რომ მიკიჟინებ სიკვდილი, სიკვდილიო, ეს მეც კარგად ვიცი, რომ ორი გამოსავალი მაქვს, ან ვინმე უნდა მოგკლა ან თავი უნდა მოვიკლა. პირველი არ შემიძლია, მეორე კი არ არის ძნელი, მაგრამ მიჭირს მასთან განშორება. ესეც რომ არ იყოს მას დამატებითი ტანჯვის მიყენება უნდა კიდევ?

რამდენად ეგოისტები ვართ მამაკაცები. ვიდრე მოვიყვანთ ყველაფერზე თანახმა ვართ ყველა განსაცდელზე, გილიოტინაზეც კი ავალთ თითქოს მათი გულისთვის; როგორც ჩვენად დავიგულებთ, ვაწამებთ რაც შეგვიძლია, გვიჭირს თავის დაჩაგვრა. სხვადასხვა გასასამართლებელ საბუთებს ვიშველიებთ. ირაკლი შვილს ებლაუჭება, მე მის ჩემდამი სი-

ყვარულს. ჩემი საბუთი მე უფრო მყარი მგონია, რაკი ორივეს გვიყვარს ერთმანეთი, ირაკლი კი ცალმხრივ გრძნობას ებოტინება. რა ქნას მეგიმ, ამ სუსტმა არსებამ, რომელ ერთს გაუძლოს.

სუსტი არსებაო? ვინ არის სუსტი, ვინ გაუძლებდა ცხრა წელი ამ ტანჯვას, რომელი ძლიერი მამაკაცი? განა შეიძლება ისეთმა არსებამ, როგორიც მეგია, რომელიმე შვილზე, სთქვას უარი? ეტყოდა მისმა განცდამ კულმინაციას მიაღწია, მთელი ღამეები ძილში ბორგავს, ხან თენგიზს ეძახის, ხან მე, ხან ირაკლის თხოვნით მიმართავს.

უსუსურები ჩვენ ვართ, ორ მამაკაცს ერთი საქმე ვერ გადაგვიჭრია და ამ სუსტ არსებას ჩამოგვეკიდეთ. ველოდებით ის როგორ გადაჭრის, სად მიგვიჩენს ადგილს.

არა, ისე რა უბედურია მეგი, გაგიგონიათ რომ ორ ადამიანს უსაზღვროდ უყვარდე, ამას კიდევ ორი შვილის სიყვარული ემატებოდეს და რაღაც უჩინარი მსაჯული არ გაძლევდეს სრულყოფილი ბედნიერების საშუალებას?!

უჩინარი მსაჯული! აი, ვინ არის მტერი! აი, ვინ მყავს მოსაკლავი! მაგრამ უძლური ვარ, რადგან ერთ სიტყვაში გამოხატული, ერთი ნილბით წარმოდგენილი – საზოგადოება – მრავალს აერთიანებს მას ერთი ხელის მოსმით მუსრს ვერ გაავლებ. სამაგიეროდ! იმ ერთი ნილბიდან, გაერთიანებული სხივთა კონა მაგიური ძალით

მოქმედებს აი!, სად არის ერთიანი ზემოქმედების ძალა, აი სად არის ძალა ერთობაში.

აი, აქ რწმუნდები, რომ უსუსური ხარ! არა-რაობა ხარ, დაძრწიხარ ცხოვრების გაღიაში და არ იცი სად გაარღვიო იგი.

ისევ შენ ხარ?! – გამეტებით მოიქნია ხელი ყურთან.

ოჰ... ღმერთო, ღმერთო მომეხმარე, გამოსავლის პოვნაში.

ამ დროს მეგი შემოვიდა ოთახში. ვახტანგი მიუბრუნდა.

– მეგი, ძალიან მიყვარხარ, მაგრამ ეს არ მიშლის ხელს გავიგო შენი მდგომარეობა. მაგრამ მეც შემიცოდე, როგორმე არჩევანი გააკეთე და დაამთავრე

– არჩევანი უკვე გავაკეთე – უბასუხა მეგიმ. ამიტომ შევახვედრე და გავაცანი ბავშვები ერთმანეთს ერთი თვის წინ.

– აბა მითხარი რა არჩევანი?

– ჯერ მიპასუხე გიყვარვარ?

– ძალიან, ძალიან! – აღელვებული, და მოუთმენელი თვალებით შეხედა.

– არა მაინც როგორ?

– უგონოდ, უღვთოდ მიყვარხარ.

– დამთანმხდები რაც არ უნდა გითხრა?

– ორი აზრი შეიძლება არ გქონდეს.

– მაშინ, მოიწიე ჩემსკენ ახლოს – და ჩურჩულით რაღაც უთხრა...

—იდეალური გადაწყვეტილებაა, თანახმა ვარ! — დამაჯერებლად უბასუხა ვახტანგმა.

—რა იყო რა ბედნიერი სახეები გაქვთ? რამე მოიფიქრეთ? — შეეკითხა შემოსულმა ვახტანგის დედამ.

არაფერი მომავალ გეგმებზე და ქორწილზე, ვსაუბრობთ, რომელიც ვერაფრით ვერ გადავიხადეთ.

—აბა, აბა ერთი რა მოიფიქრეთ?

—ქორწილის ორიგინალური გადაწყვეტილება. რასაკვირველია თუ შენ საწინააღმდეგო არ გექნება და როგორც ყოველთვის ისე ამოგვიდგები მხარში.

—კი დედა, როგორც გინდათ. აბა მითხარით.

—არაფერი. ერთკვირიანი „თაფლობის დღეები“ მოგვაწყობინე. გურანდა წაიყვანე სახლიდან და მარტო დაგვტოვე მე და მეგი.

—უფ, მეც არ ვიფიქრე. ეს რა ძნელი საქმეა. თქვენ დღე მითხარით. დანარჩენი ჩემზე იყოსო. თქვა და გავიდა. მეც დავემშვიდობე და სახლისაკენ გავეშურე.

ერთ ლამაზ გაზაფხულის დილას ელსმენის ხმა გაისმა. გაოცებულმა ყურმილი დავკიდე და ვახტანგის სახლისკენ გავქანდი. ოთახში შესულმა გაოგნებულმა ჯერ მაგიდაზე დადებული ჩანახატი „თეთრი ცეკვა“ დავინახე.

ყველა რაღაც ფურცლებს კითხულობდნენ

და მეც ამ ჩანახატის კითხვას შევუდექი. თავიდან მალ-მალ გადავფურცლე, მივხვდი მეგი თავის ცხოვრებაზე წერდა და დასასრულისკენ როცა მივადექი „თეთრ ცეკვას“, დავეწაფე კითხვას ვინაიდან „გასაღებს“ ვიპოვიდი მეგონა. დიალოგს ვახტანგი იწყებდა.

— ძლივს მარტო დავრჩით, არავინ არ მეცილება შენს სიყვარულში. მე ძლიერ ბედნიერი ვარ, — შენ?

— მეც, მეც. მაგრამ შვილები რომ ვერ...

— შვილები! ისევ შვილები რა არ გიყვარვარ?

— მიყვარხარ, ძალიან, უგონოდ მიყვარხარ!

— ერთი კვირაა სულ მარტო ვართ, მე ბედნიერი ვარ შენ თუ ხარ ბედნიერი ჩემთან, მხოლოდ ჩემთან, მარტო.

— შენთან ყოველთვის ძალიან ბედნიერი ვიყავი, ვიდრე საქმე ბავშვს შეეხებოდა. მაგრამ მაშინაც საოცრად იცოდი მხარში ამოდგომა, მომავლის იმედს მინერგავდი.

— თავიდან ვფიქრობდი. — შვილი შენი რომ არ იყო ამიტომ აყენებდი შენს გრძნობას წინ. მერე როცა გურანდა შეგვეძინა, რომელიც ძალიან გიყვარს, მაშინ მივხვდი, რომ უზომო გრძნობა გამოძრავებდა ჩემს მიმართ.

— მერე, მერე არა ხარ ბედნიერი?

— ვარ, ვარ! ამით ძალიან ბედნიერი ვარ!

— კიდევ კარგი!!

–შენ შემოგვევლე, შენ გენაცვალე, როგორ გაირბინა ამ ერთმა კვირამ.

–ბედნიერი წამები სწრაფად გარბიან.

–სამწუხაროდ.

–ათი წუთი დარჩა, ერთი კვირის შესრულებამდე არა?

–კი, გადაგავლოთ თვალი ჩვენს გეგმას, ხომ არაფერი დაგვავიწყდა. მეგობრებს დავურეკეთ, სურვილები გადავეცით.

–ვაიმე, გუშინ მეც ხომ დამირეკეს! – გამიელვა თავში.

–არაფერი, არაფერი არ დაგვვიწყებია. მოდი ამ სადღეგრძელოთი „თეთრ ცეკვას“ გაუმარჯოს!

–მე გიწვევთ!

–რა ბედნიერები გუვლით გარს ამ მაგიდას.

–თორმეტ საათამდე ხუთი წუთი დარჩა. მე ვითვლი ერთი, ორი... მხიარული ხმით, ტრი-ალით ნელ-ნელა სცილდებიან ერთმანეთს... სამი, ოთხი, ხუთი.

–ბოლო შემობრუნება და გასროლის ხმა. მეგი შეტორტმანდება და ნელა დაეშვება იატაკზე. ვახტანგი უახლოვდება, ხელით თავს აუწევს.

მეგი! მეგი!

–რა ბედნიერი დღეა. ბედნიერება დაიწყო და დასრულდა „თეთრი ცეკვით“. არაფერი

არ დაგავიწყდეს. ყველაფერი მოლაპარაკების თანახმად გააკეთე.

—ძალიან გტკივა?

—მოიწიე ახლოს, ძალიან ცუდად გხედავ. აი ასე ცოტა გავთბი. მადლობთ. ამ სიტყვებით თვალები ნაზად მილულა და მშვიდად დალია სული.

—მოდი გენაცვალე, მოგართო... აწვენს საწოლზე თვითონაც წვება. ეხლავე... ეხლავე მოვდივარ.

გაისმა ორი გასროლის ხმა...

ეს ხმა შეუმჩნეველი აღარ დარჩა, მეზობლებისთვის. ისმოდა შემზარავი ყვირილი, ზოგი ფანჯარას ეცა, ზოგი ტელეფონს. ზოგი მაგიდაზე დაგდებულ წერილებს და სწორედ ამ აურზაურში ამ საოცრების მხილველი გავხდი. სულ თვალწინ დამიდგა, ერთი კვირით ადრე, მათი დედისადმი თხოვნა და ბედნიერი სახეები. ყველაფერი ნათელი იყო, მაგრამ სამწუხაროდ ძალიან გვიან...

—ფანჯრები ჩაუთრავათ.

—ალო, ალო ექიმი, სასწრაფოდ ექიმი..

—გვიანდაა მეგი უკვე ცივია. მას კი ორივე ნასროლი გულში აქვს. არ ცხრებოდნენ მეზობლები.

ერთმა მეგის წერილის ხმამაღლა კითხვა დაიწყო, — „დედა! მაბატე, რომ ასეთი ტკივილი მოგაყენე მაგრამ სხვა გამოსავალი ვერ ვიპოვნე.

ჩემი შვილების სიყვარულს, ერთმანეთისგან მოშორებულს ვერ ავიტანდი. მიმიხედეთ შვილებს. შენ ვახტანგზე კვლავ ნუ გაბრაზდები. ეს ყველაფერი ურთიერთ შეთანხმებით მოხდა. დამიჯერე, რომ ბედნიერი ვარ, რომ მასთან ერთად ვასრულებ ცხოვრებას. ეხლა მაინც ნუ დაგვაცილებ ერთმანეთს“.

მეორემ ვახტანგის წერილი გაშალა, -

„დედა! ჩვენი ცხოვრება ჩვენი ქორწილით დავასრულებთ. შედეგი მრავალჯერად აწონილია. ბავშვებს მიხედეთ. ნუ დაგვაცილებთ. წინასწარ ბოდიშს გიხდი მძიმე ჭაბანისთვის. მშვიდობით“.

-არა! არა!... მკვლელთან ვერ დავტოვებ ჩემს შვილს. მე ვგრძნობდი, ვგრძნობდი. მოაცილეთ, მოაცილეთ მას.

-მაშ, წინ უდგები მათ იმქვეყნიერ ბედნიერებასაც? - გაოგნებულმა შეეკითხა ვახტანგის დედამ. იყოს ნება შენი. ღმერთი იყოს შენი გამგებელი.

ხალხი გაოცებული იყო მისი ჰუმანურობისაგან მაგრამ აღშფოთებას არ ფარავდა მეგის დედის მიმართ.

-კი მაგრამ ხედავ მეგის დედა როგორი კერბი, ქედმაღალია? აკი გეუბნებოდი ცოდვა და მაღლი პარალელურად ვითარდებიან ცხოვრებაში.

-მიჰყავს, მიჰყავს! - ნუთუ არავინ აღუდგე-

ბა – არ ცხრებოდნენ მეზობლები.

აღუდგება? აღდგომა რომ სდომოდათ გაკილ-
ვას არ დაუწყებდნენ და არ დაუშვებდნენ ამ
ტრაგედიას.

ზოგიც ამტყუნებდა:

–სულელები, ეს რა ქნეს, სიკვდილში ნახეს
გამოსავალი. ახია მათზე.

–ეთქვათ იქნებ რამე გამოსავალს ვიპოვნიდით
არა? ნახევრად ცინიკურად.

ამ რეპლიკებიდან გაოგნებულს შემომესმა:
„მეგი მიჰყავთ“!.. ვახტანგის დედას არ ძა-
ლუძდა, გაშმაგებული ოთარაანთ ქვრივივით,
კლდეთ ქცეული ანას შეჩერება.

დიახ, ასე დასრულდა ეს ლამაზი სიყვა-
რული. ამ ბავშვებისთვის საზოგადოებას არ
მოუცლია, უფრო მეტიც დაავიწყდათ. გუ-
რანდა მეტადრე დაიჩაგრა. ანა მას საერთოდ
არ გაკარებია; დარჩა ვახტანგის დედის ამარა
და სულ ამ სახლში ცხოვრობს. ეხლა ისევ მი-
უახლოვდეთ ფანჯარას და ვნახოთ დაასრულა
თუ არა კითხვა.

–დედაა! დედა! მივხვდი. მივხვდი: – ადამი-
ანი სათნოა და ხალხი მკაცრი... – სინანულით
წარმოთქვა.

ეხლა კი როგორ მეზიზღება საზოგადოება,
რომელმაც წამართვა შენი თავი. მათ უნდოდათ
დაბეჩავებული ენახე. შენ ამაყი ადამიანი ამას
ვერ აიტანდი, არც ერთი შვილი არ გამოარჩიე.

რაკი საზოგადოებამ ერთად ყოფნის საშუალება არ მოგვცა, ორივეს ერთნაირად, არაეგოისტურად წაგვართვი შენი თავი და შეგნებული ვაჟკაცური სიკვდილით მოკვდი. შენ გმირი ხარ! საზოგადოების მსხვერპლი, ჩემთვის კი მარადისობის ანთებული კელაპტარი ხარ, ძლიერების სიმბოლოდ ქცეული.

წამოდი, წამოდი არ შემოძლია ამის ატანა. მინდა ვიყვირო, რომ ექო მოედოს მთელ სამყაროს:

—ოო... დედამიწავ, როგორ მებრალები! წარღვნავ!! სად ხარ წარღვნავ?! იქნებ გადაღეკო, ჩამორეცხო ეს ზედაპირები თეატრად ქცეულები, ჩააღწიო მის წიაღებში, ჩამორეცხო გრიმები, საღებავები, წალეკო ნიღბები, ჯოჯოხეთი სინათლედ, დედამიწა ედემის ბაღად და სამოთხედ აქციო.

7.11.87

ცხელი საზი

ცხელი საზი

1. ცხელი საზი საზი საზი

ცხელი საზი საზი საზი

ცხელი საზი საზი საზი

99 07 07

ცხელი საზი საზი საზი

2. ცხელი საზი საზი საზი

ცხელი საზი საზი საზი

ცხელი საზი საზი საზი

ცხელი საზი

მე ოთარ გერსამია სამოცდარვა წელია ვცხოვრობ თბილისის ერთ-ერთ უძველეს უბანში; ხოლო კერძოდ ორი წელი ამ იტალიურ ეზოს სტილში აშენებულ ახალ მრავალსართულიან სახლში. ვცხოვრობთ მე და ოთხმოცდაექვსი წლის დედა, რათქმუნდა ღარიბულად და კვებაც შესაბამისად გვაქვს. თითქმის მთელ დღეს, დიდ ოთახში, ტელევიზორთან ვატარებთ. მითუმეტეს ეხლა, როცა განსაკუთრებული მიზეზი გამაჩნია. ოთახში მაგიდა, სკამები და ხის ტახტია. მაგიდაზე წყლიანი გრაფინი და ჭიქაა, რითაც შიგადაშიგ შიმშილს დავიოკებთ ხოლმე. ჯანმრთელობა შერყეული მაქვს, განსაკუთრებით ვლიზიანდები, როცა ტელეეკრანზე ვხედავ წარწერას:

ცხელი ხაზი!

ვინც იცით საზოგადოებრივი
და სამსახურეობრივი მოვალეობის
დარღვევების შემთხვევები დარეკეთ

99 07 07

ანონიმურობა დაცული იქნება.

და განერვიულებული გავრბივარ ტელეფონთან, რომელიც მხსნელად მიმაჩნია.

დამშვიდდი, დამშვიდდიო, – მომადახებს ხოლმე დედა.

როგორ უნდა დავმშვიდდე. 1937-ში ჯერ მამა გადაასახლეს, ერთ ოთახში გადაგვიყვანეს; მერე რამდენიმე თვეში მეზობლებმა საერთო ტუალეტი დაგვიკეტეს. ნათესავებს მოსვლა ეშინოდათ, რადგან სამშობლოს მოღალატეებად გამოგვაცხადეს, მხოლოდ დეიდები მოდიოდნენ, ისიც ღამით, რომ არავის დაენახათ. მერე რამდენიმე თვეში, როცა ერთი წლის გავხდი, დედაც დაიჭირეს და მე დეიდებმა წამიყვანეს. უმცროსი დეიდა ცამეტი წლის იყო და უფროსი დის როლი ეკავა. მისი სურათი ტახტის თავზე მამაჩემის გვერდზე ჰკიდია, ხშირად ვესაუბრები ხოლმე, განსაკუთრებით, როცა ძალიან მიჭირს. უფროსი დეიდა ორი წლით უფროსი იყო დედაზე და მან დედის როლი შეითავსა. დავრჩით ერთად უმწეოდ და განადგურებული. მაგრამ ხანმოკლე აღმოჩნდა ჩვენი ერთად ყოფნა. სულ ცოტა თხუთმეტი წლის ვიქნებოდით, როცა ჩემს უმცროს დეიდას მუცლის ტიფი დაემართა და გარდაიცვალა, რაც ჩემთვის ძალიან დიდი სტრესი იყო, მძიმე შედეგებით, რომელიც დრო-და-დრო დღესაც მახსენებს თავს. მას შემდეგ შიშები დამჩემდა. უფროსი დეიდა დედაჩემის ჩამოსვლიდან ექვს თვეში გარდაიცვალა.

ოცდაერთი წლის ვიყავი, როცა დედა ჩამოვიდა; იგი უცხო ადამიანი შეიქნა ჩემთვის, მაგრამ სიტყვა – დედა-ს მნიშვნელობა იმდენად

ძლიერი მოთხოვნა იყო ჩემს შეგნებაში, რომ ძლიერ სითბოს მიღვივებდა მის მიმართ.

—აი, აი ისევ, ისევ ცხელი ხაზი..

—ახლავე. ახლავე დავრეკავ, დავრეკავ, აბა ხომ უნდა დავეხმარო ჩემს ქვეყანას.

—მოიცა, მოიცა, რალაც ახალი ინფორმაციაა, — დაიჭირეს შინაგან საქმეთა მინისტრი.

—აი, აი, ესეც ასე. ეხლა ხომ შეივსება ბიუჯეტი და ხალხსაც ეშველება...

ერთი წუთით ფანჯარას მივხურავ, — გამარჯობათ, როგორ ბრძანდებით? აი, აი ახლა ნახე, რომ დაგიჭერენ და რომ დაგაყაჭინებენ ფულს.

აი, ისევ ინფორმაცია, — აიყვანეს — სამცხე-ჯავახეთის ერთ-ერთი რაიონის გამგებელი. ვაიმე, როგორ არ ვიტირო?.. რატომ?.. ისეთი კარგი კაცი იყო, ყურადღებიანი, რამდენჯერ დამხმარებია როცა შემხვედრია.

დამშვიდდი სულო, დამშვიდდი, — უჰ ვერ მოვიშორე ეს ხმა ყურიდან. როგორ ხარ? — არამიშავს?! ვცრუობ, ვცრუობ დეიდა, საიდუმლოდ გეტყვი, ეხლაც კი თვალწინ მდგას შენი სიკვდილი და მეშინია; ვაი, როგორ მეშინია. აქამდე ვურეკავდი და მაძლევდნენ წამალს. ახლა კი ამბობენ, აღარ იქნებაო, აი მაშინ კი არ ვიცი...

1953 წელს გავთავისუფლდით ტირანიდანო და დაბრუნების ნებართვა მისცეს გადასახლე-

ბულებს. 1957 წელს ძლივს მოვიდა დედაჩემის რიგი და დაბრუნდა.

მოვაშურეთ ჩვენს სახლს. შემოვედით ჩვენს ძველ იტალიურ ეზოში, მერე ბევრი ვეცადე ბინის დაბრუნება, მაგრამ არაფერი გამოვიდა, და შევეგუე ბედს. ამასობაში დაანგრიეს ეს ჩვენი ეზო და ამ ახალ სახლში, რომელიც იგივე იტალიური ეზოს პრინციპით ააშენეს, როგორც დაზარალებულს, მომცეს ბინა ძველი ოდენობით, – სამი ოთახი და თანაც მეორე სართულზე. რაღა თქმა უნდა ძველი მთავრობის ჭინაზე, რაღად მინდოდა. დედაჩემი ამას ვეღარ მოესწრო. ისე სახლის პროექტი ძალიან მომწონს, რადგან ეზოში ხომ ყველას ვხედავ, მეორე მხრიდან ქუჩაში გამვლელ – გამოვლელსაც ვათვალიერებ. არაფერი მეპარება თვალიდან, – ვინ გადის და ვინ შემოდის ეზოში.

– აი, აგერ მეზობელი მოდის. – გამარჯობათ, გამარჯობათ, ხომ ხართ კარგად?

– შენ ოთარ?

– ყველაფერი კარგად იქნებოდა, რომ ჩემი ავადმყოფობა დროდადრო არ მაწუხებდეს. კარებზე დაკაკუნება მაკრთობს, ფიქრებს მირევს და მაფორიაქებს.

– აი ისევ ცხელი ხაზი. აი, ისევ ხმა მესმის,

– დარეკეთ ვისაც სამშობლოს სიკეთე გინდათ, – როგორ მაფორიაქებს. მოიცა ეზოში გავიხედავ, მერე თავისით გამირბის ეს ხელი

ტელეფონისკენ. ამდენი ხანია უკეთესი მომავლის ძებნაში ვარ. ჩემში ორი ადამიანი ცხოვრობს. ერთი გარბის და აპროტესტებს, მეორე შედეგზე ტირის.

— დედა, დედა გესმის, ბიუჯეტს ვერ ვავსებთო, ხელფასებს და პენსიას ვერ ვიხდითო, ჰოდა. მე თუ შემიძლია დავეხმარო ხალხს, რატომ არ უნდა დავურეკო?

— სირცხვილია შვილო. მაგის გარდა, ყველაფერს მეორე მხარე აქვს; ესე ერთი ხელის მოსმით არ შეიძლება ხალხის გაწირვა.

— მე კი ყურში სულ მესმის, - ცხელი ხაზი. ცხელი ხაზი, - რა კარგია ეს ცხელი ხაზი. ანონიმურობა დაცულია. ის ვერ გაიგებს, მე კი ჩემს თავს მივეხმარები, კიდევ რამდენ სხვასაც...

არა, დედი. შენ ხომ ძალიან ჭკვიანი და ნაკითხი ხარ; გამოდი გაჭირვების ჩარჩოდან, გაიხედე უკან, გადაათვალიერე ისტორია.

მთელი რუსეთი Батюшка, Батюшка ყვიროდა. ჩვენს ხალხსაც მეფის მოწყალების იმედი ჰქონდა. გამოჩნდა ლენინი და უთხრა, - თქვენი უბედურების მიზეზი მეფეაო. მიწები გლეხებს და ქარხნები მუშებსო.

მოხდა რევოლუცია. Ура... ура... ხალხმა ერთუზიაზმით დაიწყო ცხოვრება. კმაყოფილები იყვნენ. მერე ნელ-ნელა უკმაყოფილო ხალხი გამოჩნდა.

მერე 1937 წელი. ბიძია დომენტი, ვახტან-

გის მამა. შენ არ გახსოვს რომ დაიჭირეს? სამ-
შობლოს მოღალატედ გამოაცხადეს. ეს ისეთი
თავმდაბალი პატიოსანი ადამიანი იყო, ნამდ-
ვილი კომუნისტი, რომელიც როცა გადმოიხე-
დავდა ეზოში და დაინახავდა წყალი ტყუილად
იღვრებოდა, დაიძახებდა, — დაკეტეთ გეთაყვა,
ხალხს აკლდებაო. ხშირად უბრალო სადილზეც
კი გადაივლიდა ხოლმე მისი ოჯახი. დაიჭირეს,
— კრებაზე მენშევიკს სიტყვა მისცაო.

— ამბობენ მისი ძმა მენშევიკი იყოო. .

— დიახ, რა თქმა უნდა ისიც დაიჭირეს.

— მერე, მეორე მსოფლიო ომი. ხალხი ყვი-
როდა — „სტალინ, სტალინ!“ — სტალინისთვის
და სამშობლოსთვის ძახილით ეცემოდნენ
ბრძოლის ველზე. ვინც ტყვედ ჩავარდა, ისინიც
ხომ გადაასახლეს უნდობლობის გამო. მერე,
დაწყნარდა ქვეყანა და.. ცხოვრობდა ხალხი.
მიუხედავად იმისა, რომ ბინები უფასო იყო,
სწავლა უფასო, სამედიცინო მომსახურება
უფასო, მაინც გამოჩნდა უკმაყოფილო ხალხი,
ჩუმად დაიწყო ანტიმოძრაობები, ისარგებლა
ამით გარეშე ხალხმა და შეიქმნა ეროვნული
მოძრაობა. რა თქმა უნდა ხალხი აფორიაქდა.

— ხალხი ყოველთვის ცვლილებების მოყვა-
რულია, ჰოდა იფიქრეს შევცვლით წყობას და
უკეთესი ცხოვრება გვექნებაო.

— ჰო, გამოვიდა ხალხი ქუჩაში ყვირილით
ზვიად! ზვიად! ზვიად!.. ზვიად!.. და...

მერე კომუნისტები დაიჭირეს, რომლებმაც ომის შემდეგ ქვეყანა ააყვავეს, ქარხნები, ბანკები აამუშავეს. აი ის ბანკის მართველი. 1944 წელს ოცდახუთი მანეთის გულისთვის ციმბირში გადაასახლეს ოცდახუთი წლით. თორმეტ წელიწადში ჩამოვიდა, დაავადებული.

—ეროვნულმა მოძრაობამ, ხალხის გულის მოსაგებად გაკილა კომუნისტები ამის გამო. შემდეგ ხომ ნახე, რა მოხდა?

—შემდეგ? კომუნისტების თაობაში წარმოჩინდა ის სამი ბიჭი, აი აქ, ჩვენს სახლში მე-4-5 სართულზე და მესამე გვერდზე სადარბაზოში რომ ცხოვრობდნენ, — სამივე მოკვდა.

—ხომ ნახე რა მოყვა ამას?

—ერთი—ძმათა ომს შესწირეს, მეორე — მტრის ხატს, მესამეს უმუშევრობით გაუხეთქეს გული. ამ ბოლომ ვერ გაიგო ასე პატიოსნად მომუშავე ახალგაზრდა, რატომ არ ჭირდებოდა მის ქვეყანას, რომელსაც ასე ერთგულად ემსახურა.

—მოიძია ვინმემ ეს პატიოსანი ბიჭები?! რომლებიც საკმაოდ იყვნენ?

—აკი პატიოსნების დასაცავად მოვიდა ეროვნული მოძრაობა.

—ჩვენმა ნაციონალურმა გმირმა სულ ერის შოღალატეები ეძახა ყველა კომუნისტს, განურჩევლად პატიოსნებისა.

თუმცა ზოგი კი ამოარჩია, ვინც მატერიალუ-

რად დაუდგა გვერდით.

–ის პატიოსნები კი ერთ წნეხში გაატარეს, რაკი ფული არ ჰქონდათ?

–ხალხი ფსიქოლოგიური ზემოქმედების გამო ეიფორიაში იყო. უკეთესი ცხოვრება გვექნებოდა და ყვიროდნენ

ზვიად!... ზვიად!... ზვიად!...

ერთი წელიც არ იყო გასული და გამოირკვა, რომ მათ, გაცილებით დიდი თანხები მიუსაკუთრებიათ და გაიქცნენ. გაიქცნენ თავის საყვარელი ქვეყნიდან.

მალე ხომ ჩამოყალიბდა „უშიშროების საბჭო“ სადაც ერთი პროფესორი იყო, მეორე მხატვარი და მესამე ძველი კომუნისტი.

ამ სამ შორის, მე მგონი კომუნისტი უფრო სუფთა იყო. მე, სიმართლე გითხრა ხმა მხატვარს მივეცი, უფრო უვნებელი მეგონა.

ჰო, მახსოვს ხალხი შევარდნაძეს! შევარდნაძეს! ყვიროდა.

მერე პირველი ორი დაიჭირეს და ხალხს უთხრეს ისინი მექრთამეები და საზოგადოებისთვის საშიში პიროვნებებიაო.

მერე ისევ შევარდნაძის იმედი გაგვიჩნდა არა? – ბაბუ! ბაბუ! – ვყვიროდით.

ჰო, დღეებმა და წლებმა გაიარა მოლოდინში. ჩვენს გაჭირვებას არაფერმა არ უშველა. ხალხი ყველაფერთან ერთად ქვეყნის გაერთიანების მოლოდინში იყო.

ჰოდა, ამ წიაღში აღმოცენდა ახალი თაობა, რომელიც სოროსმა დააფინანსა და მოამზადა ქვეყნის გადასარჩენად. მოვახდინეთ მსოფლიოში პირველებმა „ვარდების რევოლუცია“. ეს განმარტება პირველად ისმის. მაგრამ მეორე დღეს ტელევიზორში გვაჩვენეს, – ჩვენდა გასაკვირად თურმე იუგოსლავიაშიც ასევე მომხდარა, რომელიც ორი წვეთი წყალივით ჰგავდა ერთმანეთს, ისინიც სოროსს დაუფინანსებია და მთავარი ძალა „კმარა“ ყოფილა. ერთი წლის მერე უკრაინაშიც ზუსტად ისევე განვითარდა მოვლენები. ვინმემ კი ვიფიქრეთ სამ სხვადასხვა ერში როგორ შეიძლება განვითარდეს მოვლენები ზუსტად ერთი სცენარით? ეროვნულ განმათავისუფლებელი მოძრაობაც ხომ საბჭოთა კავშირის ყოფილ რესპუბლიკებშიც განა ერთი სცენარით არ მიმდინარეობდა?!

კი, მაგრამ, აი, ის ხომ კომუნისტებთანაც, ზვიად გამსახურდიასთან და „ვარდების რევოლუციის“ მომტანებთანაც თანამშრომლობდა და ყველას ერთგულად ემსახურა, მაგრამ იქნებ ამ ადამიანებისთვის მთავარი ხალხის სამსახური იყო და არა ვისაც ემსახურებოდა?!

– რა თქმა უნდა შეიქმნა. განა შეცდომა ყოველთვის უგუნურობით, ბოროტებით ხდება. არა, დიდ როლს გამოცდილებაც თამაშობს, ხასიათიც. დიპლომატიის და დათმობის უნარიც. ყველა ლიდერი ფიქრობს, რომ საუკეთესო

უნდა თავისი ქვეყნისთვის, მაგრამ ყოველთვის არ ამართლებს მათი ბრძოლის გზები. გარემოცვა ისეთი ხოტბის ტყვეობაში აქცევს, თუ დროზე არ შემოირტყა დამცავი სარტყელი, განდიდების მანიით შეიპყრობა ხოლმე. მერე ველარ აღწევს „ხმა მლაღადებლისა შინა“. სწორედ ამ მომენტიდან იწყება მისი დამარცხება. იწყება ახალი ძალის მომწიფება და მიდის ასე უწყვეტად.

ეხლა, დავიწყეთ ძახილი მიშა!.. მიშა! მიშა!..

რა არის ეს? ე.ი. მართვადია ყველაფერი არა? თუ ყველა პერიოდი ერთმანეთს ჰგავს?!

ეს არის მასებზე ზემოქმედების ხერხი. ეს ცნობილი თეორიაა, რომლითაც სარგებლობს ყველა ლიდერი. ადამიანი კი, ყოველთვის მარიონეტია. ადამიანს ცვლილება უყვარს და ყველა ცვლილებიდან ცხოვრების გაუმჯობესებას ელის, და უნებურად ხდება მარიონეტი.

—სად ქრება ჭკვიანი, განათლებული ხალხი?

—ამიტომ გეუბნები, ჭკვიან ადამიანებს როგორც ხალხად აქცევ, უმაღვე ბრბოს სახეს იღებს და ბრბო უჭკუო ცხვრის ფარას ემსგავსება და ემოციებით მოქმედებს. აქ ვაცის როლი წინამძღვარს აქვს. სადაც წინამძღვარი წავა, ისიც იქით მიდის. ან გადაირჩება ან გადარჩება.

– დედა, შენ რევოლუციის პერიოდებიც ხომ გახსოვს?!

– მახსოვს აბა არ მახსოვს?!

1921 წელს საქართველოში შემოჭრილ წითელ არმიელებს, ნესტორ გარდაბნაძემ თავის იუნკერებთან ერთად თბილისის მისადგომებთან სერიოზული დარტყმები მიაყენა. ნესტორი, მუშნი და ოთარ დადიანები მოტყუებით თბილისში ჩამოიყვანეს და დახვრიტეს. აჯანყების ერთ-ერთ მეთაურს, – ბიძინა პირველსაც იგივე ბედი ეწია. მან სასამართლოზე საოცარი სიტყვა თქვა:

მან განაცხადა: – „მე მზად ვარ, ჩემი მოქმედებისათვის პასუხი ვაგო. აი, ჩემი გული, სამ ტყვიას გააცივებს მაინც. აი, ჩემი სხეული, გინდათ ჩამაგდეთ ბნელ სარდაფში და ამკუწეთ, დამგლიჯეთ, მაგრამ მაინც ვიტყვი, მე მამოძრავებდა გულწრფელი სურვილი, გადამერჩინა ჩემი ერი. მე ვემსახურებოდი ჩემს ქვეყანას, ჩემს სამშობლოს. ოთხი წელი ვებრძოდი იმ მთავრობას რომლის იდეური და პოლიტიკური მოწინააღმდეგე ვიყავი“...

– მერე რა მოხდა?

– ამ სიტყვის მერე დახვრეტას გადარჩა, მაგრამ გადაასახლეს სამარაში, საიდანაც 1936 წელს დაბრუნდა და ერთი წლის შემდეგ, 1937 წელს ისევ დაიჭირეს და დახვრიტეს.

– დედა, გუშინ აღშფოთებული მოვედი.

კანცელარიასთან ჩამოვიარე, კანცელარიის რკინის მესერთან ბერიკაცი იდგა. წინ დიდი აბრა ეკიდა წარწერით: „დამიბრუნეთ ჩემი ფული!“ ფიცრის სიმძიმეს მეტად მოეხარა გაჭირვებისაგან დაღეული მოხუცი. უცებ გადაბორძიკდა, ხელი შევაშველე და ვკითხე, – თავბრუ ხომ არ გესხმის, ჩამოჭექითქო.

– არა აღარ შემიძლია შვილო, მთელი სიცოცხლე შრომაში გავატარე, კუბოს ფული მქონდა ბანკში შეტანილი და ისიც დავკარგე... ახლა აღარავინ მყავს და აქ გამოვდივარ ხოლმე ეგებ ვინმე ღვთისნიერმა იფიქროს ჩვენზე, ჩემსავით გაუბედურებული ბევრია.

ჰო, და მოვედი თუ არა, შენ რომ გეძინა, „ცხელ ხაზზე“ დავრეკე და ვუთხარი, – ფულად-საკრედიტო პოლიტიკისა და ანაბრების გაუფასურების შესახებ რომ საუბრობთ, რატომ არ იჭერთ იმ ადამიანებს?

– გენაცვალე, თქვენ კონკრეტული გვარები მოგვაწოდეთ და მაგას ზემდგომი ორგანოები გადაწყვეტენო.

– მივაწოდე, აბა არ მივაწოდე?! მერე რა, წაიყვანეს, სამი თვე მიუსაჯეს და გამოუშვეს. ამბობენ დიდძალი ფული გადაიხადესო.

იძახიან „ფინანსური ამინისტია“ გამოვაო. კი, მაგრამ რას ნიშნავს ეს ფინანსური ამინისტია, თუ დემოკრატიულ ქვეყანას ვაშენებთ, ერთს ეხება და მეორეს არა?

ძალიან დაბნეული ვარ, ერთი ვიცი რომ
ნამდვილად ძალიან უჭირს ხალხს. აუ, ისევ
შუქი ჩაქრა, მოიცა ერთი გავიხედავ ეზოში.
რამდენიმე ოჯახს გენერატორის ხარჭზე აქვთ
შუქი. მოიცა, ვკითხავ, — ქალბატონო თამარ
გენერატორი გაქვთ ჩართული? ახალ ამბებს
ხომ არ უყურებთ?

— კი, ოთარ, გინდოდა რამე?

— რას ამბობენ შეივსო ბიუჯეტი? შეივსო?

— არა, ოთარ, არ შეივსო.

— არ შევსებულა დედა, არ შევსებულა, —
ვთქვი და ცრემლიანი თვალები მოვიწმინდე.

ეხლა თელასში დავრეკავ, — ქალბატონო,
ჩაირთო მეთე ბლოკი?

— არა, არ ჩართულა. დიდი ავარიაა და არ
იციან როდის ჩაირთვება.

— დედა, სანთელი, სად არის სანთელი?
ბნელა, ცივა, გაზიც გამოურთავთ.

უი, სინათლე მოვიდა. ტელევიზორი ჩარ-
თულია, — მოიცა, მოიცა ინფორმაციას მოვუს-
მინოთ.

— რუსეთმა შეაფერხა გაზის მოწოდება, —

ცხინვალში მძიმე მდგომარეობაა. რუსეთი
გეგმავს ტერორისტულ აქტებს.

ახლავე, ახლავე დავურეკავ ჩვენს ნათე-
სავებს რუსეთში, — რა გინდათ ჩვენგან? რა
გინდათ?

— თქვენი სიკეთე ჩემო ოთარ,

—ახლა „ცხელი ხაზის“ ნომერი ავკრიფო!

—დიახ, ბატონო ოთარ.

—ბატონო, მოსკოვში გორკის ქუჩაზე ცხოვრობს ივანოვი. იგი საქართველოს მოღალატეა, გთხოვთ ჩაინიშნოთ.

—არა ბატონო, ჩვენ მაგას ვერ დავიჭერთ. ის ჩვენი მოქალაქე არ არის.

—ვაიმე! ვერ დავიჭერთო, აბა რა ვქნათ რა ეშველება საქართველოს?!

—დედა, გუშინ ერთი მეზობელი ამბობდა, სამოცდათხუთმეტი წლის ჩვენი მეზობელი აუყვანიათო, ლოგინიდან ააყენეს და როგორც საშიში რეციდივისტი ისე წაიყვანეს სახლიდან რა ხდება კაცო ჩვენივე კანონმდებლობის საწინააღმდეგოდ ვიქცევით? სად გაგონილა ამ ასაკის ადამიანის დაბატიმრება, ზოგი მკვლელები არიან, ზოგი ყაჩაღები, ქურდები. მერე.. რაღაც თანხას შეიტანენ ეკლესიის მშენებლობაში და ეხსნება ყველა ცოდვები. მან კი რა ქნა ამისთანა... ერთმა სასულიერო პირმა სთქვა კაცმა სამების ეკლესია მისი მხრებით ააშენა თვითოეული ქვა და ჭანჭიკი იცისო და ნუთუ რა ცოდვა ჩაიდინა ისეთი, რომ ამან არ უშველა და ორი დღე არ ვაცალეთ რომ მისი ქმნილების გახსნით დამტკბარიყო?!

—უფალი იყოს ყველას გამგებელი შვილო, ჩვენ ადამიანები ცოდვილები ვართ და შეიძლება რამე გვეშლებოდეს განსჯაში...

— დედა, დედა, აგერ ნახე, ვის აჩვენებენ ტელევიზორში. ეს ხომ ჩვენი მეზობელია, უშიშროების საბჭოში რომ მუშაობდა. უცემიათ, უწამებიათ. რა გქნა ახლა არ ვიცი რა კარგი ადამიანია?! ყველა გაჭირვებულს ეხმარებოდა. მაგაზე მე არ დამირეკავს ეტყობა სხვამ დარეკა, ის რა უკეთ იცნობდა? არა და რას იზამ, გვიჭირს, ბიუჯეტს უჭირს და რა ქნან, — ვეკითხები ხოლმე ჩემს თავს.

— კი, მაგრამ შვილო, პატიმრის უფლებების დაცვაზე ტყუილად ლაპარაკობენ? რა იყო შვილო, სად გარბიხარ?

— მოიცა, მოიცა დედა, არ დამავიწყდეს ენერგეტიკის მინისტრზე მაქვს დასარეკი.

როგორი აღზევებით შეხვდა ხალხი ამ „ვარდების რევოლუციას“, იმედით ხელფასის, პენსიის მომატებით, სამუშაო დასაქმების.

— ჰო და მერე რა უთხრეს ამ ხალხს, თქვენი სიდუხჭირე იმის ბრალია, რომ ჩინოვნიკებმა მოიპარესო.

— დიახ, მოიპარეს და თქვენი ფული დაიტაცეს. მეც გამეხარდა, მიზეზი რაკი აღმოვაჩინეთ, რატომ არ დავუდგე მთავრობას და არ დავურეკო და არ ვუთხრა — დიახ, ჩვენს სახლშიც ცხოვრობს ასეთი ადამიანებითქო.

დავრეკე — ბანკის მმართველი დაიჭირეს.

დავრეკე — მოსამართლე,

შინაგან საქმეთა მინისტრი,

პროკურორი,

მშენებელი, — ყველა დაიჭირეს.

— დედა, შვილო, როდის ჩაიდენე ეს?!

— მთელი სახლია თითქმის დაჭერილი. ყველას ფული დაადებინეს. მაგრამ რა?!.. — ჰოდა, ახლა ვფიქრობ, — კი მაგრამ რომ არაფერი შეიცვალა? რომ არ ეშველა ჩვენს გაჭირვებას?

— ჰო, და მაგას არ გეუბნებოდი შვილო? დაწყნარდი, დაწყნარდი, დაფიქრდი, დაჭერა, ხალხისათვის გასართობი საკენკია და ხელისუფლებისათვის დროის გაყვანის ტაქტიკა, ქმედების სისწორის მსაჯული დროა, მხოლოდ დროს შეუძლია თქვას, — რა იყო სწორი. მთავარი ის არის, რომ ნებისმიერ ლიდერს თავისი იდეების განხორციელება სურს და ხალხს იყენებენ ამისთვის; რომელშიც მამოძრავებელი ძალა ახალგაზრდობაა, გამოუცდელი და მიამიტი.

— დედა, ეს ხომ დიდი მორალური ტვირთია ახალგაზრდებისათვის.

— რა თქმა უნდა შვილო. ადამიანები ღვარძლს ანთხევენ და ხალხს იყენებენ, თორემ იგივე ხდება. „ახალი კარგად მივიწყებული ძველიაო“ ეს ფრაზა კარგად იცის ხალხმა და მაინც არაერთხელ უშვებს შეცდომას, რადგან, მხოლოდ ილუზიებით ცხოვრობს და უკეთესს ელოდება. ხოლო ლიდერები როცა შეეჭიდებიან სირთულეებს და მიხვდებიან,

რომ სახელმწიფო მოწყობა არც ისე იოლი საქმეა, — მერე დაჭერებით და მოხსნებით ართობენ ხალხს უკეთესის მოლოდინში.

—ეს ხომ მასებზე ზემოქმედების მეთოდია. ეს მთელი მეცნიერებაა. ეს ხომ უხილავი ჰიპნოზია, რომელიც ყოველთვის ამარ-თლებს.

—მითუმეტეს შვილო, თუ ადამიანს ჩაუნერგე შენი გაჭირვება და უბედურება, იმ უზრუნველყოფილი ადამიანის ბრალიაო. თვითეული ლიდერი კი თვლის, რომ მისი ხედვა უკეთესია და უკეთეს ცხოვრებას შეუქმნის ხალხს, ვიდრე წინამორბედმა გააკეთა ეს.

როცა ეს არ ხდება შემდეგ მათ წინააღმდეგ ილაშქრებს ხალხი და ასე მუდმივი კარუსელია. ადამიანების უბედურების მიზეზს წყობაში ეძებენ. ყველა წყობაში არის დადებითიც და უარყოფითიც, პატიოსანი და არა პატიოსანიც.

—რომელი პატიოსნებაა ჭეშმარიტი?

—პატიოსნება, ეს ისეთი თვისებაა, ან აქვს ადამიანს, ან არ გააჩნია და იგი წყობის მიხედვით არ იცვლება.

—განა ჩვენ ხალხს, ჩვენს ერს, სჭირდება პატიოსნება, განა ვიცით რა გვინდა და რას ვაშენებთ?

—შვილო, კაცმა რომ გითხრას, — მოდი შენი ოჯახი დაანგრე, მე უკეთესს ავაშენებინებო, ისე უნდა დაანგრიო არც დაფიქრდე? სა-

ხელმწიფო ასევე, ოღონდ ზომით უფრო დიდი ოჯახია.

— მგონი პატიოსნების მაძიებელს, რატომღაც არ უყვარს სხვა პატიოსანი, რომელიც წინამორბედის იდეოლოგიას ემსახურებოდა და ერთად არის აღრეული პატიოსანიც და არაპატიოსანიც.

— ჰო, და ხომ იტყვის შემდეგი თაობა მაინც სულერთი ყოფილა და აწი მე როგორც ნასიამოვნები ვიქნები, ისე ვიცხოვრებო?!

— დედა, ვინ განსაჯოს ზღვარი სიკარგესა და სიცუდეს, სიკეთეს და ბოროტების, პატიოსნებისა და უპატიოსნების? ვინ არის ეს ზებუნებრივი ადამიანი, ღმერთის გარდა?

— არავინ! ადამიანებს საკუთარი თავების ეშინიათ. თავგებივით არიან, შუქს რომ აანთებ კარადას რომ ეფარებიან და იქედან შეშინებული თვალებით იყურებიან.

— ისე თეატრივითაა ეს ცხოვრება, სპექტაკლები და დეკორაციები იცვლება. გმირები იგივენი არიან სხვადასხვა ბუნებით.

— თეატრია შვილო მთელი ცხოვრება, აბა რა? თავისი გმირებით, თავისი კულმინაციებითა და ვარდნებით. ჩვენ ამ გმირების ერთ-ერთი ნაწილი ვართ. ცხვრებივით ვართ; ანალიზის გარეშე ვამსხვრევთ და გაშენებთ, ცუდს კარგს ვაყოლებთ. იქნებ გადაგვეჩია? მოსავალს რომ ვიღებთ ხომ ვარჩევთ? რაციონალურ მარცვალს

ვიღებთ შემდეგი ხვნა-თესვისათვის, რომ უკეთესი მოსავალი მივიღოთ.

— აბა რა დაგვემართა, იგივე მოსავალი არ არის ცხოვრება, იგივე ოჯახი არ არის სახელმწიფო. რამ დაგვაბნია, ყველაფერს საძირკველში რომ ვანგრევთ და საქმეს რომ შევეჭიდებით აღარ ვიცით როგორ მოვიქცეთ. ყველას ერთი ცოცხით ვგვით. რა წყალს ვაყოლებთ კარგსაც და ცუდსაც, ჩვენს ტრადიციებს და მერე ისევ სხვაზე ვბრაზობთ, — რატომ არ შეგვიქმნა საამური ცხოვრება.

— ბუნებაშიც ხომ გადარჩევა ხდება დედა? კარგს, ძლიერს, გამძლეს არჩევს. ჩვენც იქნებ ყველა პერიოდიდან აგვეღო რაციონალური მარცვალი და გამოგვეყენებინა. სავსე ქარხნები გავძარცვეთ, ისე რომ არ გვიფიქრია, — მთავრობა რომ შეიცვლება რა, ახალ საწარმოებს ჯიბით მოიტანდა? თუ უმუშევრობით შეიძლება საამური ცხოვრების შექმნა?

— კარგია, გადასარევია ყველაფერი, მაგრამ განა მოხერხდება რაიმე ხალხის დასაქმების გარეშე? წარმოებები თუ არ ამუშავდა ხალხი არ დასაქმდა კაცმა ოჯახი თუ ვერ არჩინა, რა იქნება?!

— მგონი შუქი მოვიდა ჩავრთავ ტელევიზორს.

— დედა! დედა! გაიგონე? — გოგლამ თავი მოიკლა.

— ჩვენი მეზობელი რომ იყო ახალგაზრდა

ბიჭი თავი ჩამოიხრჩო.

კახეთში სოფელში კაცმა ცოლ-შვილი დახოცა. დედა! პატარა, ძუძუ-მწოვარა შვილი მოკლა!!!

—ერთმა, დედ-მამა დახოცა, დედა!

გაგიჟდა ხალხი, დედა, გაგიჟდა! ალბათ უმწეობამ, შიმშილმა მოიტანა ეს!

—შვილო, გენაცვალე მოიკრიბე ძალა, შეეცადე დამშვიდდე და მომისმინო. ეს მაშინ ხდება, როცა მშვიერი ადამიანი არ მუშაობს და ვერც პერსპექტივას ხედავს წინ. იცის თვითონაც განწირულია და რაც მთავარია განწირულია მისი შვილი. ეს სასოწარკვეთილებაა, როცა გიჭირს, გშია, მაგრამ მუშაობ, დამატებით სამუშაოზეც წახვალ. ოჯახს არჩენ, წინ იმედი გიჩნდება, — შენ თუ არა, შენი შვილი უკეთესად იქნება, — დღეს კი უიმედობაა.

ყველა პერიოდში, ხალხი, რომელიც გამოდის ქუჩაში, ეს ერთი ნაწილია მთელი საზოგადოების, მეორე ნაწილი სახლში ელოდება შედეგს, — პასიურია, თითქმის სძინავს. გამოსული ხალხი სულ ვიღაცის სახელს ყვირის, არ აქვს მნიშვნელი, ეს ვინ იქნება, — მეფე, ზვიადი, ედუარდი, თუ მიშა. მნიშვნელოვანი ის არის, რომ არავინ არ ყვირის „სამუშაო“ „სამუშაო“, მოგვეცი სამუშაო. ხალხი ცხოვრების ანაბარაა მიტოვებული, როგორც გინდა თავი გადაირჩინეთო. „ჭუნგლების კანონი მეფობს“! იპოვა

თავის გადასარჩენი, – ჯიხური, ბაზარი, მიკროავტობუსი. ახლა ზოგს გამოაცალეს და ზოგს აცლიან. მაშინ, რაღაც დასაქმების ადგილები ხომ უნდა შეიქმნას, რომ იქ წავიდნენ?!

– ჰოდა, ამიტომ ვეხმარები სახელმწიფოს ზარებით. დავრეკავ! აბა არ დავრეკავ?! ახლავე ავკრეფ ნომერს, ახლავე, – მათი შემცვლელი მოვა და გააკეთებს.

– მოიცა, მოიცა, შვილო. დამატებითი ოჯახების გაუბედურებით თქვენი ცხოვრება არ გაუმჯობესდება. ფრთხილად იყავი, არ დაფიქრებულხარ? იქნებ ცოდვას ჩადიხარ?

დაგავიწყდა რა გამოვიარეთ?

– ვაიმე, დედა, რა მართალი ხარ! მოიცა, მოიცა, ვინ იცის ჩვენიც მაშინდელ „ცხელ ხაზს“ შევეწირეთ და ქვეყნის მოღალატეებად მოგვნათლეს?!

– ჰო, შვილო, მაშინაც ვიღაცამ უკეთესი ცხოვრებისთვის იფიქრა. დამნაშავეებთან ერთად ბევრი უდანაშაულოც ჩაყარეს. იცი რატომ? ზოგმა მეზობელს, თანამშრომელს, მეგობარს, ძმას და დას უღალატა და ა.შ.

– რა ვქნა, ყურში მაინც მესმის „ცხელი ხაზი“, „ცხელი ხაზი“. აი, აი, შუქი ისევ მოვიდა, ტელევიზორი აინთო. აი, ჩვენი პრეზიდენტი, ყურადღებით მოვუსმინოთ:

ჩვენ დავიბრუნეთ აჭარა!

ჩვენ მოვსპეთ კორუფცია!

ჩვენ გავხსენით აუზი, კიდეც გავხსნით!

ჩვენ გავზარდეთ პენსია თოთხმეტიდან
ოცდარვა ლარამდე!

ჩვენ მივცემთ დამატებას ხალხს!

ჩვენ გავიყვანთ გზებს!

ჩვენ გავყიდეთ ფერო-მანგანუმი!

ჩვენ გავყიდეთ პორტი!

— შეხედე შენ! ისე დაგვაბნია ამ გაჭირვებამ,
რომ ამდენი რამ გაუკეთებიათ და ვერ შევამ-
ჩნიეთ ისე ჩაგვიარა მოვლენებმა. შეხედე შენ!
ვაცალოთ ბატონებო! ვაცალოთ! მივეხმაროთ,
გვერდში დავუდგეთ თუ არა და „ცხელი ხაზი“
ავერ არ არის?!

ვაი, ღმერთო ჩემო, რა უგნურები ვართ?
ვბორგავთ, ვეძებთ, ვეძებთ განა ვიცით რას
ვეძებთ?!

— ეჰ, შვილო; გული გახეთქვაზე მაქვს, სია-
მოვნებით დავიყვირებდი: ვაი, ვაი.. გამოფხი-
ზლდით ცოდვილნო ხალხნო! თქვენ ხართ
ამ ცხოვრების სპექტაკლის გმირები. თქვენ
უნდა გაინძრეთ, დასახოთ რა უნდა გაკეთდეს
პირველი, მეორე, მესამე.. თუ კარგ საძირკველს
არ ჩავყრით, კარგი ცხოვრება როგორ გვინდა
ავაშენოთ. ცოდვით შენებას სიკეთე არ მოუ-
ტანია არასდროს და ეხლაც არ გაამართლებს.
მიზეზი ჩვენშია, ხალხში!

გავიღვიძოთ! გავიღვიძოთ!

აკი თქვა ილიამ „ოჰ, ღმერთო ჩემო, სულ

ძილი, ძილი, როსლა გვეღირსოს ჩვენ გაღვიძება“

—რა ვიცი, დედა, ისიც კი მიფიქრია ხალხს იჭერენ, იძახიან ცხოვრების ეკონომიკური დონე ამაღლდა მაგრამ სინამდვილეში ჯერ არაფერი შეცვლილა და არაფერი დაგვტყობია. შუქი პერიოდულად მოდის, გაზი საერთოდ არ არის. პენსიები მოგვიმატეს, მე სახელმწიფოს ვუგებ, მან დიდი ხარჯი ნახა, მაგრამ ცალ-ცალკე ჩვენთვის ოცდარვა ლარი რისი მაქნისია, პურს ძლივს იყიდი და მორჩა.

მე რა ვქნა? ამ პენსიაზე როგორ ვიყოთ, ეხლა წამლებიც თუ უფასოდ არ მომცეს, იმასაც ვერ ვიყიდი.

ვაიმე, ვაიმე დედა ისევ შეტევა მაქვს. ისევ ყურში მესმის, ტელეფონისკენ გამირბის ხელი.

—დამშვიდდი შვილო, დამშვიდდი. უკვე გვიანია წავიდეთ და დავიძინოთ. მოდი აგერ დაწექი. ჯერ პალტოები ჩავიცვათ და ზემოდან დავიფაროთ რამე დამატებით.

აი, დაიფარე შვილო, დაიფარე არ გაიყინო.

—არა, დედა, ერთი შენ დაიმატე.

—არა შვილო, მე გადასახლებაში, გამობრძმედილი ვარ; შენ დაიფარე, შვილო, შენ: აი ასე.

—გძინავს დედა?!

-არა შვილო.

-გადაგდაგებს?

-შენ?

-არა დედა, არა უკვე მალე გავთბები, გავთბები ოღონდ შენი თავი გადამირჩინოს ღმერთმა.

-დედი! თუ ასე გაუსაძლისი იქნება, ეკლესიას შევაფაროთ თავი.

-ჰო, შვილო, ჰო, მშვიდად დაიძინე.

დედა საცაა გათენდება. წარმოგიდგენია მთელი ღამე არც შუქი და არც გაზი არ მოსულა. პირადაპირ საყინულეა.

-დედა, დედა როგორ შეფუთულხარ. ნაჭრებში შენ სახეს ვერ ვხედავ. დედა ძლივს არ გამოგიჩინე სახე. დედა რატომ არ იღვიძებ?

დედა, როგორი გაყინული ხარ, დედა! დედა! ხმა ამოიღე, მითხარი რამე, გაიღვიძე დედა! გაიღვიძე! - მგონი მოკვდა, მოკვდა!! ხელები და ფეხები გაშეშებული აქვს.

მომკვდარა! მომკვდარა! როგორ მეძინა მე უბედურს. დედაა...! შენ არ იყავი, რომ მეუბნებოდით არ დარეკოო...რომ დამერეკა და ახალი აერჩიათ, იქნებ იმას გაეთბო ჩვენი ოჯახები? ეხლავე დავრეკავ, ეხლავე. სად არის ტელეფონი ვერ ვხედავ ამ სიბნელეში. „ცხელი ხაზი“, „ცხელი ხაზი“. ნომრები აგერ მიწერია, თითქმის ვერ ვხედავ.

– „ცხელი ხაზია?!“ – „ცხელი ხაზია,“?! – მანანა ექიმო? თქვენ მანდ მუშაობთ?

– არა ოთარ, შენ ჩემი ნომერი აკრიფე. როგორ ხარ?

– ცუდად ვარ, ცუდად ვარ, „ცხელი ხაზი!“ „ცხელი ხაზი...“ მიშველეთ... დამეხმარეთ.

– ეხლავე, ეხლავე. მოვალ სასწრაფო დახმარების მანქანით. შენ კარი ღია დამიტოვე,

– აი მოვედი, ოთარ.

– ჩემს დასაჭერად მოხვედით? ეხლა მე უნდა წამიყვანოთ? – „ცხელი ხაზი“, „ცხელი ხაზი“.

– არა გენაცვალე, ჩვენ სამკურნალოდ უნდა წავიდეთ.

– მანანა ექიმო, ეხლა კარგად ვარ, უკვე კარგად ვარ.

– კარგი, ოთარ, მაგრამ ცოტა ხნით მაინც წავიდეთ.

– კარგი წამოვალ, ოღონდ ფანჯარაში გამახედეთ... ჩვენ ამგზით უნდა წავიდეთ?

– არ ვიცი ოთარ.

– არა წავიდეთ, წავიდეთ. დღეს სამეზობლოს დღესასწაულია, და მინდა სამეზობლოს ტაძარში მოვიწვიო ჩემი ცოდვები, მინდა წმინდა სამეზობლოს გუთხრა: – მაპატიე, ჩემი ცოდვები! მე ხომ ჩემი საქართველოს და ჩემი ხალხის სიკეთე მინდობდა. მე თუ არა? მთელი ჩემი ხალხი, მთელი ჩემი ხალხი ხომ მიდის ამ ტაძრისკენ.

– აი, აი ისევ მესმის...

ერთი წუთით, ერთი წუთით,... ერთი ზარი
დამერჩა...

„ცხელი ხაზი“, „ცხელი ხაზი“.

29.11.04

სატკმლიდრან
მომწიბალი
ნამწიბალუვი
თვალუბი...

სიყვარულის თემა ჩემს ცხოვრებაში ძალიან მნიშვნელოვანი იყო. ყოველთვის სათუთად ვეპყრობოდი და მის მობრძანებას დიდი იმედით შეეყუთებოდი. მახსოვს როცა „ხევისბერ გოჩას“ გავდიოდით სკოლაში მისი გარჩევისას ისიც კი დავწერე, – „სიყვარული რას არ ჩაგადენინებსო“ და ონისე გავამართლე, რისთვისაც ცხოვრებაში პირველად შეფასება „4“ დავიმსახურე. სკოლა დავამთავრე თუ არა, ჩემი პირველი სიყვარული ცოლად მოვიყვანე. ერთ საბედისწერო დღეს ჩემთვის ცნობილი გახდა, რომ ჩემს მეგობარს და ჩემს მეუღლეს ერთმანეთი შეყვარებიათ. მიუხედავად იმისა, რომ უდიდესი ტრავმა იყო ჩემთვის, ჩემი ასაკისთვის საოცარი სიდინჯე გამოვიჩინე, მეგობარს ციხეში მივაკითხე, მერე სახლში მივედი, ცოლს შუბლზე ვაკოცე, კარი გამოვიხურე და გავერიყე სამყაროს. ბათუმში, ერთ სახლში დავიდე ბინა, სადაც დიასახლისის მეტი არავინ არ ცხოვრობდა და თვით გვემას მივეცი თავი. რამდენიმე თვის შემდეგ უფლის ნებით გადავწყვიტე დავბრუნებოდი ცხოვრებას. თავად მოვემზადე და უნივერსიტეტში ჩავაბარე. ნილაბი ავიფარე და ლალი, მოქეიფე კაცის იმიჯი დავიმკვიდრე. მას მერე არასოდეს, არავინ არ იცის რას განვიცდი და რას არა და საერთოდ პრობლემა მაქვს თუ არა. უამრავი ლამაზი და კარგი ოჯახის გოგონები მეხვეოდნენ თავს, მა-

გრამ არასოდეს არ შემიმჩნევია არავინ.

ერთ მშვენიერ დღეს უნივერსიტეტში მივედი და ჩემს ჯგუფელებს ერთი გოგონა წარუდგინე, —ეს ჩემი „ძმა“... და, — ... ასე გავხდი ცოლიანი.

უნივერსიტეტის დამთავრების შემდეგ, ხშირად მთაში ვიყავი. ეკლესია—მონასტერში დისერტაციისთვის თემას ვაკეთებდი „ფრესკების სპექტრული შესწავლა“. პერიოდულად ჩამოდიოდნენ პროფესორ — მასწავლებლები და სტუდენტები, მაგრამ ხშირად მარტო ვიყავი და ეს განმარტოვებული ცხოვრება ძალიან მომწონდა.

ერთ დღეს დაბაში ჩავედი, როცა მონასტერში ამოვედი, ჩემს კელიამდე, კომპლექსში შესვლა გადავწყვიტე. სამი საფეხური ჩავირბინე, უცებ ჩემი მეგობარი - ჯგუფელი დავინახე თავის მეგობართან ერთად, რომელიც მოგვიანებით შეუძენია და მე არ ვცნობდი.

გაიცანიო, რომ მითხრა, — არ შევიმჩნიე, რომ მე უკვე თვალის შევლება მოვასწარი, — შავი თეთრი კობლებით კაბა, რომელსაც თეთრი საყელო ამშვენებდა, საოცრად უხდებოდა და გიმნაზიელის შეხედულებას აძლევდა. მისი მეტად ღრმა და მეტყველი თვალებიდან, საოცარი სისუფთავე სჭვივოდა. ვერც კი წარმოვიდგინე, რომ უნივერსიტეტი უკვე დამთავრებული ჰქონდა და იგივე საკითხით

იყო დაინტერესებული რითაც მე.

ეს ქალი ჩემი უნდა გახდესთქო – გავიფიქრე. მიუხედავად იმისა, არც კი ვიცოდი მეორედ კიდევ მომეცებოდა თუ არა, მისი ნახვის საშუალება.

– ქრისტინე, მითხრა მშვიდად.

– ონისე, ვუთხარი და სასწრაფოდ ჩემს მეგობარს მივუბრუნდი, რომ მის გამჭოლ მზერას რამე არ შეემჩნია.

მონასტერთან დაკავშირებით რამდენიმე შეკითხვა მომცეს და წავიდნენ.

ერთი თვე არ იყო გასული, სუფრაზე მიმიწვიეს ჩემს მეგობართან. უკვე შეზარხოშებული ვიყავი. კარი რომ გაიღო და შემოვიდა ქრისტინე მეუღლესთან ერთად; ისინი ზუსტად ჩემი და ჩემი მეგობრის წინ დასვეს.

მოსვენება დაგკარგე. სურვილი გამიჩნდა ლექსი მიმეძღვნა მისთვის, მაგრამ თავი შევიკავე. ბევრი ფიქრის შემდეგ, მივხვდი, – სჯობდა სიტუაციას გავცლოდი და წავედი.

ქრისტინეს არც მაშინ შეუმჩნევია.

დაახლოებით წელიწადნახევრის შემდეგ, ერთ მშვენიერ დღეს, კარი გაიღო და ჩემს მეგობართან ერთად ქრისტინე შემოვიდა.

– რამ შეგაწუხათქო? – ვკითხე ჩემს მეგობარს.

– აი, ჩემი მეგობარი მოვიყვანე. აგერ იმ მთის კენწეროზე რომ სოფელია იქ არის გათხოვილი,

მრავალშვილიანი დედაა, უნიჭიერესი ადამი-
ანია, არ მინდა რომ დაიკარგოს და გაიძულე
მეცნიერებას მოჰკიდოს ხელი, ჰოდა შენ მინდა
რომ ჩაგაბარო. შენი კვლევის მეთოდები შენზე
კარგად არავინ იცის. ჰოდა, შენ იცი...

კარგახანს გაოგნებული ვიჭექი, თავჩაქინ-
დრული, იმდენად რომ ჩემმა მეგობარმა მკითხა,
– თუ არ შეგიძლია არ არის პრობლემაო...

– არა, რას ამბობ, – სასოწარკვეთილად აღ-
მომხდა. ის კი არ იცოდნენ, რომ ჩემს თვალებს
და ყურებს არ ვუჭერებდი, რომ უფალმა ჩემი
თხოვნა შეისმინა, მასთან შემახვედრა და ნატ-
ვრა ამისრულა. თუმცა მოგვიანებით ცხვირში
ამომადინა..

მივეცი ჩემი კოორდინატები, – დამიკავ-
შირდი და შევთანხმდეთქო, – დამემშვიდობენ
და წავიდნენ.

ერთ თვეზე მეტი გაწვალე, არც ერთ მის
ზარს არ ვუბასუხე. არ ვიცი, თავს ვიფასებდი?
– არა, რა თქმა უნდა არა, ალბათ გაუცნობიერე-
ბლად ვუფრთხოდი.

საბოლოოდ კიდევ ერთხელ მოვიდნენ
კონკრეტული შეკითხვით, ვიფიქრე მეტისმეტი
მომივიდათქო და სასწრაფოდ შევთანხმდი,
რომ მთელი კვირა ვიმუშავებდით, შაბათ-
კვირის გარდა.

პირველი დღიდან მოსვენება დავკარგე.
სულ აფორიაქებული ვიყავი. სამუშაოს რომ

მოვრჩებოდი, ნერვიულ მოძრაობებით სასწრაფოდ ვალაგებდი ყველაფერს და ვიშლებოდი, რომ კონტაქტში არ შევსულიყავი. ყოველდღიურად უფრო და უფრო ვგრძნობდი, რომ მოჭადლოვებული ვხვდებოდი, გაუსაძლისი სიყვარულს ვგრძნობდი, ხან თავს ვეკითხებოდი, — იქნებ დიდი გატაცებაათქო, — ამიტომ გადავწყვიტე გავცლოდი იქაურობას და ორი კვირით კონფერენციაზე წავედი.

იქიდან სრულიად ჩამოყალიბებული ჩამოვედი, რომ სიყვარულის სენით ვიყავი შებყრობილი. არ ვიცი, როგორ მაგრამ ისე მოხერხებულად ვფარავდი, რომ მას ეჭვიც კი არ შეპარვია.

ერთ დღეს სამუშაოდან ცოტა დრო მოვიტოვე და ლექსი ვუთხარი. რეაქცია არ ჰქონია, როგორც მერე გამომიტყდა, უფიქრია, — ლექსის წაკითხვა უყვარს, — ისე რომ შინაარს არც კი ჩაწვდომია.

დრო გადიოდა.

ჩემი გრძნობები ყველა საზღვარს გადავიდა. ისიც კი ვუთხარი შაბათ-კვირას ვერ ვიტანთქო, — მეგონა მიხვდებოდა — რომ მას ვერ ვხედავდი.

მიუხედავად მისი გონიერებისა, საოცრად ბავშვით სუფთა და მიამიტია, ეშმაკობას მოკლებული, რაკი თვითონ ყოველთვის იმას ამბობს და აკეთებს რასაც ფიქრობს.

ერთ დღეს კობლებიანი კაბით მოვიდა. ვაიმე, როგორ მიყვარს ეს კაბა-თქო. გაკვირვებულმა შემომხედა რადგან პირველად ეცვა. მე კი სიყვარულისგან დაბნეულს ისიც კი არ შემიმჩნევია, რომ ამ კაბის ფონი ლურჯი იყო, ხოლო ის კაბა, რომელიც მთელი ორი წლის მანძილზე ჩემს მეხსიერებაში იყო ჩარჩენილი – შავი. თავისთვის დაჯდა და რაღაცის კითხვა დაიწყო.

უცებ შევხედე და ვეუბნები: – გუშინ ცვეიგის „24 საათი ქალის ცხოვრებიდან“ გადავიკითხე და შენ წარმოგიდგენთქო. უეცრად სახე შეეცვალა, მრავალმნიშვნელოვანი კითხვის თვალებით შემომხედა და ისე გაჩუმდა, პასუხი რომ შემოგიგვიანდება ხოლმე. მოგვიანებით კიდევ გავიმეორე. ცოტა ხანში დავიშალეთ. ღამეებს ვათენებდი მასზე ფიქრებში. განმარტოვებას ვცდილობდი, რომ ამ ფიქრებთან მართო ვყოფილიყავი.

თურმე გაოგნებულს ჩვენი საერთო მეგობრისთვის მიუმართავს და უთქვამს, – ეტყობა ჩემზე კარგი აზრის არ არისო, – იქნებ უყვარხარო, – უკითხავს მეგობარს, – რას ამბობ, გამორიცხულია, ერთმანეთს საქმის გარდა არც კი ველაპარაკებითო.

– არ ვიცი, თუ არ ვნახე ვერაფერს გეტყვი. რადგან უნივერსიტეტში რჩეული გოგონები გარს ეხვეოდა და არასოდეს არავისკენ უდი-

ერად არც კი გაუხედავსო.

მეორე დღეს ეს ჩვენი მეგობარი გვეწვია, სიმართლე გითხრა, მე ეჭვი არაფერზე არ შემპარავია. ყოველთვის, როცა ვმუშაობდით და დასკვნას ვწერდით, უკან დავუდგებოდი და წინადადებას არ გამთავრებდი სპეციალურად, — მერე, მერე? — მეკითხებოდა, — მე ვდუმდი, რაკი მოუთმენლად ველოდი მის ზემოთ ამოხედვას, რომ მის თვალებში მოციმციმე ათინათები დამენახა, ამ მდგომარეობაში მისთვის ძნელი შესამჩნევი იყო ჩემი მზერა. ამ წამებისთვის მზად ვიყავი ნახევარი სიცოცხლე მიმეცა. არც ეს დღე იყო გამონაკლისი.

ეს მომენტი შეუმჩნეველი არ დარჩა ჩვენი მეგობრისთვის. — ჭკუაზე არ არის ისე უყვარხარო უთქვამს — როცა გაცილებს სთხოვა.

შეძრწუნებულა.

მეორე დღეს სამუშაოს დამთავრების შემდეგ, გაცილებისას, მანქანაში ზურგით მჯდომარეს მეუბნება, — დღეს პარასკევაია, მერე შაბათი და კვირა, ჰოდა ეს დღეები იფიქრე, კარგად იფიქრე.

— როგორ? შენ რომ გაწყობს ისე, თუ მე რომ მაწყობსთქო? ისე ვუბასუხე, რომ არც მიკითხავს, — რას გულისხმობთქო? — რაკი კარგად ვიცოდი რასაც გულისხმობდა.

— არა, შენ როგორც გაწყობს. ოღონდ ფიქრს ნუ შეწყვეტ ბოლომდე გაყევი ფიქრებსო და

მერე ორშაბათს გილაპარაკოთო.

დადგა ის ორშაბათი დღე. დაჯდა. მე მის წინ სკამს როგორც ცხენს შემოვაჯექი, თავი ჩავქინდრე და რაც ძალი მქონდა სკამის საზურგეს შემოვეხვიე და გარინდული ველოდი... მე თვითონ არ ვიცოი რას.

— ონისე, მე რამე შემეშალა? — მკითხა.

— ვაიმე, არა! — სასწრაფოდ ავწიე თავი.

— აბა რა მოხდა?

— არაფერი, უბრალოდ ძალიან მიყვარხარ! — მტკიცედ ვთქვი.

უცებ გაშრა მოულოდნელობისაგან.

— გერვენება, ნამდვილად გერვენება!

— არა, არა! ჭიუტად ვიმეორებდი. ნეტა მერვენებოდეს, აგერ თვეზე მეტია ვებრძვი ჩემს თავს და შენს ქმარს და ვერაფერი მოვახერხე.

— შენი ცოლი ხომ გიყვარდა, ვიდრე მოიყვანდი?! — და უნდოდა ამაზე აეგო საუბარი.

აი, ერთადერთი შეკითხვა, რომელიც არ მინდოდა შემკითხვოდი. ღმერთს ვევედრებოდი ეს არ გეკითხა. ამ სიტყვებით კითხვა პირზე შევაშრე.

მაშინ! მე უნდა წავიდეო! — მითხრა.

შიშისგან სასწრაფოდ წამოვდექი, დავიჩოქე მის წინ. ამხელა კაცი ვტიროდი, ისე ვევედრებოდი, — არ წახვიდე, გემუდარები, მე ხომ არაფერს გთხოვ, არ გაწუხებ... იმდენად უმართავ და გაუწონასწორებელ მდგომარეობაში

ვარ, სახლში მოვალ, შენს ქმარს ვეტყვი, როგორ მიყვარხარ და ვინც ჩვენს შორის გაიმარჯვებს მისი იყოსთქო. ან სახლთან ძალღივით ჩაჭვზე დავებმებითქო.

თვალეში შევატყვე მიხვდა, რომ საქმე სერიოზულად იყო და ამის გამკეთებელი ვიყავი. შეშინდა. იმდენი ვეხვეწე, სანამ არ დავითანხმე, რომ არ წავიდოდა.

მეორე დღიდანვე ჩემი გრძნობების გამჟღავნება დავიწყე, ცოდვა გამხელილი ჯობია და ალბათ ვცდილობდი მასაც შევყვარებოდი.

გამუდმებით გუმტკიცებდი, რომ ცხოვრებაში ადამიანები სულ თავის რეალურ მეორე ნახევარს ეძებენ და ეს მე და შენ ვართქო, ხან რუსეთში გაქცევას ვთავაზობდი. სულ მიმტკიცებდა, რომ ეს ყველაფერი გეჩვენება. მე გაუთავებლად ვიმეორებდი, – მიყვარხარ, მიყვარხარ!

ერთხელაც პატარა ქალაღი მომაწოდა, სადაც ეწერა, – „მე შენ არ მიყვარხარ!!!“

ვიცოდი, მაგრამ მაინც გულზე მომხვდა და ვთხოვე ჩემთვის დაეტოვებინა.

ჩემი მდგომარეობა დღითიდღე კონტროლს არ ექვემდებარებოდა. იმდენად ძლიერი იყო ჩემი გრძნობა, რომ მთელი ღამეები არ მეძინა და ვცდილობდი მემუშავა; მაგრამ ამაოდ. საათობით ვიწეჩი ჭერზე თვალაპყრობილი, უმოძრაოდ.

მაისი იყო. ჩვეულ პოზაში ვიწექი. შვიდ საათზე უცებ წამოვდექი და წერა დავიწყე. ჩემი გრძნობების უხილავ ძაფებს ისიც გაუღვიძებია, რომელსაც ჩემს მიმართ არანაირი გრძნობა არ გააჩნდა და წერა დაუწყია. ვწერდით ორივე ერთდროულად; მე მისდამი სიყვარულზე, პასუხს სიტყვებზე „მე შენ არ მიყვარხარ“. ის კი ჩემს გრძნობებს აღწერდა. წარმოგიდგენია, სულების ესეთი ერთიანობა, ერთდროული ფიქრე, ერთდროული არსებობა?! – ეს ჩემი ძლიერი გრძნობის შედეგი იყო. აი, თუ არ შეიძლება მანძილზე ზემოქმედება. სხვაგვარად როგორ ამეხსნა, როცა ჯერ ჩვენი შეხვედრაც არ ყოფილა, არც პირველი კოცნა და არც პასუხი ჩემს ამ გიჟურ, დაუოკებულ სიყვარულზე.

მეორე დილით ერთმანეთს, რომ შევხვდით ორივემ ერთდროულად ერთმანეთს ვუთხარი: – იცი, რა უნდა წაგიკითხოთქო?! ჯერ მე, ჯერ მეო, ერთმანეთს ვასწრებდით. ბოლოს მე დავუთმე. კითხვა, რომ დაიწყო თავი ჩავეჩინდრე და გავიჩინდე. ისე რომ გაკვირვებულმა შემეკითხა – „არ მოგეწონა?“

– არა, როგორ არა, უბრალოდ, ზუსტად ეს დაწერილი მაქვს მე და ვფიქრობდი, – ამას ვერ ნახავდათქო და ასეთი დამთხვევისგან ვარ გაოცებული.

ესეც იმის დასტური იყო, რომ ჩვენ ერთნი ვიყავით...

საოცრება იყო, მე თავშეკავებული, გაწონასწორებული ადამიანი სრულიად ამოვარდნილი ვიყავი კალაპოტიდან. იგი არ იყო სექსუალური, არც კეკლუცი. რომლებიც მამაკაცებს იბყრობს, – არა, ეს იყო ჭეშმარიტი სიყვარული, რომელიც სპონტანურად მოდის, კონკრეტული საბაბის გარეშე.

მანაც მოსვენება დაკარგა. აღარ იცოდა რითი ეშველა ამ საქმისათვის, რომ ჩემგან საშიშროება აღარ ჰქონოდა, გადაწყვიტა მეგობრის სახლში შევხვედრილიყავით.

მაისის საოცრად ღამაში დღე იყო. მან ჩვეული ლაპარაკი დაიწყო, რომ გაექარწყლებინა ჩემი გრძნობები უცებ, მოულოდნელად ვაკოცე. ეს ჩემი პირველი კოცნა იყო. უცებ წამოდგა და წავიდეთო მითხრა. ბევრი ვეხვეწე, – დავრჩეთთქო, მაგრამ მისი ნათქვამი კატეგორიული იყო და წამოვედით სასწრაფოდ.

დრო გადიოდა ჩემი გრძნობები უფრო და უფრო აფრებს შლიდა. მეტად ვცდილობდი მასში სიყვარული გამომეწვია. თავს სასმისში ვიოკებდი. ნასვამი კი სულ მისი ქუჩისკენ გავრბოდი. ერთხელ მეგობრის აივნიდანაც ვხტებოდი, სარეცხის თოკებმა გამომაფხიზლეს. მის ლანდს ვეამბოროებოდი. ვერ ვიტანდი მის ქმარს, რომელიც მართმევდა ჩემს რეალურ ნახევარს. სარკეში რომ ვიყურებოდი, ჩემი სახის მაგივრად მის სახეს ვხედავდი. ერთხელ

ცოლსაც კი ვუთხარი, — მიყვარს ერთი ქალი, ვგიჟდებითქო. ველოდი მეტყოდნენ წადიო, — სურვილი არ ამისრულებს.

ზაფხულის დასაწყისი იყო და იმდენად ბევრი ხალხი მოძრაობდა, ვერ მოახერხა ჩემთან დალაპარაკება რომ საკუთარი თავისთვის ეშველა. ამიტომ გადავწყვიტეთ ქალაქად ჩავსულიყავით, სადაც ნაკლებ გვიცნობდნენ და ერთხელ და სამუდამოდ გაგვერკვია ურთიერთობა.

მე ვფიქრობ, ის მაინც გულუბრყვილოდ მოგვარებად საკითხად უყურებდა ამ მდგომარეობას. თავის ბავშვობის მეგობარიც კი წამოიყვანა. ისინი უფრო ადრე მივიდნენ დათქმულ სახლში. ყველას ჩვენ — ჩვენი ოთახი და საწოლი გველოდებოდა. კარები მან გამიღო. ისეთი მოწყურებული ჩავეხუტე, კარიც კი ღია დარჩა, როგორიც წარმომედგინა, ისეთი იყო ჩვენი შეხვედრა. ძლივს მომეცა საშუალება ჩემს სიყვარულს ჩავხუტებოდი. ამისრულდა ოცნება და ბედნიერებისგან განცხრომაში ვიყავი. მანვე მომაფხიზლა კარები დავკეტეთ. ვინაიდან მთელი დღის მშვიერი ვიყავი საჭმელად სამზარეულოში შევედით. უკვე გვიანი იყო და ამიტომ შემომთავაზა, — ხვალ ვისაუბროთო. საუბარზე მეტად მისი შეხება და მოფერება მწყუროდა და ამიტომ ვთხოვე არ წახვიდე დარჩი ჩემთან, დამელაპარაკეთქო. რომ არ

გამქცეოდა, მაშინვე ჩავახუტე, თვალები დავუკოცნე, ტუჩებიც, სანამ გონზე მოვიდა ჩემს ლოგინზე იწვა. მის სხეულს და მკერდს რომ შევეხე, მთელი სხეულით ცახცახებდა. ერთხელ კიდევ დავრწმუნდი, რომ ჩვენ ერთი მთელი ვიყავით.

ეს არ იყო ვნების შედეგი, ეს სიყვარული იყო, – სულის ერთიანობა. ჩვენ არცერთი არავის არ ვღალატობდით. ეს ორი სული, თავისუფალ ერთ ასტრალურ სხეულად იყო შეკრული; თითქოს და დიდი ხნის ძებნის შემდეგ ისინი შეხვდნენ ერთმანეთს. მთელი ღამე თვალი არ მომიხუჭავს. და არც მას მივეცი განმარტოვებისა და ძილის საშუალება. მთელი ღამის განმავლობაში ექვსჯერ შედგა ჩვენი ურთიერთობა. მეორე საოცრება ის იყო, რომ ორი კვირით ადრე ჰქონდა დედათა წესი და მაინც სისხლის დენა დაეწყო, სიმბოლურად, თითქოს ქალწულობა დაკარგა. არა, ეს იყო მისი სიწმინდის დასტური უფლისაგან; ის დღესაც ასეთივე სუფთაა.

თურმე ამ ჩვენი დიდი სიყვარულისთვის არამცთუ არ უღალატია, უფრო მეტიც – რაკი მეგობარმა ქმრისთვის სიმართლის თქმა აუკრძალა, რომელიც მის დაკარგვას ვერ აიტანდა, – საწოლი ოთახიც კი დაუთმია. განრიდებია მეუღლეს, რითაც რიდი გამოხატა მისდამი და თავისი მორალის ერთგული დარჩენილა. მე კი,

სამუდამოდ მიმატოვა და დამცილდა.

მე ამის შესახებ არაფერი ვიცოდი, ერთხელაც არ უთქვამს, შენ მე სულიერი ცხოვრება დამინგრიეო. კმაყოფილი ყოფილა რომ მე ოჯახი შემინარჩუნა. მე კი მხოლოდ ჩემს თავზე ვფიქრობდი, ჩემს განცდებზე და ერთხელაც არ მინახავს და არ მიკითხავს, – შენ როგორ ხარ. ალბათ მეგონა, რომ კარგად იყო. შეიძლება ვექვიანობდი და ვბრაზობდი კიდეც.

ოთხი დღე ერთად ვიყავით. მაგრამ ასტროლოგიურ ოთხ დღეს არ შეესაბამებოდა, – ეს ერთი მთელი ცხოვრება იყო, რომელსაც დედამიწაზე ალბათ ერთეულები გადიან თავისი განცდებით, მომავალზე ფიქრით.

ცოტახანში თითქოს ორსულობის ნიშნები ჰქონდა. თან მინდოდა ჩვენი სიყვარულის ნაყოფი გაჩენილიყო, თან ჩვენი მომავალი მაშინებდა. ესეც განგებამ გადაწყვიტა.

მალე დასასვენებლად წავიდა. ვინაიდან სულ მის ნაკვალევს დავეძებდი, ისე რომ მას არ შეემჩნია, ამჯერადაც გავყევი უჩუმრად. ტრასაზე დავეწიე, მანქანიდან გადმოსულს საყვირი მივეცი, ტანზე ის სარაფანა ეცვა, რომელიც ჩვენს მთელ ცხოვრებასთან იყო დაკავშირებული. ისე გავნერვიულდი ავარიისიცი კი მოგყევი.

ქალაქში დაბრუნდა თუ არა, ისევ ვცდილობდი მომებრუნებინა, ვიბრძოდი ჩემი დიდი სი-

ყვარულისთვის. მიჭირდა მასთან განშორება.

ჩემს საკუთარ დაბადების დღეზე რგოლის ბეჭედი მივუტანე, კაბაც კი შეიკერა ჯვრისწერისთვის, მაგრამ... ბევრ რამეს პასუხი ვერ გასცა. ძალიან ბევრი ინერვიულა. არასოდეს თავის სასარგებლოდ არაფერს არ წყვეტს და არ ითხოვს. არასოდეს არ უთხოვია ოჯახი დაანგრეო, თუმცა ამისთვის მე მზად ვიყავი. როცა გაიგო ბავშვი ავად გამიხდა. ცხვარი უყიდია ეკლესიაზე შემოუტარებია, ჯანმრთელობის პარაკლისი გადაუხდია და წმ. მარიამისთვის უთხოვია, - მას ცოდვები მიუტევე და პირმშო გადაურჩინეო.

იმდენად დიდი იყო მისი განცდები, რომ მისთვის მიუღებელი მორალისთვის სავადმყოფოშიც კი მოხვდა საბოლოოდ. ძალიან მძიმედ იყო, ყოველდღე ვნახულობდი სავადმყოფოში. ნერვიულობისგან არ ვიცოდი რა გამეკეთებინა. ვინაიდან გამბედაობა არ მეყო, ჩემი სურვილი ამესრულებინა... მივაშურე მონასტერს, - სადაც ჩემმა ბედნიერებამ ფრთები შეისხა. წვერი მოვუშვი, განმარტოვდი და თვით გვემას მივეცი თავი.

ერთ დღეს ბეჭედი უკან დამიბრუნა. ძალიან მძიმედ შელევია. არ უნდოდა მასთან გაყრა. ალბათ იმ ოთხი დღის „საფასურად“ აღიქვამდა. მე კი, ვერ მივხვდი, რომ შევხვედროდი, უკან დამებრუნებია და მეთქვა, - ეს ჩემი დიდი

სიყვარულის ნიშანიათქო. აკი ვეუბნებოდი ჩემი ცოლი ხართქო. დიდი ბედნიერება მინდოდა მიმეცა და გამოვიდა რომ შეურაცყოფა მივაყენე. რა მნიშვნელობა აქვს ვინმემ იცოდა თუ არა; მთავარია, ის რომ ასე ფიქრობდა და ალბათ დღესაც ასე ფიქრობს.

ერთი წლის შემდეგ 15 მაისს განშორების დღე ავღნიშნეთ. ექვსი სადღეგრძელო თვითონვე სთქვა. მე კი მადლობის ნიშნად ვუთხარი, — ყველაფერი ლამაზი რაც ყოფილა ჩვენს ცხოვრებაში ყველაფერი შენი დამსახურებაათქო და შევპირდი, რომ თავადაც მოვაწყობდი ასეთ ლამაზ დღეს, და დავუმატე, უფლება მომეცი, როცა დიდი — სიხარული და დიდი გაჭირვება მექნება დაგირეკოთქო. არა მარტო პირობა არ შევასრულე, არამედ განშორებიდან პირველი დაბადების დღის გარდა არასოდეს არაფერი არ მიმილოცია, ისე გაუხარდა, რომ ბეჭედის დაბრუნება მთხოვა, რაზეც ვუპასუხე ეკლესიას შევწირეთქო და კიდევ ერთხელ ვატკინე გული. მე ხომ ვიცოდი მიზეზი, მაგრამ ნუთუ არ მაინტერესებდა რას ფიქრობდა იგი ჩემზე, როგორც კაცზე?!

თითქმის ოცი წლისთავზე დამირეკა და მითხრა, — ვიცი, გინდა იუბილე მომილოცოო. — მე კი შენი დაბადების დღე სულ მახსოვსთქო. შეხვედრა მთხოვა, მე რაღაც მოვიმიზეზე და უარი ვუთხარი. სხვათა შორის ერთხელ, ერთ-

ერთი მეგობრის იუბილეზე მითხრა, – ეხლა რომ თავს იკავებ, მაშინ შეგეკავებინა ჯობდაო.

– რას ამბობ, რაც მე დამემართა ცხოვრებაში, ესეთი თვით ბაიორონს და პუშკინსაც კი არ ჰქონია, – ისე ვუბასუხე, თითქოს გამართლება იყო. ნუთუ ეს კაცური საქციელია, ვეკითხები ხოლმე ჩემს თავს.

ჩვენი გზები ცხოვრებაში არასოდეს არ იკვეთებოდა, მიუხედავად ამისა, რამოდენიმეჯერ შემთხვევითი შეხვედრები გვქონდა სუფრასთან. ხოლო როცა ვხვდებით არავინ არ მეკითხება, ისე ვიწყებ მის ქება-დიდებას. არ ვიცი ეს ჩემი თავის მართლების ფორმაა თუ ჩემი დაუვიწყარი სიყვარულის გამოხატვა მის მიმართ. რომ მეამაყება ეს უდაოა. როგორც კი მივიბჟყრობ მის ყურადღებას, მაშინვე კუსავით თავს ვმაღავ.

ერთი წვეულების შემდეგ ერთად წამოვედით, მეგობრები მივაცილეთ სახლებში და ჩვენ მარტონი დავრჩით. უტაქტოდ ვეხუმრე ბოლოს და ბოლოს, მაინც დამითრიე მარტო, არა? ისე შემომხედა რომ... მერე ვინანე. მხოლოდ შემეკითხა, – „როდის მიხვდი რომ აღარ გიყვარდიო“.

საშინლად განვრისხდი, – „და მერე ვინ გითხრათქო? ან საერთოდ როგორ მოგივიდა თავშითქო“. სახლთან რომ მივიყვანე, დამემშვიდობა, გადავკოცნე. უცებ შეკითხვით შევაჩერე.

მეორედ რომ დამემშვიდობა, – გადავიწიე, ისევ გადავკოცნე... ასევე გადაწეული დავრჩი, კითხვის თვალებით შევყურებდი. მეგონა მობრუნდებოდა, ჩამეხუტებოდა მაგრამ არა, – დავცილდით... მე კი სულ ვგრძნობ, რომ მას უნდა ჩემთან საუბარი. მაგრამ მასაც ვბოროკავ და მეც შებოროკილი ვარ.

იმ დღეს მოვიდა, საერთო მეგობრის წიგნი გადმომცა. მერე თავისი ბარათი მომაწოდა, სადაც 15-30 წუთით შეხვედრას მთხოვდა. მე საქციელი ისე დამეკარგა, რომ ხმამაღლა გამოვაცხადე და საერთოდ უცხო ადამიანები მოვიშველიე, რომ ეთქვათ რაოდენ დაკავებული ვარ. ეს როგორ გავაკეთე? იმ უცხო ხალხს დავანახე, რომ მთხოვს შეხვედრას და აი, რა მაგარი ვარ უარს ვეუბნებიტქო. თუ რა მინდოდა? რა უაზრო რეაქციაა... რას ვერჩი ამ ადამიანს, ჩემს დიდი ხნის შეცდომას მას რატომ ვაზღვევინებ? ან კი, ვიცი რას ვაკეთებ? ან, რა მინდა დავამტკიცო, რომ მასზე დაკავებული ვარ თუ ჩემს ქეიფს ვერ მოვბარე ნახევარი საათი? უფრო მეტიც, მისდამი მიძღვნილ ლექსებზე უარი ვუთხარი. – არ ვიცი სად მაქვსტქო. ეს მე არ ვიცი სად მაქვს, ვის ვეუბნები ამას? ვინც იცის, რომ განსაკუთრებული სკივრი გამაჩნია? რა მინდოდა ამით მეთქვა? იმდენად სულერთი იყავი ჩემთვის არც კი ვიცი სად შევინახეტქო? ეს ხომ სიცრუეა? ასე მაშინაც

კი არ იქცევიან, როცა სულერთია, ვინაიდან ის მაინც სათუთად არის შენახული, როგორც ძვირფასი შემოქმედება.

ვის? იმას ვუმაღავ? ვისდამიც იყო ეს განცდები?

ამას ის არასოდეს ჩაიდენდა; ხომ ქალია? არ დამამცირებდა. ისე ღირსეულად წარმომაჩენდა, თუნდაც სამხელი გამხდარიყო... იგი ძლიერია და ღირსეულად იცის მოქცევა.

მე, სხვა დროსაც ბევრი ვიცრუე, ერთხელ ინტერვიუში ვთქვი; – ცოლი სიყვარულით მოვიყვანეთქო, – არც კი მიფიქრია, რომ წაიკითხავდა და მატყუარა ყოფილაო, გაიფიქრებდა.

რატომ მოვიქეცი ან ვიქცევი ასე? ის ხომ ჩვეულებრივი ქალი არ არის, რომ მოატყუო, გადაუარო, გათელო. იგი ღირსეულად გაიმართება, მრავალმნიშვნელოვნად შემოგხედავს და შენ წარმოჩინდები, როგორც უსუსური, მხდალი, არაკაცური, რომ სულიერად პატარა ადამიანი ხარ და იმას შეეჭიდე, რაც არ გძალუძს. კაცი, რომ ხარ შეიძლება სიკვდილიც მოგინდეს.

ბევრჯერ მიფიქრია მის სახელზე, მითქვამს: – ვერ ავითან, რომ შენს თავზე, თმის ბეწვი ისე შეირხეს, შენ რომ არ გეკადრებათქო. მაგრამ, არასოდეს არ მიფიქრია მის გრძნობაზე, რომელიც ჩემი ძალისხმევით აღიძრა, სული აუფორიაქდა, ამას ჩემი საქციელიდან გამომდინარე შეკითხვები დაემატა, რომელიც ეხლაც

ლიადაა. სულ მის კითხვის თვალებს ვხედავ, – რატომ? მთელი ცხოვრება ვერ გავეცი პასუხი, – რატომ?..

რატომ შევხვდი, ასე გვიან, ამ ჩემს ნახევარს. რას გავდა ჩემი საქციელი. რა არის ეს? ეგოიზმი? რაკი თავს ვერ ვერეოდი, – გაგება და მხარში დგომა მოვითხოვე. გავწონასწორდი, ნიღაბი ავიფარე და მერეც გაგება მოვითხოვე. ვისგან? სუსტი სქესის წარმომადგენლიდან, რომელსაც ჩემთვის არაფერი დაუშავებია, გარდა იმისა, რომ არსებობდა? და რომ მომენდო? ისე გავკადნიერდი, – „სიცოცხლე აღარ მინდა, დავიღალეო“ – რომ მითხრა გვერდში აღარ დავუდექი, მხოლოდ სიტყვა შევაწიე, – არ გრცხვენია, შენ ისეთი ძლიერი ხართქო. – არ ვიცი, წამიერად ვუშველე თუ არა. უცებ წავიდა, არც კი შემომხედა. ვფიქრობ არ უნდოდა, რომ ცრემლი დამენახა. ჩემს თავზე კი ვფიქრობ, – ნეტა რატომ არ დავურეკე და არ გამოვიყვანე მდგომარეობიდან? როგორი სიმბდალეთა... ალბათ იმედს ვიტოვებდი, რომ ის იმდენად ძლიერია იქნებ ამ ორიოდ სიტყვითაც უშველეთქო. ფაქტი ერთია, რომ გვერდით არ დავუდექი, მხოლოდ სიტყვა შევაწიე. ამიტომ ვფიქრობ, რა ჭარბობს ჩემში; – სიძულვილი, ჩამქრალი გრძნობა, თუ შიში. რისი შიში ოჯახის დანგრევის? აბსურდია. თუ სულის ხელახალი აფორიაქების? – არ ვიცი. არც ის ვიცი – ვინ

ვარ! თითქოსდა მართალი კაცი ვარ, ამავე დროს ნილბით დავდივარ, მართალი კაცი ნილბით რატომ უნდა დადიოდეს ვეკითხები ჩემს თავს. იქნებ ეს ნილაბი ჩემთვის მაქვს? ბოროტი არ ვარ, არასოდეს არავის არ ვაგინებ – ყველას ვაქებ. ობიექტური ვარ, როცა საზოგადოდ რაღაც საკითხზე ვმსჯელობ. ლოგიკა და ცოდნა საკმაოდ მყოფნის; სხვა შემთხვევაში სირაქლე-მასავით დამალული ვარ. აქეთ არ მინდა შემეხონ და მეც არავის ვეხები. შვილიშვილებთან? – მართალი ვარ საყოველთაო წესრიგს ვასწავლი, მაგრამ სიყვარულზე თუ შემეკითხებიან, მაშინ მართალი ვერ ვიქნები. რას ვეტყვი? – ძლიერი უნდა იყო, თავის შეკავება უნდა იცოდეს, მაგრამ ალბათ უნდა დაეუმატოს, ეს ყველაფერი მანამ სანამ გინმეს ცდუნებაში შეიყვან, ცოდვას ჩაადენინებ თორემ რა გამოვა, მას შენს ცოდვას და მისას ერთად სატანჯველად დაუტოვებ მთელი ცხოვრება და შენ მართალ, ძლიერ კაცად დარჩები? და ამ დროს გამოსავალი ნილაბიათქო? თუ უნდა უთხრა, აგრძნობინო, რომ ეს შეცოდება დიდი სიყვარულის ბრალია, რომელიც ეხლაც მტანჯავს და ეს არის ამის გამართლება და კაცურად ეხლაც ვზიდავ ამ ტვირთს. ალბათ ეს სიძლიერედ არ მიმაჩნია, თორემ ხომ არ დავფარავდი.

არ ვიცი ჩემს თავსაც ბოლომდე ვუტყდები თუ არა, მაგრამ მე მგონი ის მომწონს, ბოლომდე

რომ არავინ არ მიცნობს...

უნიკალურად ნიჭიერი და გონიერი ადამიანი ვარ, განათლებული. არ არის საკითხი და სფერო, რაშიც არ ვივარგებდი და ვარსკვლავებს არ დავიპყრობდი. ჩემს სპეციალობაშიც ასეთი ვარ, მაგრამ აქაც გავჩერდი, დავკმაყოფილდი. იმის იქეთ აღარ წავედი. იქეთ არავის არ ვეხები და აქეთაც არ მინდა შემეხონ. სიყვარულშიც ასე მოვიქეცი, აბოგეას მივალწიე და გავჩერდი. არც მე ვეხები და არ მინდა სხვებიც შეეხონ. შვილიშვილებთან მაქსიმუმს მინდა მივალწიო. ალბათ, იქაც შუაზე გავჩერდები; იმიტომ რომ ბოლომდე პასუხს ვერ გავცემ.

რობოტული ცხოვრება. ავირჩიე: სამსახური, შვილიშვილები, ქეიფი, ძილი, ცოტას ჩემი ჰობი მშველელის განტვირთვისთვის... და ეს კარუსელი ჩართულია, რა თქმა უნდა ღროვებით.

ერთ დღეს სამსახურიც დასრულდება, თუ ადრე არა 14-15 წლის ასაკიდან შვილიშვილები თავის გზებზე წავლენ-წამოვლენ. მეგობრებს ქეიფის მიზეზი და ძალა შემოგველევა. დარჩება მხოლოდ ანალიზი მთელი ცხოვრების.

ერთხელ სუფრასთან ჩვენმა მეგობარმა გვკითხა: – თქვენ საიდან იცნობთ ერთმანეთსო. ვუთხარი რომ ერთად ვმუშაობდით. ერთ-ერთმა მათგანმა უნებურად იმ დღესთან დაკავშირებით გვითხრა, მაგრამ ეს ჭეშმარიტება ჩვენს

პირველ შეხვედრას უფრო მიესადაგებოდა – „წარმოგიდგენიათ, თქვენ დღეს განგებამ შეგახვედრათო“, – ეს უფლისგან ნათქვამი სიტყვები იყო. საოცარი სიტყვებია არა? განგებამ?! ჰო, განგებამ შეგახვედრა, მაგრამ რატომ?

გბრაზობ, რომ ჯვარი არ დავიწერეთ. რა? ცოდვის მეშინოდა? რომელიც უკვე ჩავიდინე, ბატიოსანი ქალი შევბღალე და ძალა არ მეყო ერთი, დამატებითი ცოდვა ჩამედინა, ამ ჩემი დიდი სიყვარულისთვის და დამეკანონებინა უფლის წინაშე „ჩვენი ერთი მთელი ცხოვრება“. არა, უბრალოდ ეგოისტურად ვერ ვიტანდი, რომ სხვასთან უნდა ყოფილიყო, რაკი ძალა არ მეყო რეალობასთან ბრძოლის.

შემდეგ ძალა მოვიკრიბე, გულში სათუთად ჩავმალე ეს გრძნობა. ნახევრად გიჟი დავდიოდი; ვიცოდი რისთვისაც ვაკეთებდი, – მისთვის. მეგონა ასე უფრო ბედნიერი იქნებოდა. ამ ჩემი მსხვერპლით, თავმომწონედ თავი გმირი მეგონა და თვითკმაყოფილი ვიყავი.

ერთხელაც არ მიფიქრა, ის როგორ იყო. რას ფიქრობდა. მხოლოდ ეხლა დავფიქრდი. რომ იგი სხვა თვალით შეხედავდა ყველაფერს. ეჭვს მიიტანდა ჩემს სიყვარულზე, იფიქრებდა რომ მე, ჩემი სიყვარული არ დავიცავი, მხოლოდ ვნება დავიოკე და განვაგრძე ცხოვრება.

ის კი არ იცის, რომ კაცმა შეიძლება ვნება დაიოკოს, მაგრამ ასეთ ძლიერ, ნამდვილ და

ერთადერთ სიყვარულს ვერაფრით ვერ დაიოკებს. იგი შეუხორცებელ ჭრილობასავითაა მთელი სიცოცხლის მანძილზე. და კიდევ ერთი, – სიყვარულის განკურნება შეუძლებელია, სიყვარულიდან მხოლოდ გაქცევაა შესაძლებელი.

ისე რამხელა ტრავმა მივაყენე; მისი ხასიათი, რომ ვიცი, დარწმუნებული ვარ დღესაც აწვალებს ეს კითხვა – რატომ?.. მე კი, ჩემი სიყვარულით კმაყოფილს, თავშიც არ მომსვლია, მეკითხა საკუთარი თავისთვის – რატომ?

არა! არა! ეს რა მომივიდა? ამაზე მხოლოდ გუშინ დავფიქრდი, როცა ფილმი „ქალი და მამაკაცი“ ვნახე განმეორებით. არა, მე ვალდებული ვარ ავუხსნა!.. გავაგებინო, როგორი სიყვარულისთვის ბრძოლაზე ვთქვი უარი და რატომ?

ბოლოს და ბოლოს ოცდახუთი წლის შემდეგ უშიშროების მასალები, გრიფით „საიდუმლო“. იხსნება და ნათელი ეფინება. აბა, მე რა დამემართა? სულ ჩემს თავზე ვფიქრობ: კაცმა უსიამოვნო, სასიამოვნოთი რომ შეცვალო, უთხრა როგორ გიყვარდა და გიყვარს, ეს არის პრობლემა?

ერთ-ერთ მის სადღეგრძელოში ვთქვი, ასე მითხრა, – „მინდოდა დამერეკა, მაგრამ იმედი არ მქონდა, რომ მოხვდოდო“. – ამას ქვეყნის დასალიერში გავყვებითქო, ლიტონია ეს

სიტყვები? – არა, გულში ასე ვფიქრობ მაგრამ მერე რეალობას გაუბრუნდარი. არც კი ვფიქრობ რომ სულიერ შეურაცყოფას ვაყენებ.

ას მავიწყდება, რომ ძლიერ და ღირსეულ ადამიანებს, რომლებიც მართლები არიან, ყველაფერი ეპატიებათ, თუნდაც ასეთი ზებუნებრივი სიყვარული. თუ კი მას მოუვლი და სათუთად წარმოაჩენ. დასაძრახი მხოლოდ სიბილწეა. არასოდეს უნანია, ახლა ხომ შეიძლება ნანობს, იმ ჩვენს „ერთ მთელ ცხოვრებას“ რომელიც ერთად გავიარეთ, რაკი მე ესეთი დამინახა. ეს მინდოდა? რატომ?... ეს მომაცვდინებელია.

რას ვთამაშობ? ასე სჯობს რომ შემიჯავროს თქო? ეს ხომ აპრობირებული ფარსია.

სინამდვილეში თავს არ ვუტყდები, არ ვაცნობიერებ რა იყო, ჩვენი „ერთი მთელი ცხოვრება“, ასეთი მტკივნეული მარადიული სიყვარული, რომელიც უკვალოდ არ ქრება. ზებუნებრივი ძალა, სტიქია ან სიკვდილი თუ წაშლის მის ნაჭდევს, რომელიც სათუთად დამალული მაქვს, რომ არავინ დაინახოს და შეეხოს. ჩემთვის კი, რა თქმა უნდა სულ ვფიქრობ: – რა იყო ეს?

– უფლის გამოცდა? – რომელიც ვერ ჩავაბარე თუ...

– უფლის საჩუქარი? – ბოძებული მისგან, – გადატანილი განსაცდელის საფასურად.

ამ ფიქრებში დამათენდა. გარიჟრაჟის სხივ-
მა თვალის ჰორიზონტი გაასხივოსნა. თვალის
გახელა არ მინდოდა. თვალწინ მინდორი
გადაიშალა. მისი ერთი მონაკვეთი მინდვრის
ყვავილებით იყო მოფენილი. შორს, შორს
დასალიერში ერთი მუხა იდგა განმარტოვებით,
რომლისკენაც ამ უსასრულო მინდვრიდან შავ
თეთრ კობლებიან კაბაში, ჰაეროვნად მიმავალ,
აჩრდილს თვალს მივაყოლებდი, ყურში კი ნაზი
ჰანგივით მესმოდა:

— „მე კი არ მინდა, არ მინდა ვიფიქრო რომ
ერთი გაზაფხულის ყვავილი ვარ, რომელიც
მასთან ერთად გავქრები. მე, მუხა მინდა ვიყო,
მუხა! გესმის?...“

უეცრად გაზაფხულის წვიმა წამოვიდა, მთა
და ბარი ჩამორეცხა. ნისლი ჩამოწვა. თითქოს
სიცოცხლე შეწყდა დროებით. ამ დროს, ნისლ-
ში შეპარულმა მზის სხივმა კი, მუხა გაანათა,
რომლისკენაც მესმის, მესმის... ძახილით ჩემი
ექო და სული მიისწრაფოდა.

07. 04. 07

სარჩევი

ჩანახატები	9
...და მე მაინც ბედნიერი ვარ!	11
თვალეზი	14
პირველიდან პირველამდე	15
ვინ ვარ?!	19
ხელის გული	21
მიწა	23
ბედისწერა?!	25
გალაკტიონი	26
გასაუბრება დედასთან	28
ხე	30
მე ხომ არ ვსტყუი?!	32
წუთისოფელი	36
წერილი მეგობარს	38
ოცნება	41
ვარდი	43
სიყვარული	44
...უნდა მოკვდეს დედა?!	45
ტანძია	47
გველის პერანგი	49
მდინარე	55
სიკვდილი	57
სანთელი	58
„მე“	60
Ты мой божий дар!	62
ასრულებული ოცნება	79
უჩინარი მსაჯული	107
ცხელი ხაზი	149
სარკმლიდან მომზირალი ნამტირალევი თვალეზი	177

თინათინ ძიძიგური

„უფლის საჩუქარი“

რედაქტორი: ნინო გოძიაშვილი

მხატვარი: ქეთი მატაბელი

გამომცემლობის რედაქტორი: მურად ჭოლოკავა

ტექნიკური რედაქტორი: თენგიზ სირაძე

კორექტორები: ნინო ინასარიძე

ზოია გრძელიძე

თ ბ ი ლ ი ს ი

2009

